Закон Бізнес

№31 (1018), 30 ЛИПНЯ — 5 СЕРПНЯ 2011 Р. НАМ 20 РОКІВ! WWW.ZIB.COM.UA

АНОНСИ

ДРУГИЙ ШАНС

Президент подарував волю

Віктор Янукович підписав закон «Про амністію в 2011 році». Відповідно до нього на волю зможуть вийти засуджені за нетяжкі злочини і злочини, скоєні з необережності. > СТОР. 2

РЕЗОНАНС

Тактика беззахисності

Чому екс-прем'єр «відправляє у відставку» своїх адвокатів. > СТОР. 3

КАДРИ

Блукаючи між обранням та звільненням

Законник, який 5 років не мав повноважень вершити правосуддя, повторно отримав рекомендацію від ВККС. > СТОР. 6

ДОБІР

П'ять «вакантних» спроб

19 липня рішеннями Вищої кваліфікаційної комісії суддів затверджено графік та умови проведення конкурсу для охочих уперше одягти мантію. > СТОР. 7

СОЦІАЛЬНІ ГАРАНТІЇ

Дохід у законодавчому генезисі

При перерахунку враховується та величина середньої зарплати, яка використовувалася під час призначення пенсії. > СТОР. 13

КРЕДИТНІ ВІДНОСИНИ

Штраф з пенею — це занадто

За одне й те саме порушення зобов'язання не може передбачатися подвійна відповідальність одного виду. > СТОР. 14

СИСТЕМА

Судоустрій стоїть на трьох «китах»

Конституція передбачає не тільки принципи територіальності і спеціалізації, а й інстанційності. > СТОР. 17

У НАСТУПНОМУ НОМЕРІ

Про те, які зміни в життя законників місцевого рівня привніс перший постреформений рік, кореспондентові «ЗіБ» розповів голова Солом'янського районного суду м.Києва Валерій ПОБЕРЕЖНИЙ.

АКТУАЛЬНЕ ІНТЕРВ'Ю

Голова Апеляційного суду Житомирської області Віталій КОТІК: «Суддя повинен отримувати гідну зарплату відповідно до високого соціального статусу»

> СТОР.4

АДВОКАТУРА

Керуючий партнер юридичної фірми «Сольський, Процик та Партнери» Андрій ПРОЦИК:

«Суд не може і не повинен дозволяти учасникам процесу виявляти неповагу до нього»

ЮЛІЯ КІМ

В Україні триває реформа кримінальної юстиції: вже готовий проект нового Кримінального процесуального кодексу, на черзі — новий закон «Про адвокатуру». На ці зміни з нетерпінням чекають усі, хто так чи інакше пов'язаний з правовою системою, — суди, прокурори, адвокати. І саме це стало темою нашої розмови з керуючим партнером юридичної фірми «Сольський, Процик та Партнери» Андрієм Проциком, який теж уважає, що ці зміни вкрай потрібні. Звичайно, ми не могли не торкнутись і перебігу резонансних судових процесів, зокрема «справи Юлії Тимошенко», яка, немов лакмусовий папірець, виявила наявні в судовій системі проблеми.

«Наділення прокуратури такими значними повноваженнями є невиправданим»

— Сьогодні влада всерйоз налаштована на проведення масштабних перетворень. Уже реформована судова система, на черзі — кримінальне судочинство. Як ви оцінюєте ці реформи? Які законодавчі зміни ви могли б віднести до здобутків нинішньої судової реформи?

— Позитивних змін досить багато. Наприклад, одним з докорів судовій системі в Україні були досить тривалі строки розгляду як цивільних, так і кримінальних справ. Можна згадати висновок Венеціанської комісії та дирекції зі співпраці з прав людини та правових питань Ради Європи від 15 жовтня 2010 року, згідно з яким судочинству в Україні притаманні дві основні проблеми — тривалість провадження в цивільних і кримінальних справах і невиконання рішень національних судів. На мій погляд, ті зміни, які відбулися в процесуальному законодавстві України (зокрема в ЦПК), яскраво свідчать про намагання влади дослухатися до цих зауважень та привести розгляд справ у судах до розумних строків.

Так, позитивним є те, що в цивільному процесі змінено строк на оскарження в апеляційному порядку рішення суду — 10 днів з дня його проголошення (в старій редакції ЦПК відводилося 10 днів лише на подання заяви про апеляційне оскарження та 20 днів — на саму скаргу). Розгляд же самої апеляційної скарги не повинен перевищувати двох місяців. Також у цивільному процесі змінено строк на подання касаційної скарги. Усе це, по суті, унеможливлює зловживання процесуальними правами.

> Продовження на стор.12

ПО СПРАВЕДЛИВОСТІ

Роз'єднані навантаженням

ОЛЕКСІЙ ПИСАРЕВ

Голова Вищого господарського суду Віктор Татьков занепокоєний тим, що суддям у різних регіонах країни доводиться виконувати неоднаковий обсяг роботи. За його словами, слід обдумати можливість перерозподілу штатної чисельності. Крім цього, керманич ВГС закликав урешті-решт почати самоочищення від суддів, які тягнуть господарську юстицію вниз.

Робота в регіонах

Засідання пленуму ВГС 22 липня розпочалось із виступу В.Татькова, який більше години підбивав підсумки роботи судів господарської юрисдикції в першому півріччі та задавав напрямки роботи на майбутнє.

Очільник ВГС розповів, що з початку року господарськими судами було розглянуто 125,5 тис. звернень, що на 0,7% менше порівняно з відповідним періодом 2010 р. Найбільшу кількість звернень розглянули господарські суди м.Києва (20,7 тис.), Дніпропетровської (15 тис.), Харківської (14 тис.) та Донецької (8 тис.) областей. Таким чином, на ці чотири установи припала майже половина справ. Також у деяких регіонах відбувся досить значний приріст їх обсягу. Зі збільшенням навантаження довелося зіткнутись господарським судам Харківської, Полтавської та Житомирської областей. Водночас деякі місцеві господарські суди розглядають значно менше справ. Так, у госпсудах Чернівецької і Тернопільської областей їх було по 1,2 тис.

Якщо говорити про середнє навантаження на одного суддю, то тут лідери ті самі — Київ, Дніпропетровськ і Харків. Водночас у «господарників» з Тернопільської, Чернівецької та Івано-Франківської областей навантаження у 2,5 раза менше, ніж у середньому в їхніх колег з інших міст. При цьому, як відзначив В.Татьков, така тенденція спостерігається в цих судах уже протягом багатьох років.

«Проблема нерівномірного навантаження на суддів вимагає реагування, оскільки йдеться про раціональне використання бюджетних коштів та водночас про якість відправлення правосуддя. Оптимізація структури господарських судів, створення належних умов для забезпечення якісного й оперативного здійснення правосуддя є питанням державного значення», — наголосив голова ВГС.

Він переконаний, що слід обдумати можливість перерозподілу штатної чисельності, правда, визнав: це дуже болюче питання, адже суддям доведеться змінювати місце проживання, шукати нове житло.

> Продовження на стор.5

ВЛАСНІСТЬ

Муромець розбрату.

Оповідь про те, як за помахом чиновницького пера щезли 200 га столичної землі

СЕРГІЙ РУДНИЦЬКИЙ,
юрист

Ось уже півтора року тягнеться історія з приватизацією земель острова Муромець, розташованого на Дніпрі між Оболонню і Троєщиною, практично в центрі Києва, а можливо, ще й Броварів. Сумніви в точності географічного положення цього об'єкта посіяла навесні минулого року Броварська районна державна адміністрація, що передала своїми розпорядженнями у власність громадянам 117 земельних ділянок на території цього острова.

> Продовження на стор.10

2 Новини і коментарі
4 Від першої особи
5 Судова влада
8 Фотофакт
10 Законодавча влада
11 Юридична практика
13 Судова практика
15 Міжнародне право
16 Weekend
17 Документ

61018
ПЕРЕДПЛАТНИЙ ІНДЕКС
Оформити передплату на газету «Закон Бізнес» можна в будь-якому відділенні зв'язку України

ЦІНА ДОГОВІРНА
4 820105 830014

ВІТАЄМО!

ЯКІВ ТАБАЧНІК
31 липня, 66 років

Голова підкомітету Комітету ВР з питань боротьби з організованою злочинністю і корупцією, представник фракції Партії регіонів, народний депутат V та VI скликань.

ПЕТРО СИМОНЕНКО
1 серпня, 59 років

Член Комітету ВР з питань правової політики, голова фракції КПУ, народний депутат II—VI скликань.

СЕРГІЙ ВАСИЛЕНКО
2 серпня, 40 років

Голова підкомітету Комітету ВР з питань екологічної політики, природокористування та ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи, представник фракції блоку «НУНС», народний депутат VI скликання.

СТЕПАН ГЛУСЬ
2 серпня, 64 роки

Заступник голови Комітету ВР з питань аграрної політики та земельних відносин, представник фракції Партії регіонів, народний депутат V та VI скликань.

ВІКТОР КОРЖ
3 серпня, 54 роки

Заступник голови Комітету ВР з питань охорони здоров'я, представник фракції Партії регіонів, народний депутат V та VI скликань.

ВАСИЛЬ СТЕЛЬМАШЕНКО
3 серпня, 59 років

Член Комітету ВР з питань екологічної політики, природокористування та ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи, представник фракції Партії регіонів, народний депутат VI скликання.

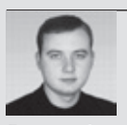

СЕРГІЙ ХРАПОВ
3 серпня, 30 років

Голова підкомітету Комітету ВР з питань прав людини, національних меншин і міжнаціональних відносин, представник фракції КПУ, народний депутат VI скликання.

АНАТОЛІЙ КІНАХ
4 серпня, 57 років

Голова підкомітету Комітету ВР з питань національної безпеки і оборони, заступник голови фракції Партії регіонів, народний депутат I, III, V та VI скликань.

ВІТАЛІЙ ХОМУТИННІК
4 серпня, 35 років

Голова Комітету ВР з питань фінансів, банківської діяльності, податкової та митної політики, представник фракції Партії регіонів, народний депутат IV—VI скликань.

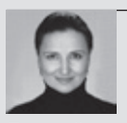

ІННА БОГОСЛОВСЬКА
5 серпня

Перший заступник голови Комітету ВР з питань культури і духовності, позафракційна, народний депутат III та VI скликань.

КИЇВ — МОСКВА

Прохолодне літо 2011-го

КСЕНІЯ СОКУЛЬСЬКА, *«Подробиці»*

В останні тижні між Києвом і Москвою встановилися не по-літньому прохолодні відносини. Дружба зіткнулася з вигодою, зустрічі керівництва двох країн постійно відкладаються, а тягар невирішених питань тиснути не перестає. Основні камені спотикання — долі газових контрактів і Митного союзу.

У цьому році, на відміну від минулого, Д.Медведєв і В.Путін не так часто приїжджають до Києва.

Відкладена дія

Власті України та Росії не стомлюються нагадувати про те, який ривок у двосторонніх відносинах відбувся за 1,5 року правління Віктора Януковича. Дружня (за деякими винятками) тональність заяв, співпраця в низці стратегічних галузей, доброзичливі коментарі — зовні між двома державами панує повне взаєморозуміння. Але все-таки з часом у низці пунктів «інтенсивний і плідний політичний діалог» почав помітно втрачати і в плідності, і в інтенсивності.

Відроджені «братерські» відносини двох країн близько року дивували великою кількістю зустрічей на найвищому рівні. Але до весни-літа 2011 року президенти стали обмінюватися візитами рідше, та й деякі зустрічі прем'єрів переносилися. Показовою в цій ситуації виглядає доля 5-го засідання українсько-російської міждержавної комісії під егідою глав держав. Його анонсували як потенційну «арену» для перегляду газових домовленостей 2009 року, але попередні зустрічі рангом нижче, на яких постійно обговорювалося питання створення спеціальної робочої групи, поки так і не дали результату.

Спочатку стримано обіцяли, що засідання комісії відбудеться ще навесні, потім заговорили про червень. На початку липня значущість майбутнього міждержавного «рандеву» підтвердив В.Янукович. Але, попри всі прогнози, в середині липня знаменна подія так і не відбулася. Більш того, до кінця місяця стало відомо: також може зірватись і святкова зустріч президентів у Севастополі, запланована на 31 липня. Спочатку в тому, що Дмитро Медведєв відвідає місто слави російських моряків, засумнівалися в Москві. А потім свій візит на святкування дня ЧФ РФ скасував і В.Янукович.

Збій у рахунку

Затягування з остаточним вирішенням газового питання, очевидно, пов'язане з тим, що сторони, як і раніше, не можуть прийти до єдиної думки. За останні тижні розклади не змінилися: Росії все ще подобається ідея СП. «Ми не плануємо злиття «Нафтогазу» і «Газпрому». Ми плануємо, щоб «Газпром» і «Нафтогаз» брали участь в інших проектах, наприклад у модернізації української газотранспортної системи, розвитку окремих її ділянок, можливо, у видобутку нафти або газу, зокрема в Україні. Але як такого об'єднання не планував ніхто, і його не буде», — відповідає на це Київ.

Мало хто ризикує прогнозувати, чим саме може закінчитися «газове» протистояння. Українські фахівці припускають, що виходом із ситуації могло б бути звернення в Міжнародний арбітраж. Тим більше що з часом російська сторона може стати ще більш незговірливою. В РФ не за горами вибори, і не факт, що майбутні учасники президентського «забігу» захочуть засмучувати свій народ, обіцяючи преференції сусідньому.

Якщо перегляд контрактів на догоду Києву може бути розцінений як слабкість, то реалізація іншого сценарію — з тих, яким керівництво РФ надає перевагу, — навпаки, може бути сприйнята як дипломатична перемога. Другим (з погляду Росії) варіантом здешевлення блакитного палива для України залишається її входження в Митний союз. Вже не один місяць Москва обіцяє, що в такому разі сусіди зможуть купувати енергоносії за внутрішніми цінами Росії.

Хоча прихильники ідеї «Всі ми будемо в МС» є і серед видних представників української влади, офіційна позиція Києва з приводу Митного союзу не змінилася. Президент продовжує виступати за співпрацю у форматі «3 + 1». Але віра в перспективи митної арифметики по-українськи знову похитнулася. Спочатку в Москві повідомили, що пропозиції української сторони до них ще не надходили, а потім готовність Києва до співпраці оцінив російський прем'єр. «Політичне керівництво України, наскільки я собі уявляю, поки таких планів (про вступ в МС і ЄЕП) не виношує в практичному заломленні. Що це означає? Це означає, що три країни — Росія, Білорусія і Казахстан — домовлятимуться про те, як захищати свій внутрішній ринок від продукції з третіх країн», — оголосив Володимир Путін.

«Газові» неясності та збої у формулах потенційного МС важко назвати обставинами, при яких дві сусідні держави можуть безболісно взяти паузу. Тайм-аут став виглядати досить підозріло після того, як зустріч президентів кілька разів відкладалася. Звичайно ж, зволікання можна пояснити бажанням відкласти вирішення проблеми до осені. Проте це не змінює враження, що склалося: озвучування позицій поступово перетворюється на обмін уколами. Українська влада, котра поглядає на захід, обіцяє народу проявляти у відносинах із РФ прагматизм. Але чи зможе вона дотримуватися цієї стратегії, якщо таку ж зброю не захочуть скласти росіяни?

ДУМКА ЕКСПЕРТА

Рік тому в Києва з Москвою була міцна дружба. А тепер?

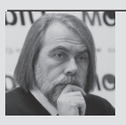

МИХАЙЛО ПОГРЕБИНСЬКИЙ:

— Сьогодні ми перебуваємо в процесі пошуку взаємоприйнятних рішень, коли обидві сторони підраховують вартість кожного пункту угод. Оскільки в нас немає досвіду таких переговорів (як з боку України, так і Росії все трохи змішано з політикою), то процес проходить складно. Все це відбувається в атмосфері швидше не дружній та братерській, а конструктивній. Але я не вважаю, що останнім часом відносини Києва і Москви погіршали. Так уважають тільки ті, хто мав ілюзії, що переговори проходитимуть без дискусій.

ДРУГИЙ ШАНС

Президент подарував волю

Віктор Янукович підписав закон «Про амністію в 2011 році». Відповідно до нього на волю зможуть вийти засуджені за нетяжкі злочини і злочини, скоєні з необережності. При цьому в Адміністрації Президента запевняють, що внаслідок амністії криміногенна ситуація в країні не погіршиться.

Згідно із законом від покарання у вигляді позбавлення волі на певний строк та від інших покарань, не пов'язаних з позбавленням волі, звільняються засуджені за умисні злочини, які не є тяжкими та особливо тяжкими відповідно до ст.12 Кримінального кодексу, та за злочини, скоєні з необережності, які не є особливо тяжкими:

- особи, які на момент здійснення злочину були неповнолітніми;
- вагітні жінки;
- особи, не позбавлені батьківських прав, які мають дітей до 18 років або дітей-інвалідів незалежно від віку останніх;
- інваліди I, II чи III групи, хворі на активну форму туберкульозу, уражені онкологічними захворюваннями, СНІД та іншими тяжкими хворобами, що перешкоджають відбуванню покарання та підпадають під Перелік захворювань, які є підставою для подання в суди матеріалів про звільнення засуджених від подальшого відбування покарання;
- чоловіки та жінки, які досягли, відповідно, 60-річного та 55-річного віку;
- ветерани війни (учасники бойових дій, інваліди війни та учасники війни, які підпадають під дію закону «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту»);
- учасники ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС та потерпілі внаслідок Чорнобильської катастрофи;
- особи, котрі мають одного чи обох батьків, які досягли 70-річного віку або визнані інвалідами I групи, за умови, що в цих батьків немає інших працездатних дітей.

За словами керівника головного управління з питань судоустрою Адміністрації Президента Андрія Портнова, завдяки закону буде реалізовано принцип гуманізму державної політики.

Держслужбовець нагадав, що останній раз звільнення від покарання в Україні забезпечував закон від 12.12.2008.

«Оголошення амністії дозволить знизити кількість осіб, які перебувають у місцях позбавлення волі та не становлять значної суспільної небезпеки», — наголосив А.Портнов. Також, за його словами, досвід помилування в минулі роки свідчить про ефективність такого заходу, а також про відсутність подальшого ускладнення криміногенної ситуації в державі.

Андрій Володимирович нагадав, що закон набуває чинності на наступний день після його опублікування і має бути реалізований у тримісячний строк.

ФІНАНСУВАННЯ

Мито стало збором

28 липня Президент Віктор Янукович підписав закон «Про судовий збір», прийнятий Верховною Радою 8 липня цього року. Розробниками документа є народні депутати Юрій Мірошниченко, Володимир Пилипенко і Валерій Писаренко.

Нагадаємо: закон визначає правові основи стягування судового збору, платників, об'єкти і розміри ставок, порядок сплати, звільнення від сплати і повернення судового збору.

Судовий збір стягується у відповідному розмірі від мінімальної заробітної плати в місячному розмірі, встановленої законом на 1 січня року, в якому відповідна заява або скарга подається до суду, — в співвідношенні з ціною позову й у фіксованому розмірі.

Також передбачено зарахування судового збору до спеціального фонду держбюджету. Розпоряджатись одержаними коштами з метою забезпечення здійснення правосуддя і зміцнення матеріально-технічної бази судів буде Державна судова адміністрація. Це значною мірою сприятиме утвердженню незалежності судової системи і, безумовно, посилить позиції самої ДСАУ.

Детально положення даного документа, зокрема встановлені розміри ставок, розглядалися в №№24, 28, 29 «ЗіБ».

Закон набуде чинності 1 листопада 2011 року.

ПРОЦЕДУРА

Позовна марність

ЛЕВ СЕМИШОЦЬКИЙ

Початок 8-ї парламентської сесії запам'ятався рішучими намірами спікера Володимира Литвина покласти край голосуванням «за того хлопця». Не судилося. Натомість судитися з неслухняними народними обранцями вирішили самі громадяни.

На початку березня цього року, розмахуючи паперами, які свідчили про готовність сенсорної системи для голосування «Рада-3», Голова ВР повідомив журналістам: «Буде проведено тестування, і з наступного тижня я підпишу розпорядження про введення її в дію, подобається це комусь чи ні». Ідея сподобалася далеко не всім, і поступово про неї знову перестали говорити. Більше того, жартома висловлювалися пропозиції закріпити в Регламенті ВР порядок видачі доручення на голосування.

На минулому тижні до справи виховання нардепів вирішили залучити Вищий адміністративний суд, куди надійшов позов помічника одного з нардепів про визнання протиправним голосування за відсутніх колег. Як повідомили ЗМІ, позивач також оскаржує легітимність унесення змін до Конституції в лютому цього року, згідно з якими чергові парламентські вибори призначено на жовтень 2012 року. Адже, за твердженнями позивача, під час голосування в другому читанні цього закону в залі не було необхідних 300 нардепів.

Крім того, в позові міститься вимога зобов'язати парламент провести розслідування законності отримання заробітної плати народними обранцями, які не були присутні в сесійній залі.

Свої моральні збитки від усіх перелічених дій парламентарів позивач оцінив аж у півмільйона гривень, сплативши при цьому символічні кілька гривень держмита.

Останній факт, між іншим, зайвий раз підтверджує правильність концепції, закладеної в законі «Про судовий збір» його авторами. Адже до цього часу майнові втрати не зупиняють від подання в суд наперед приречених на відмову скарг.

Якщо, наприклад, проаналізувати судову перспективу цього позову, то очевидно, що ВАС не вповноважений давати оцінку дотримання конституційної процедури внесення змін до Основного Закону. Це, без сумнівів, прерогатива суду іншої юрисдикції.

Немає питань і стосовно фактів порушення окремими нардепами конституційних вимог щодо особистого голосування. Конституційний Суд висловився із цього приводу однозначно, і його позиція не потребує додаткового рішення ВАС. Інша річ, що деякі нардепи не квапляться виконувати це рішення: їх не лякає ілюзорна політична відповідальність, а жодної іншої законодавство не передбачає.

Аби досягти реальних результатів у боротьбі з «кнопкодавами», слід застосовувати такі ж реальні санкції за порушення присяги народного депутата. Можливо, не такі суворі, як, наприклад, ті ж законодавці передбачили для суддів чи адвокатів, але на першому етапі хоча б штрафувати за кожен зафіксований відеотрансляцією факт голосування «за колегу». Та, на жаль, сьогодні такі заходи впливу — поза компетенцією Вищого адмінсуду. Це справа рук самих законотворців.

От і виходить, що марними позовами не лише завантажуються судді вищого спеціалізованого суду, а й суспільна увага перемикається з тих, хто повинен вирішити проблему, на тих, хто не наділений такими функціями. Напевне, аби зайвий раз дорікнути судам у бездіяльності та заангажованості. А скринька відкривається дуже просто. За наявності бажання це зробити…

Поставити хрест на голосуваннях за колег можуть тільки самі нардепи — таким самим голосуванням.

РЕЗОНАНС

Тактика беззахисності.

Чому екс-прем'єр «відправляє у відставку» своїх адвокатів

АЛІНА АЛЕКСАНДРОВА

На судовому процесі в так званій газовій справі сталося непередбачене — Юлія Тимошенко залишилася без захисників. Одного суд видалив із залу засідання до кінця процесу, двох інших Юлія Володимирівна фактично сама «відправила у відставку», а останнє її клопотання про залучення як адвокатів американських фахівців Марка Фелдмана і Роджера Нока, а також про повернення в процес Сергія Власенка суд не задовольнив. Для Ю.Тимошенко це стало приводом укотре заявити про упередженість суду. Але чи був для підсудної такий поворот подій непередбачуваним?

Яке шоу обійдеться без бійки?

Адвокати «у відставці»

На двох останніх судових засіданнях місця поряд з Юлією Володимирівною порожні. Вчергове відмовившись від адвокатів, екс-прем'єр у протиборстві з обвинуваченням залишилася одна проти чотирьох. При цьому, якщо спостерігати за діями Ю.Тимошенко на судовому процесі, мимоволі виникає відчуття якоїсь подвійності. З одного боку, підсудна регулярно заявляє про порушення її прав, скаржиться, що її залишають без захисника. Але якщо проаналізувати всі дії Ю.Тимошенко, то виявиться, що вона сама (а не прокурори чи суддя) залишила себе без підтримки фахівців у галузі права.

Пригадаємо, що від першого захисника, котрий вступив у справу на стадії судового розгляду, — Миколи Титаренка — Юлія Володимирівна відмовилася сама. Другого її захисника — народного депутата С.Власенка — суддя видалив із залу засідань. Брати участь у судовому слідстві він уже не зможе, що, втім, не заважає йому консультувати підзахисну поза судовими стінами.

У процесі з'явилися два нові захисники — Олександр Плахотнюк і Микола Сірий. Досвідчені адвокати, фахівці в галузі кримінального права, про яких добре відгукуються колеги. Так, М.Сірий та О.Плахотнюк, як і М.Титаренко, клопотали про додатковий час для ознайомлення з матеріалами справи. І при тому, що суд відмовив їм, вони зовсім не збиралися кидати свою підзахисну (до речі, цього їм у будь-якому випадку не дозволяє зробити КПК). Що робить Юлія Володимирівна? Вона відмовляється від їхніх послуг «через те, що суд не надав їм необхідного часу для ознайомлення з матеріалами кримінальної справи». Точно з таким же формулюванням зі справи вийшов і М.Титаренко.

При цьому багато ЗМІ заявляють, що ініціатива відмовитися від захисту екс-міністра виходила від самих адвокатів. Очевидно, саме цей меседж Ю.Тимошенко й потрібно донести до громадськості: мовляв, не по своїй волі залишилася без захисників. Але в тому-то і парадокс, що Юлія Володимирівна сама одного за одним «відправляє у відставку» своїх адвокатів. Навряд чи хто-небудь з її захисників натякав, що не задоволений умовами роботи. По-перше, ще напередодні «відставки» ні О.Плахотнюк, ні М.Сірий кидати Ю.Тимошенко не збиралися, а розповідали про майбутню тактику ведення справи.

Більш того, вже після виходу зі справи М.Сірий висловив надію, що Юлія Володимирівна запросить його знову: «Може виникнути ситуація, і Ю.Тимошенко підбере інших адвокатів, але на 99%, ураховуючи гарну співпрацю, я сподіваюся на друге запрошення».

Втім, аби зрозуміти, що жоден із захисників Ю.Тимошенко не кидав її за власним бажанням (це крім того, що такого права їм не надає закон), достатньо знову ж таки простої логіки. Запитайте будь-якого адвоката: чи відмовиться він від захисту екс-прем'єра? Навряд чи. І важливіше за матеріальний аспект — елемент піару, пабліситі. До такого захисника на якийсь час прикуті всі камери й об'єктиви, і в майбутньому він може не переживати через брак клієнтури.

Тактичний хід чи піар?

То навіщо ж Юлії Володимирівні знадобилося свідомо позбавити себе захисників? Поширена думка, що таким чином вона намагається затягнути процес: можна міняти адвокатів до нескінченності і кожного разу вимагати час на ознайомлення з матеріалами справи. Проте цього разу суд проігнорував заяви екс-прем'єра і перейшов до допиту свідків без участі адвокатів. Водночас Ю.Тимошенко вже заявила, що суд цілеспрямовано позбавляє її права на захист.

Оскільки Юлія Володимирівна сама відмовилася від послуг адвокатів, їх відсутність в судовому засіданні не є порушенням. Стаття 45 КПК передбачає обов'язкову участь захисника при розгляді кримінальної справи в суді першої інстанції, крім випадків відмови підсудного від послуг захисника в порядку, передбаченому ч.2 ст.46 КПК.

Швидше за все, рішення про відмову від захисників — це цілеспрямований хід Ю.Тимошенко, частина її тактики. По-перше, як уже згадувалося, це свого роду додатковий піар-хід. Залишившись навіть на якийсь час без захисту, можна робити гучні заяви, апелювати до міжнародної громадськості — одне слово, виступати в ролі жертви. До того ж, можливо, таким чином Ю.Тимошенко закладає основу для подальшого апеляційного оскарження рішення в частині порушення процедури — якщо не у вітчизняних, то в міжнародних судових інстанціях. Про це вже говорив у ефірі «5-го каналу» М.Сірий: «З того моменту, як Юлія Володимирівна залишилася без захисників (а вона заявляла, що не здійснює захисту сама), не можуть бути проведені ніякі процесуальні дії на процесі... Відповідно, показання, які дані, не є доказами і не можуть бути покладені в основу судового рішення».

Отже, хоч як би дивно це звучало, відсутність адвокатів на якомусь етапі судового слідства — на руку тільки Юлії Володимирівні. Але ні в обвинувачення, ні в суду, очевидно, немає бажання просто чекати, коли ж Ю.Тимошенко підбере собі потрібного захисника. Закон їх до цього не зобов'язує.

ГУЧНА СПРАВА

Діденка виділили

МАРИНА ЗАКАБЛУК

Печерський райсуд м.Києва виділив у окреме провадження кримінальну справу проти колишнього першого заступника голови правління НАК «Нафтогаз України» Ігоря Діденка. Таке рішення ухвалила суддя Печерського райсуду Оксана Царевич, задовольнивши клопотання захисту І.Діденка.

Виділення обвинувачень проти І.Діденка в окреме провадження прискорить судовий процес, бо сторона захисту не має наміру його затягувати. Про це кореспондентці «ЗіБ» повідомив адвокат підсудного Ігор Степанов. «Стратегія захисту в усіх адвокатів різна: хтось має намір затягувати процес, використовуючи різні методи, наприклад, проявляючи неповагу до суду і учасників процесу, при цьому ображаючи суддів; хтось хоче, щоб справу розглянули швидко. Ми будемо дотримуватися тієї лінії, яка закладена у чинному Кримінально-процесуальному кодексі, проявляючи максимальну повагу до суду і закону», — зауважив він.

Дії, в яких обвинувачується І.Діденко та інші фігуранти справи, відбувалися в різний час. Тому за провину підсудним ставляться зовсім різні події, а отже, різним є і склад злочину. «З нашої точки зору, об'єднання справ було механічним і помилковим. Тому ми подали таке клопотання, щоб в одному засіданні не розглядалися дві різні справи», — зазначив І.Степанов.

Сторона захисту, як і раніше, вважає, що І.Діденко не винен у скоєнні інкримінованих йому злочинів.

До речі, ст.26 КПК передбачає можливість об'єднання в одне провадження кримінальних справ тільки в тому випадку, якщо мова йде про обвинувачення кількох осіб — співучасників скоєння одного чи кількох злочинів або про обвинувачення однієї особи у скоєнні кількох злочинів.

ПРОЦЕС

Держтаємниця гальмує «справу Пукача»

ГАЛИНА ДОСТАТНЯ

Печерський районний суд м.Києва вчергове переніс розгляд кримінальної справи відносно екс-начальника управління кримінального розшуку МВС Олексія Пукача на 11 серпня. Судовий процес ніяк не може зрушити з мертвої точки — він усе ще перебуває на етапі попередніх засідань.

Порівняно з іншими резонансними справами, які розглядає цей суд, «справа Пукача» просувається вперед черепашачими темпами. Процес ніяк не може переступити стадію розпорядчих засідань. І це при тому, що він триває вже 3 місяці, а надійшла справа до суду ще 31 березня 2001 року.

«У «справі Пукача» сьогодні суд не пішов далі встановлення особи обвинуваченого... в той час як у справі про обвинувачення Юлії Тимошенко, яка більш ніж на два місяці пізніше надійшла до Печерського райсуду, вже допитали майже десяток свідків, у «справі Луценка», де кілька обвинувачених, уже теж просунулися до стадії судового слідства», — відзначила адвокат удови Георгія Гонгадзе Мирослави Валентина Теличенко.

Частково гальмує розгляд справи закритість процесу. Скажімо, ось уже друге засідання поспіль суд переноситься через те, що постраждалому Олексію Подольському ніяк не можуть підготувати допуск до державної таємниці. Причому не зовсім зрозуміло, чому попередні засідання, на яких не допитують свідків та не оголошують обвинувального висновку і показань, проходять у закритому режимі. В.Теличенко вже подавала клопотання, аби частково «відкрити» судовий процес. «Рішення про те, що суд у «справі Пукача» має бути закритим, прийняв суддя Андрій Мельник. Я ж подавала клопотання про те, аби в закритому режимі проводилися тільки ті засідання, на яких розглядаються матеріали з грифом «таємно», — розповіла «ЗіБ» адвокат М.Гонгадзе. — Їх насправді не дуже багато — всього в справі 117 томів, приблизно п'ята частина з них засекречена. Для того щоб ознайомитись із цими матеріалами, потрібно мати доступ до державної таємниці, відповідно, повинен бути обмежений і доступ на судове засідання. У відкритих же засіданнях можуть з'ясовуватися мотиви скоєння злочину, допитуватися свідки, розголошування місця роботи яких не буде розголошуванням держтаємниці. На мою думку, суд повинен бути відкритим у тій частині, де не розглядатимуться документи з грифом «таємно».

Крім того, В.Теличенко повідомила «ЗіБ», що на наступному засіданні збирається подавати нові клопотання, але не уточнила які.

О.Пукача обвинувачують у тому, що в травні — вересні 2000 року він перевищив владу і службові повноваження відносно громадського діяча О.Подольського (його викрали і побили) і журналіста Г.Гонгадзе, і 17 вересня 2000 року навмисно скоїв убивство останнього.

Крім цього, в липні 2003 року О.Пукач, зловживаючи своїм службовим становищем, дав протиправну вказівку своїм підлеглим знищити офіційні документи, зокрема щодо незаконного зовнішнього спостереження за Г.Гонгадзе, внаслідок чого створив перешкоду органам досудового слідства в розкритті вказаного вбивства.

КРИМІНАЛ

Санаторне рейдерство

Прокуратура АР Крим направила до суду кримінальну справу за фактом привласнення майна санаторію «Ясна поляна» ЗАТ «Укрпрофоздоровниця».

Прокуратура АР Крим закінчила розслідування у кримінальній справі стосовно трьох обвинувачених, які, діючи у складі організованої злочинної групи, використовуючи корумповані зв'язки у виконавчій службі, за допомогою сфальсифікованого судового рішення оформили за комерційною фірмою право власності на три корпуси санаторію «Ясна поляна» ЗАТ «Укрпрофоздоровниця» в Ялті.

За результатами розслідування рейдерам пред'явлено обвинувачення в скоєнні злочинів, передбачених ч.4 ст.190 («шахрайство, вчинене в особливо великому розмірі організованою групою») та ч.3 ст.209 КК («легалізація майна, одержаного злочинним шляхом»).

Збитки від дій обвинувачених оцінюють у 8,9 млн грн., повідомили «ЗіБ» у відділі зв'язків зі ЗМІ ГПУ.

ДО ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Розплата для мандата

Колишнього депутата Верховної ради Криму Сергія Казаченка визнали винним у справі за фактом шахрайства посадових осіб кредитної спілки «Південна». Відповідне рішення прийняв Київський районний суд м.Сімферополя, повідомляє прес-служба МВС Криму.

Суд виніс вирок чотирьом керівникам названої кредитної спілки, обвинуваченим у розкраданні коштів у особливо великих розмірах.

Кредитна спілка була створена ще у 2001-му, активні дії з прийому вкладів вона почала робити у 2006 — 2008 роках. З осені 2009-го ошукані вкладники стали звертатися в міліцію. 18 червня 2010 року прокурором Криму кримінальну справу було порушено щодо С.Казаченка.

Йому пред'явили обвинувачення за ч.5 ст.191 КК («привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем, вчинене в особливо великих розмірах»). Крім того, депутату інкримінували ч.2 ст.209 КК («легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, вчинені повторно або за попередньою змовою групою осіб або у великих розмірах»).

За інформацією міліції, загальна сума збитків, заявлених позивачами, — понад 65 млн грн.

С.Казаченко засуджений до 8 років позбавлення волі з конфіскацією майна, з відбуванням покарання в кримінально-виправній установі.

КОРИСЛИВІ МОТИВИ

Асфальт «в особливо великих розмірах»

У Черкаській області співробітники СБУ виявили факт розтрати державних коштів в особливо великих розмірах посадовими особами структурних підрозділів державного підприємства «Одеська залізниця».

Встановлено, що протягом 2008—2009 рр. ДП «Одеська залізниця» уклало угоду з фізичною особою про асфальтування проїжджої частини залізничних переїздів на території обслуговування Черкаської і Христинівської дистанцій шляху.

Посадові особи держпідприємства переказали майже 400 тис. грн., які приватний підприємець зняв готівкою через касу банку. Проте згідно з висновком судового експерта справжня вартість робіт становить близько 70 тис. грн.

Таким чином, через неналежне виконання підрядних робіт держпідприємство безпідставно перерахувало підприємцеві майже 330 тис. грн.

Слідчі Управління СБУ в Черкаській області порушили кримінальну справу за фактом заволодіння посадовими особами структурних підрозділів ДП «Одеська залізниця» державними коштами в особливо великих розмірах за ч.5 ст.191 («привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем») і ч.2 ст.366 КК («службове підроблення»), що передбачає покарання у вигляді позбавлення волі на строк від 7 до 12 років з конфіскацією майна. Слідство триває.

ОРЕНДА

Кримським майном зловжили

Прокуратура АР Крим порушила кримінальну справу стосовно колишнього голови фонду майна республіки. Високопосадовця підозрюють у перевищенні та зловживанні владою і службовим становищем.

Кримінальну справу відносно колишнього голови фонду та двох інших посадовців порушили 22 липня 2011 року. Екс-чиновників обвинувачують у скоєнні злочину, передбаченого ч.3 ст.365, ч.2 ст.364 Кримінального кодексу, за фактом заниження орендної ставки при переданні в користування цілісного майнового комплексу колишнього радгоспу-заводу «Коктебель».

Установлено, що посадові особи Фонду майна АР Крим, діючи на користь орендаря, умисно занизили ставку орендної плати за користування базою виноробного підприємства, внаслідок чого до бюджету не надійшло 9,5 млн грн. Одного з посадовців уже затримано.

Вести слідство у справі доручено прокурору Київського району м.Сімферополя.

АКТУАЛЬНЕ ІНТЕРВ'Ю

Голова Апеляційного суду Житомирської області Віталій КОТІК:

«Суддя повинен отримувати гідну зарплату відповідно до високого соціального статусу»

Віталій КОТІК народився 4 квітня 1958 р. в селищі Любар на Житомирщині. Після школи працював робітником на заводі, потім служив у армії. З війська повернувся з направленням на вступ поза конкурсом на юридичний факультет Київського державного університету ім. Т.Г.Шевченка. Проте подав документи до Харківського юридичного інституту і вступив на загальних підставах. Після закінчення вишу два роки виконував обов'язки народного судді в м.Сквира Київської області. З 1986 р. протягом десяти років — суддя Корольовського районного суду м.Житомира. Далі 14 років працював головою найбільшого в області районного суду — Богунського м.Житомира. У лютому нинішнього року призначений головою Апеляційного суду Житомирської області.

ОЛЕКСІЙ ПИСАРЕВ

Розробляючи законодавчі зміни, їх ініціатори не завжди можуть спрогнозувати, як новації реалізовуватимуться на практиці та чи принесуть бажаний результат. Останнім же часом у системі правосуддя відбулися суттєві перетворення і готуються нові. Про те, як судді сприймають нововведення та на які проблеми законників варто було б звернути увагу можновладцям, кореспондентові «ЗіБ» розповів очільник Апеляційного суду Житомирської області Віталій КОТІК.

«Повноваження голови суду суттєво зменшились, а відповідальність залишилась»

— Посаду голови Апеляційного суду Житомирської області ви обійняли тільки на початку цього року. Які основні цілі окреслили для себе на перший час?

— Основна ціль — утілення в життя державної волі, закріпленої в законах. А цього неможливо досягти без створення необхідних умов для належного функціонування суду.

Насамперед у колективі має бути на належному рівні морально-етична атмосфера. Звичайно, облік і контроль, як указував класик, це перша заповідь, але в колективі мають панувати доброзичливість і довіра.

Облаштування робочих місць працівників теж не може залишатися поза увагою голови суду. У нас гарна сучасна будівля, але значна її частина з 2003 року перебуває в тимчасовому користуванні установи, яка не має жодного стосунку до здійснення правосуддя. У той же час судді змушені працювати по двоє-троє в одному кабінеті, хоча ч.2 ст.133 закону «Про судоустрій і статус суддів» гарантує кожному з них забезпечення окремим кабінетом. Ми не можемо заповнити штати суддів та їхніх помічників, облаштувати достатню кількість залів судових засідань, щоб ліквідувати залишок нерозглянутих справ. Сподіваюся, що нам вдасться вирішити цю проблему за сприяння місцевої виконавчої влади, яка обіцяла допомогу.

Головні наші завдання — оперативне слухання справ та суттєве скорочення кількості цивільних і кримінальних справ, які суди області розглядають роками. Найбільше занепокоєння викликають справи, підсудні в яких тривалий час перебувають під вартою. Крім того, чекають розгляду тисячі адміністративних справ, пов'язаних із соціальними виплатами, хоча це питання давно мало бути вирішене на законодавчому рівні.

— Після судової реформи суттєво зменшилися повноваження голови суду. Як ви ставитеся до цих новацій? Чи достатньо сьогоднішніх можливостей для ефективної роботи?

— Внаслідок судової реформи методи і форми керівництва судом кардинально змінились. Організаційне забезпечення роботи суду здійснює його апарат на чолі зі своїм керівником. І я вважаю правильним позбавлення голів судів певної частини адміністративних важелів. Це унеможливлює вплив на здійснення правосуддя. Найбільш реальним захистом від такого втручання повинні бути саме органи суддівського самоврядування.

Але все ж таки персональна відповідальність за додержанням вимог законодавства в кожному суді фактично покладається на голову установи. Тобто повноваження суттєво зменшились, а відповідальність залишилась. Ставлячи вимоги до голів судів про покращення роботи, необхідно звернути увагу на те, чи мають вони реальний механізм і правові важелі для виконання цих вимог.

— Відповідно до прийнятих рік тому змін голови судів не можуть бути членами рад суддів. На вашу думку, чи доцільне таке обмеження?

— Згідно з п.3 ч.6 ст.122 закону «Про судоустрій і статус суддів» «рада суддів вносить подання Вищій раді юстиції щодо призначення суддів на адміністративні посади в судах та звільнення їх з таких посад».

На мою думку, обмеження права голів судів бути членами рад суддів є доцільним. Суддів на адміністративні посади повинні призначати їхні колеги, які самі не перебувають на таких посадах. Тому що таке призначення приводить до простого правила: ти сьогодні призначаєш мене, а я завтра — тебе.

Органи суддівського самоврядування у своїй основі повинні формуватися з низових ланок, а не вищих і реально забезпечувати та охороняти суддівську незалежність.

«Фінансування нашого суду на цей рік знижено»

— Багато суддів скаржаться на умови праці: старі приміщення, не вистачає оргтехніки, не в усіх є власні кабінети. При цьому ще рік тому лунали заяви про відсутність у судах коштів навіть на оплату поштових і комунальних послуг. А яка нині ситуація у вашому суді?

— Лише ці статті видатків і профінансовані. Хоча левову частку коштів «з'їдають» адміністративні справи. Фінансування нашого апеляційного суду на цей рік знижено: на заробітну плату виділено на 5% менше грошей, на оплату послуг — на 40%, на придбання обладнання і предметів довготривалого користування кошти взагалі відсутні. «А бідний суд — небезпечний суд», — сказав у своєму інтерв'ю мій колега з Чернігова Садіг Тагієв. І я цілком з ним згідний. Ми не можемо заповнити вакансії, закупити техніку в достатній кількості і т.д. Сьогодні, на жаль, судді неналежним чином забезпечені всім необхідним для роботи та мають надмірне навантаження, але ці фактори не повинні жодним чином впливати на правильність судового рішення.

— Нещодавно Верховна Рада прийняла закон «Про судовий збір». На вашу думку, чи дозволять зміни підняти фінансування третьої гілки влади на достатній рівень?

— Сподіваюся, що з прийняттям закону «Про судовий збір» ситуація з фінансуванням у судах покращиться. Та наскільки вона поліпшиться, залежить від того, хто ж реально буде розпоряджатися зібраними коштами.

«Запроваджено централізований конкурс за єдиними критеріями та на єдиній методологічній основі»

— Влітку Вища кваліфікаційна комісія почала тестування кандидатів на посади суддів. Як ви вважаєте, чи дозволить новий механізм проводити якісніший відбір?

— Нова процедура добору кандидатів для першого призначення на посаду судді є доволі прогресивною. За умови добросовісного дотримання цієї процедури вона може забезпечити об'єктивний добір.

Я глибоко переконаний, що анонімне тестування — це чи не єдиний спосіб для того, щоб уже на етапі формування суддівського корпусу зменшити ризик потрапляння до нього непідготовлених чи випадкових людей.

Однак при остаточному затвердженні на посаду судді потрібно, щоб ураховувалися досвід роботи в галузі права, моральні якості кандидата та життєвий досвід, який далеко не завжди тотожний кількості прожитих років. Адже існують суворі реалії, пов'язані з чесним виконанням обов'язків, величезною завантаженістю та відповідальністю за кожну свою дію, необхідністю миттєвого реагування в умовах публічності тощо. На мій погляд, якщо особа кілька років не працювала на службі, тісно пов'язаній з участю в судових процесах, є великий сумнів у її придатності для роботи на посаді судді.

— Нову систему добору часто критикують за те, що голови судів утратили можливість впливати на те, які судді прийдуть до їхніх судів. Як ви ставитеся до цього обмеження?

— Порядок призначення на посаду судді суду загальної юрисдикції чітко визначений стст.66—72 закону «Про судоустрій і статус суддів». Тому моє ставлення до нової процедури полягає в додержанні вимог закону. Очевидно, що позитив у новій системі добору дійсно є, оскільки запроваджено централізований конкурс за єдиними критеріями та на єдиній методологічній основі.

Крім того, при призначенні судді й вирішенні питання про його подальше перебування на посаді доцільно було б ураховувати і думку зборів суддів як органу суддівського самоврядування.

— Помічники або інші працівники апарату вашого суду складали тести ВККС? Які їхні результати і враження?

— У першому відбірковому іспиті, який був призначений Вищою кваліфікаційною комісією суддів на 22 травня, взяли участь помічники суддів Апеляційного суду Житомирської області. Такий публічний іспит на виявлення реального рівня правових знань та процесуальних умінь їм сподобався, вони були вражені відмінною організацією заходу, гарним ставленням до учасників тестування та автоматизацією процесу перевірки відповідей. На жаль, потрібної кількості балів не набрав жоден. Тож нехай перемагають найсильніші.

«Як працювати ритмічно, коли програма може кілька тижнів не розподіляти справи одному судді?»

— Після введення автоматизованої системи розподілу справ виникло чимало нарікань на нерівномірність навантаження, коли одні судді отримували велику кількість справ, а інші залишалися майже без роботи. Ваш суд стикався із цією проблемою? Як ви загалом оцінюєте роботу автоматизованої системи?

— Запровадження автоматизованої системи розподілу справ сприяє підвищенню прозорості та підзвітності діяльності судів. Уважаю, це підвищить рівень довіри суспільства до судової влади. Що стосується принципу черговості та розподілу однакової кількості справ для кожного судді, то тут маємо велику проблему, оскільки питання пов'язане з технічними параметрами роботи автоматизованої системи документообігу суду, яка, незважаючи на безкінечні вдосконалення, значно обтяжує і без того нелегку роботу судді. Як працювати ритмічно, коли програма може кілька тижнів не розподіляти справи одному судді і протягом того ж часу по кілька десятків у день розподіляти іншому? Згідно з Положенням про автоматизовану систему документообігу суду на зборах суддів ми виключаємо з авторозподілу то одного, то іншого суддю. Але це не єдина проблема, з якою довелося стикнутись. Буває також складно визначити суддів-доповідачів у кримінальних справах, що приходять із районних судів і мають визначені дати розгляду апеляцій. Автоматизована система документообігу при виборі судді-доповідача не передбачає, що в той чи інший час суддя перебуватиме у відпустці.

Такий глобальний проект варто було б «обкатати» в окремих судах, бо ж лихоманить усі суди країни.

— Нині готується проект нового Кримінального процесуального кодексу. Чи погоджуєтесь ви з тим, що чинне законодавство не забезпечує справжньої змагальності сторін й обвинувачення має значно більше шансів на перемогу?

— Так, погоджуюсь. І я думаю, що ухвалення нового Кримінального процесуального кодексу — це крок у правильному напрямку. Він давно очікуваний, адже дозволить на законодавчому рівні змінити принципи кримінального процесу, виключить відверто обвинувальний ухил усіх дій, починаючи від порушення кримінальної справи й закінчуючи процедурами оскарження вироків.

Новий КПК суттєво розширить повноваження сторони захисту, виключаючи монопольне право сторони обвинувачення на збір доказів, їх оцінку і надання суду. Це дасть рівні можливості обом сторонам для доказування своєї правоти вже безпосередньо в суді.

— За даними адвокатів, у нашій державі виправдовують лише 0,2% обвинувачених. Органи розслідування дійсно працюють настільки ефективно чи судді просто не наважуються протистояти прокуратурі?

— Відповідь на це запитання міститься у вашому попередньому. Саме чинне законодавство не забезпечує справжньої змагальності сторін, тому обвинувачення має значно більше шансів на перемогу. І я переконаний, що з набуттям чинності новим КПК кількість виправдувальних вироків зросте, оскільки виправдувальний вирок — явище нормальне в демократичному суспільстві.

«Думку громадськості про хабарництво суддів сформували недобросовісні представники сторін»

— Корупція — одна з основних проблем нашої держави, стикаються з нею і суди. Що може допомогти у вирішенні цієї проблеми: посилення відповідальності і нагляду за суддями, підвищення зарплат, більш прискіпливе ставлення до кандидатів?

— А хто буде наглядати за тими, хто наглядатиме за суддями? І де гарантії, що вони чесніші від суддів, за якими наглядатимуть? Тому й за ними треба наглядати. Та й критерії їх добору мають бути ще більш жорсткими, ніж добору суддів. Це шлях у нескінченність.

Не треба плодити і годувати наглядачів. Натомість суддя повинен отримувати гідну зарплату відповідно до високого соціального статусу.

Без перебільшення можна стверджувати: корупція в суддівському корпусі найбільш небезпечна, бо підривається віра в правосуддя — останню твердиню законності та справедливості.

На мою думку, вдосконалення процедури добору кандидатів на посаду судді є основною складовою системи запобігання корупції в лавах суддівського корпусу. Особлива увага має приділятися особистим та моральним якостям кандидата. Наприклад, у Республіці Польща до кандидата на посаду судді законом про загальні суди висувається 7 вимог, серед яких на другому місці — психологічні особливості та високі моральні якості. У Сполучених Штатах Америки перед призначенням на посаду судді кандидат проходить серйозну перевірку, включаючи й аналіз рис характеру, оскільки згідно з канонами судової етики США правосуддя не повинні здійснювати особи, які за своїм характером несумісні з цією функцією.

— Особисто вам за час роботи суддею пропонували хабарі? Чи відчували ви різні форми тиску?

— Ні. Корупційні діяння суддів — непоширене явище. Я вважаю, що в значній мірі думку громадськості про хабарництво суддів сформували недобросовісні представники сторін, котрі для виправдання своїх високих гонорарів посилаються на необхідність підкупу судді. Вони досить уміло прогнозують результат розгляду справи і переконують довірителя, що хабар переданий судді.

Проте, незважаючи на це, має бути послідовний і системний підхід до профілактики корупційних дій. І особливу роль у цьому мають відігравати органи суддівського самоврядування, кваліфікаційні комісії суддів та Вища рада юстиції.

А щодо тиску, то найбільші можливості тут має та держава, яка матеріально не забезпечує задекларований високий статус судді — гаранта вільного суспільства.

— Як ви вважаєте, чи складніше судді розглядати резонансні справи і в чому тут можуть бути небезпеки?

— Те, що суддя має бути неупередженим і незалежним, є аксіомою. Але й те, що перебування в певному оточенні унеможливлює незалежність від цього оточення, теж не потребує доказів.

При розгляді резонансних справ суддя зазначає дуже емоційного, а нерідко й агресивного інформаційного впливу. І тут на суддю чатує небезпека, оскільки «суддя, який виніс вирок у припадку гніву, сам заслуговує смертного вироку». Ці слова належать гуманістові Мішелю Монтеню, котрий свої філософські «Досліди» написав, уже маючи досвід роботи на посаді судді.

З тих часів люди стали не набагато мудрішими й емоційно стійкішими. Тому я знімаю капелюх перед Павлом Гвоздиком, який, будучи головою Івано-Франківського апеляційного суду, першим у країні спромігся ввести до штату суду посаду психолога. На моє глибоке переконання, це є конче необхідним у такій сфері, як правосуддя.

— І на завершення: якими будуть ваші побажання читачам нашого тижневика?

— Читачам і колективу тижневика хочу побажати здоров'я, успіхів, добра, тобто відчувати себе щасливими. І не сприймайте суддів і судову систему тільки у світлі негативних публікацій та прикладів. Бо насправді більшість суддів працюють добросовісно та чітко дотримуються вимог закону.

> «Анонімне тестування — це чи не єдиний спосіб зменшити ризик потрапляння до суддівського корпусу непідготовлених чи випадкових людей».

МІСЦЕ РОБОТИ

Президент України
Указ

Про переведення суддів

Відповідно до статті 73 та частини першої статті 80 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» **постановляю:**

1. Перевести суддів у межах п'ятирічного строку:
Індустріального районного суду міста Дніпропетровська
- **ГАЛІЧОГО** Вадима Миколайовича на роботу на посаді судді Жовтневого районного суду міста Дніпропетровська;

Павлоградського міськрайонного суду Дніпропетровської області
- **ТОКАР** Наталію Володимирівну на роботу на посаді судді Красногвардійського районного суду міста Дніпропетровська;

Лугинського районного суду Житомирської області
- **ЛЄДНЬОВА** Дмитра Миколайовича на роботу на посаді судді Богунського районного суду міста Житомира.

2. Перевести суддів, обраних безстроково:
Рівненського апеляційного господарського суду
- **ІОННІКОВУ** Ірину Анатоліївну на роботу на посаді судді Київського апеляційного господарського суду;

Євпаторійського міського суду Автономної Республіки Крим
- **БІЛЕЯ** Володимира Петровича на роботу на посаді судді Сакського міськрайонного суду Автономної Республіки Крим;

Київського районного суду міста Сімферополя
- **МИХАЙЛОВА** Віталія Євгенійовича на роботу на посаді судді Центрального районного суду міста Сімферополя;

Мар'їнського районного суду Донецької області
- **ЛІННИКА** Олега Петровича на роботу на посаді судді Шевченківського районного суду міста Києва.

Президент України
В.ЯНУКОВИЧ

м.Київ,
18 липня 2011 року
№764/2011

Президент України
Указ

Про переведення суддів

Відповідно до статті 73 та частини першої статті 80 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» **постановляю:**

1. Перевести суддів у межах п'ятирічного строку:
Ізмаїльського міськрайонного суду Одеської області
- **БОДНАРА** Сергія Миколайовича на роботу на посаді судді Суворовського районного суду міста Одеси;

окружного адміністративного суду міста Севастополя
- **ЄФРЕМЕНКО** Оксану Олександрівну на роботу на посаді судді господарського суду міста Севастополя.

2. Перевести суддів, обраних безстроково:
апеляційного суду Тернопільської області
- **ВАВРІВА** Ігоря Зіновійовича на роботу на посаді судді апеляційного суду Черкаської області;

Кам'янобрідського районного суду міста Луганська
- **РОДІОНОВА** Сергія Олександровича на роботу на посаді судді Станично-Луганського районного суду Луганської області;

Дергачівського районного суду Харківської області
- **НЕВ'ЯДОМСЬКОГО** Дениса Володимировича на роботу на посаді судді Київського районного суду міста Харкова;

Солом'янського районного суду міста Києва
- **ТРУБНІКОВА** Андрія Володимировича на роботу на посаді судді Шевченківського районного суду міста Києва;

господарського суду міста Севастополя
- **ЛАЗАРЕВА** Сергія Геннадійовича на роботу на посаді судді господарського суду Автономної Республіки Крим.

Президент України
В.ЯНУКОВИЧ

м.Київ,
25 липня 2011 року
№780/2011

ПО СПРАВЕДЛИВОСТІ

Роз'єднані навантаженням.

«Господарники» планують оптимізувати свою структуру

› *Закінчення, початок на стор.1*

Самоочищення: дубль другий

Звернув увагу В.Татьков і на якість роботи суддів. Статистика свідчить, що 82% вердиктів першої інстанції взагалі не оскаржуються. Приблизно такий самий показник був і минулоріч, несуттєво він відрізняється і від давніших.

Найкращі досягнення продемонстрували господарські суди Полтавської, Чернігівської, Кіровоградської та Харківської областей, в яких кількість змінених та скасованих актів становила від 2,7 до 2,9%. При цьому середній показник у місцевих госпсудах — 4,3%.

Найгірше складається ситуація в господарських судах АР Крим, Одеської та Волинської областей. Тамтешні показники, відповідно, 7, 6,8 та 6,2% змінених і скасованих рішень.

«Необхідно враховувати, що якість роботи суду залежить від якості роботи суддів», — наголосив керманич ВГС. При цьому, за його словами, в декого із суддів скасовується по 14—15% рішень.

«Багато причин негараздів у сфері правосуддя криється в нас самих — несумлінному виконанні обов'язків деякими суддями, безпринципній позиції голів судів щодо суддів, які порушують закон, відсутності належного реагування на такі факти органів суддівського самоврядування», — переконаний В.Татьков.

Голова ВГС нагадав, що на попередньому засіданні пленуму, яке відбулося 25 лютого цього року, він пропонував надсилати матеріали про тих законників, які вкрай неефективно працюють. «Думаю, що саме судді повинні ініціювати процес очищення судової системи від тих, хто її компрометує», — наголошував тоді В.Татьков. Однак, за його словами, з того часу ні від голів місцевих судів, ні від очільників установ апеляційної інстанції не надійшло жодного такого звернення.

В.Татьков звернув увагу на суди, в яких навантаження значно нижче від середнього.

«Давайте пропозиції, що треба робити з людьми. Чому вони досі працюють? Треба наводити порядок!» — емоційно закликав голова ВГС нарешті розпочати процес очищення. Правда, ніхто не може дати гарантій, що в законників таки виникне бажання позбутися колег, хай навіть ті й псують статистику суду.

Чому скаржаться?

Відповідно до оприлюдненої статистики в першому півріччі цього року до ВГС надійшло 200 звернень і скарг на дії суддів. Як відзначив В.Татьков, проведений аналіз свідчить, що вони в основному стосуються процесуальних дій суддів та оцінки правомірності прийнятих рішень.

Найчастіше заявники посилаються на порушення людьми в мантіях стст.62—64, 69, 87 Господарського процесуального кодексу, що закріплюють строки повернення позовних заяв, порушення провадження у справі, строків вирішення спору, розсилання рішень та ухвал суду. Тому В.Татьков закликав «господарників» намагатися працювати більш оперативно.

«Водночас звертає на себе увагу й те, що нерідко такі звернення є не що інше, як завуальована форма впливу на суддів, особливо тих, хто обіймає адміністративні посади», — наголосив керманич ВГС.

Він також зазначив, що при розгляді справ інколи не враховуються роз'яснення, нехтується зміст інформаційних листів, постанов ВГС і ВС. «Ми скоро дійдемо до того, що будете складати іспити на знання постанов», — наголосив очільник ВГС.

За його словами, при складанні рішень люди в мантіях не завжди керуються роз'ясненнями президії ВГС «Про судове рішення». Це стосується як форми вердикту, визначеної ГПК, так і його змісту, адже рішення має бути викладено так, аби все сприймалось однозначно, безумовно та безальтернативно. «Сідайте по п'ятницях і працюйте із суддями над кожним рішенням, яке скасовується», — закликав голів місцевих і апеляційних судів В.Татьков.

Очільник ВГС звернув увагу присутніх і на те, що в деяких судах ще й досі не забезпечено умов для аудіозапису судового процесу, хоча цього вимагають норми ГПК.

Постанови майбутнього

Крім усього іншого, пленум мав намір прийняти кілька постанов, аби допомогти суддям однаково і правильно застосовувати законодавство. Так, проект постанови «Про деякі питання практики застосування розділу XII-1 Господарського процесуального кодексу України» був покликаний роз'яснити основні питання, які виникають при прийнятті до провадження касаційних скарг, приділити увагу й деяким іншим проблемам.

У проекті постанови «Про деякі питання підвідомчості і підсудності справ господарським судам» звертається увага на те, розгляд яких справ не належить до компетенції «господарників». Обидва документи були прийняті за основу, але стосовно кожного з них у суддів було чимало докорів.

Після дискусії В.Татьков запропонував обдумати всі зауваження і найближчим часом знову зібрати пленум. Та судді на це зауважили, що в розпалі — сезон відпусток і, можливо, не буде кворуму. Проте голова ВГС наголосив, що в нього повинна бути можливість скликати пленум у будь-який час, а якщо цього зробити не вдасться, то відповідати доведеться тим, хто складав графік відпусток. Тому пленум ВГС має продовжити роботу ще до осені.

ПРИСЯГА

Без СІЗО не обійтися?

ОЛЕКСІЙ ПИСАРЕВ

Вища кваліфікаційна комісія суддів продемонструвала, які негативні наслідки можуть очікувати суддю, котрий відмовляється задовольнити клопотання прокурора про взяття підозрюваного під варту. Хай навіть законник не бачить підстав для вжиття найсуворішого запобіжного заходу.

Проти прокуратури

Прокуратура Київської області запропонувала притягнути до дисциплінарної відповідальності суддю Ірпінського міського суду Київської області Сергія Аніпка. Суть справи полягала в тому, що законник не дав згоди на тримання під вартою підозрюваного, в якого вилучили 21 одиницю зброї та значну кількість набоїв. Замість цього суддя вирішив, що достатньо буде підписки про невиїзд.

Член ВККС Володимир Маслій поцікавився в судді, що таке позитивне він побачив у підозрюваному, завдяки чому вирішив не тримати того під вартою.

С.Аніпко наголосив, що в поданні, яке він отримав від прокуратури, необхідність тримання підозрюваного під вартою не була аргументована. Крім того, суддя зазначив, що відповідно до одержаних матеріалів частина зброї була зареєстрована.

Члени кваліфкомісії звернули увагу на той факт, що підозрюваний знімав житло, а тому, перебуваючи на підписці про невиїзд, міг з легкістю перебратися до іншого міста. Крім цього, винуватець уже був раніше судимий, що також не було на його користь.

«На героя України не тягне?» — запитав про підозрюваного член ВККС Микола Пінчук. «Ні», — визнав С.Аніпко.

Члени ВККС поцікавились у судді, в яких випадках до цього він приймав рішення про взяття підозрюваного під варту. Законник пояснив, що вперше розглядав подання про взяття під варту. «І востаннє», — додала член ВККС Ніна Фадєєва, демонструючи своє ставлення до судді.

Отримавши всю потрібну для винесення вердикту інформацію, члени кваліфкомісії радилися за зачиненими дверима досить довго. Хоча із поставлених законнику питань можна було зробити висновок, що у ВККС підтримують прокурорський погляд на події. Врешті-решт «кваліфікаційними» вирішили внести подання до Вищої ради юстиції про звільнення С.Аніпка з посади судді, оскільки, на їхню думку, у діях законника вбачаються ознаки порушення присяги.

С.Аніпку доведеться пояснювати своє рішення ще й у ВРЮ.

Новий етап

Яким буде рішення ВРЮ, наразі важко сказати. Перше, що напевно зроблять у Раді, — визначать, чи дійсно подання про взяття під варту було необгрунтоване. І вже на основі цього можна буде приймати рішення.

Про те, що в прокуратурі далеко не завжди аргументують необхідність перебування підозрюваних під вартою, наголошують, зокрема, у Європейському суді з прав людини. У Страсбурзі зазначають: коли представники прокуратури просять суд подовжити строк перебування підозрюваних у СІЗО, то не зважають на те, що причини перебування під вартою можуть змінюватись, а то й узагалі зникати. З приводу необгрунтовано тривалого перебування наших співгромадян під вартою Європейський суд навіть прийняв пілотне рішення, вимагаючи від України виправити ситуацію.

При цьому правозахисники наголошують, що інформацію про перебування в СІЗО слідчі органи можуть використати для психологічного або й фізичного впливу на підозрюваного.

Необхідність зменшення підстав перебування під вартою розуміють і у владних кабінетах. Так, прийняття нового Кримінального процесуального кодексу має стимулювати більш активне застосування застави як запобіжного заходу. На думку деяких експертів, завдяки цьому кількість тих, хто чекає суду в СІЗО, може зменшитися вдесятеро.

Однак хто непрофесійно поставився до своїх обов'язків у даному випадку — суддя чи прокурор, визначати мають члени ВРЮ. І їхню думку можна буде дізнатись уже восени.

Після засідання ВККС не покращився настрій не тільки у С.Аніпка, а й у ще 25 суддів. Так, догану було оголошено судді Стрийського міськрайонного суду Львівської області Ігорю Микитчину.

Також «кваліфікаційники» розглянули доцільність відкриття дисциплінарного провадження щодо більш ніж 150 суддів. Більшості з них пощастило — ВККС не знайшла у їхніх діях порушень, а роботу 24 законників вирішила вивчити детальніше. Незабаром їм доведеться прийти на засідання кваліфкомісії, аби пояснити причини своїх неоднозначних дій.

ТЕНДЕНЦІЯ

Швидка методична допомога

22 липня у Вищому спеціалізованому суді з розгляду цивільних і кримінальних справ відбулася робоча нарада. Під час засідання було проаналізовано стан здійснення судочинства в першому півріччі 2011 року.

У своїй доповіді голова ВСС Леонід Фесенко, зокрема, зазначив, що у 2011 році виявлено тенденцію до погіршення якості здійснення судочинства. У зв'язку із цим, за словами доповідача, необхідно активізувати надання методичної допомоги судам нижчого рівня, підвищувати кваліфікацію та проводити систематичне навчання суддів. Леонід Іванович зазначив, що ВСС спільно з Радою суддів загальних судів працює над вивченням і вдосконаленням організації роботи місцевих та апеляційних судів.

Керівник ВСС звернув увагу учасників наради на стан дотримання дисципліни в судах. За його словами, впродовж минулого місяця відкрито дисциплінарні провадження щодо 84 суддів. Для порівняння: у 2010 році таких проваджень було лише 16. Л.Фесенко закликав ужити заходів для підвищення рівня дисципліни в судах і забезпечення контролю за додержанням вимог законодавства про державну службу та боротьбу з корупцією. Крім того, у доповіді наголошувалося на необхідності дотримання принципу незалежності судової влади і недопущення впливу на суддів.

Про стан здійснення судочинства палатами ВСС у цивільних і кримінальних справах поінформували учасників наради заступники голови ВСС Микола Пшонка та Станіслав Міщенко.

Основні напрями діяльності Вищої кваліфікаційної комісії суддів висвітлив у своєму виступі її керманич Ігор Самсін. У свою чергу очільник Державної судової адміністрації Руслан Кирилюк порушив питання фінансування судової системи, зазначивши, що прийняття закону «Про судовий збір» сприятиме поліпшенню матеріально-технічного забезпечення судів усіх рівнів.

На завершення учасники зібрання вирішили підготувати пропозиції щодо вдосконалення функціонування судових органів, які буде обговорено на конференції суддів загальних судів 9 вересня цього року.

ВІТАЄМО!

ВІКТОР ПОДОРОГА
31 липня, 57 років

Голова Апеляційного суду Черкаської області, заслужений юрист України.

НАТАЛЯ ВОЛКОВИЦЬКА
31 липня

Суддя Вищого господарського суду, заслужений юрист України.

МИКОЛА ПШОНКА
4 серпня, 64 роки

Заступник голови Вищого спеціалізованого суду з розгляду цивільних і кримінальних справ, заслужений юрист України.

ГЕННАДІЙ КРАВЧУК
4 серпня, 50 років

Суддя Вищого господарського суду, секретар пленуму ВГС, заслужений юрист України.

ВІДСТАВКА

Верховна Рада України
Постанова

Про звільнення суддів

Відповідно до пункту 9 частини п'ятої статті 126 Конституції України Верховна Рада України **постановляє:**

Звільнити з посад суддів:

апеляційного суду Полтавської області

Тимчук Людмилу Анатоліївну — у зв'язку з поданням заяви про відставку;

апеляційного суду Сумської області

Сєнашенка Віктора Григоровича — у зв'язку з поданням заяви про відставку;

Дзержинського міського суду Донецької області

Руднєву Ольгу Тимофіївну — у зв'язку з поданням заяви про відставку.

Голова Верховної Ради України
В.ЛИТВИН

м.Київ,
7 липня 2011 року
№3625-VI

Верховна Рада України
Постанова

Про звільнення суддів

Відповідно до пункту 9 частини п'ятої статті 126 Конституції України Верховна Рада України **постановляє:**

Звільнити з посад суддів:

апеляційного суду Житомирської області

Старовойта Григорія Степановича — у зв'язку з поданням заяви про відставку;

Донецького апеляційного адміністративного суду

Колеснік Галину Антонівну — у зв'язку з поданням заяви про відставку;

Житомирського апеляційного адміністративного суду

Поліщука Миколу Георгійовича — у зв'язку з поданням заяви про відставку;

Дрогобицького міськрайонного суду Львівської області

Піцикевича Ігоря Йосифовича — у зв'язку з поданням заяви про відставку;

Хмельницького міськрайонного суду Хмельницької області

Трачука Руслана Миколайовича — у зв'язку з поданням заяви про звільнення з посади за власним бажанням.

Голова Верховної Ради України
В.ЛИТВИН

м.Київ,
7 липня 2011 року
№3626-VI

КАДРИ

Блукаючи між обранням та звільненням.

Законник, який 5 років не мав повноважень вершити правосуддя, повторно отримав рекомендацію від ВККС

МАРИНА ЗАКАБЛУК

Останнє засідання Вищої кваліфікаційної комісії суддів у сезоні осінь-2010 — літо-2011 відбулося 21 липня. А вже 25-го числа представники постійно діючого органу пішли у відпустки, аби набратися сил перед початком запланованого на вересень конкурсу на заміщення вакансій на посади суддів.

Після 5-річної вимушеної бездіяльності в О.Тимощука з'явився шанс на безстрокове обрання.

По повторну рекомендацію

Востаннє перед літнім відпочинком «кваліфікаційники» зібралися в оновленій залі: старі меблі були замінені на вишукані нові — кольору червоного дерева. Тепер у кожного члена комісії — дерев'яний стілець з високою різьбленою спинкою. Для журналістів та інших запрошених укінці зали встановили великі лави.

Зранку 21 липня ВККС розглядала «дисциплінарки», а після обіду роздавала безстрокові та перевідні «перепустки». Так, 3 законникам з окружних адмінсудів різних регіонів пощастило отримати благословення комісії для продовження кар'єри в столичних райсудах (Дніпровському, Оболонському та Шевченківському).

Також ВККС поставила крапку в історії «справи Олександра Тимощука». Розпочалося все з того, що на передостанньому засіданні постійно діючого органу (15 липня) обговорювалася можливість розгляду повторних заяв кандидатів про рекомендування на посаду судді безстроково. Таких претендентів було 6.

Річ у тому, що деякі законники стали заручниками неприємної для них ситуації: свого часу Верховна Рада не обрала їх безстроково, проте вони й не були звільнені. Вища рада юстиції прийняла рішення направити матеріали щодо цих суддів, зокрема й О.Тимощука, до ВККС для вирішення питання стосовно обрання їх безстроково.

Так, у Романа Тенети з Львівського окружного адмінсуду строк повноважень закінчився 11 листопада 2007 р. 2 жовтня 2008-го він отримав безстрокову «перепустку» від ВККС, однак 18 лютого 2010 р. парламент не проголосував за його обрання.

Голова комісії Ігор Самсін поцікавився в законника, на яке рішення він розраховує. Р.Тенета зазначив, що прийшов по благословення на безстрокове обрання. Тоді очільник ВККС пояснив, що комісія не може дати претендентові рекомендацію, адже він отримав її ще у 2008 р. За словами І.Самсіна, коли ВР не підтримала постанову про обрання Р.Тенети суддею безстроково, в останнього було два шляхи вирішення цього питання. Відповідно до чинного на 2010 р. законодавства служитель Феміди міг оскаржити парламентський вердикт до суду. Або ж Комітет ВР з питань правосуддя мав направити документи Р.Тенети до ВРЮ, а та — внести подання про звільнення.

«То до чого ж тут ВККС? Як ми в такій ситуації можемо дати вам рекомендацію?» — звернувся І.Самсін до Р.Тенети. «За новим законом», — відповів суддя. «А що нам робити зі старим рішенням?» — поцікавився секретар кваліфкомісії Володимир Маслій.

Після наради комісія відмовила законнику в повторній рекомендації.

Один кандидат — дві думки

Заяви щодо «пожиттєвого» обрання ще чотирьох володарів мантій постійно діючий орган теж не задовольнив. Зелене світло «кваліфікаційники» дали тільки О.Тимощуку. Адже, як виявилося, лише його безстрокова «перепустка» від ВККС не була реалізована, свого часу парламентське голосування за постанову про його обрання не відбулося. На сьогодні «термін придатності» рекомендації кваліфкомісії закінчився (її О.Тимощук отримав 5 років тому, вона діяла лише 3 роки, тому ВККС мала дати йому нову «перепустку»).

Нагадаємо, що указом Президента від 7 березня 2001 р. О.Тимощук був призначений на посаду в Рівненський міськсуд Рівненської області строком на 5 років. 15 березня 2006-го відбулося засідання Комітету ВР з питань правової політики (на той час до його компетенції належало «детальне вивчення» претендентів на «пожиттєве» носіння мантії), який не рекомендував парламенту обирати О.Тимощука суддею безстроково.

«Комітет досить довго і ретельно розглядав це питання і не зміг прийняти рішення про рекомендацію. Голоси розділилися приблизно порівну, й, очевидно, це потребує додаткового обговорення в сесійній залі», — повідомив тодішній голова комітету Микола Оніщук уже на пленарному засіданні ВР 16 березня.

Парламент приділив 10 хв. уваги цьому законнику. Думки щодо кандидата розділились і в сесійній залі: одні народні депутати говорили про гріхи О.Тимощука, інші ставали на його захист. «Відносно цього судді було порушено три кримінальні справи, але всі вони були закриті за відсутності події злочину. Суддя перевірявся ВРЮ, і на засіданні комітету нас було поінформовано, що такого порядного і професійного судді вони ще не бачили», — підтримав кандидатуру О.Тимощука нардеп Микола Карнаух.

«Я не хочу із цієї високої трибуни поливати брудом ту групу людей, які протягом чотирьох років займаються брудною кампанією проти мене і моєї сім'ї. У мене є оригінали документів, де все повністю спростовано рішеннями кваліфкомісій, ВРЮ, слідчих органів», — сказав на своє виправдання О.Тимощук, додавши, що ніколи ні в чому не підозрювався, а кримінальні справи, порушені за фактом, були сфальсифіковані.

Законник запевнив, що характеризується позитивно «як керівництвом апеляційного суду, так і начальником теруправління Державної судової адміністрації». У той день обрання О.Тимощука підтримали тільки 118 володарів мандатів. Після голосування М.Оніщук попросив у парламенту «повноваження для здійснення додаткової перевірки щодо судді». А після цього за згодою Верховного Суду (суб'єкта подання) повторно внести питання на розгляд ВР.

«Потрібно було раніше вносити таку пропозицію. Ми не голосували б, а ви мали б право перевірити. А так постанова не прийнята, повернення вже немає», — почув у відповідь М.Оніщук думку головуючого на засіданні.

Повернення через рік

У 2006 р. чинним був закон «Про порядок обрання на посаду та звільнення з посади професійного судді Верховною Радою України». У ст.12 цього акта зазначається, що «за наявності зауважень до кандидата, який обирається на посаду судді безстроково, висловлених на пленарному засіданні ВР, що потребують додаткової перевірки відповідним комітетом, голосування щодо цього кандидата не проводиться».

Тобто виходить, що парламент мав відкласти розгляд кандидатури О.Тимощука. Цього не сталось, однак історія на цьому не закінчилася. Тоді були «використані» положення ст.14 згаданого закону: «Якщо кандидата не було обрано суддею безстроково у зв'язку з нововиявленими обставинами, повідомленими у виступах народних депутатів, комітет приймає рішення про звернення до Вищої ради юстиції, відповідної кваліфікаційної комісії суддів щодо перевірки цих обставин, погоджує термін її проведення і за результатами перевірки приймає рішення про повторне внесення раніше відхилених кандидатур на пленарне засідання Верховної Ради». До того ж у законі зазначається, що внесення двічі відхилених парламентом кандидатур не допускається.

Через рік, 15 березня 2007-го, питання про безстрокове обрання О.Тимощука знову виносилося на пленарне засідання (5 березня Комітет ВР з питань правосуддя рекомендував його кандидатуру). У той день законника «під куполом» не було. Очільник комітету Сергій Ківалов повідомив, що суддя перебуває на лікуванні в Рівненському військовому госпіталі. Тому, на думку нардепа, розгляд цього питання потрібно відкласти.

Проте один з народних обранців повідомив, що в нього є інформація від начальника Рівненського військового госпіталю: О.Тимощук не перебуває на лікарняному, і тому немає необхідності переносити голосування, а слід проголосувати проти. Врешті-решт кандидатуру володаря мантії підтримав лише один парламентар.

«Тобто практично голосування не відбулось», — зазначалось у пояснювальній записці до проекту постанови «Про повернення до голосування про обрання безстроково на посаду судді», який був розроблений після пленарного засідання 15 березня 2007 р. «на вимогу закону».

Також у записці йшлося про те, що перевіркою, проведеною комітетом, Генпрокуратурою та ВРЮ, встановлено: 15.03.2007 О.Тимощук дійсно був на лікарняному, що підтверджується офіційними довідками.

«Так, у листі Генпрокуратури, підписаному першим заступником начальника головного управління військових прокуратур Генпрокуратури генерал-майором юстиції Василем Козачуком, вказується, що за результатами перевірки встановлено, що хвороба О.Тимощука була підтверджена належними медичними документами і у начальника Рівненського військового госпіталю не було підстав для припинення його лікування та направлення до ВР інформації вказаного змісту», — наголошувалось у записці.

Далі буде…

Після 4-річного затишшя про О.Тимощука знову заговорили. 15 липня 2011 р. його долю вирішувала вже ВККС. Вона задовольнила повторну заяву служителя Феміди щодо надання йому рекомендації на обрання суддею безстроково. Відбулося це 21 липня, після того, як кандидатові поставили кілька запитань.

«А ви ще кодекси не забули?» — поцікавився І.Самсін в О.Тимощука. «Постійно читаю», — відповів той. «А як щодо скандалів навколо вашої особи? Більше не буде?» — продовжував керівник комісії. «Ні, не буде», — пообіцяв суддя.

Потім «кваліфікаційники» запитали, чи ходив він на роботу, чим там займався. О.Тимощук сказав, що до храму Феміди ходив, працював над узагальненнями судової практики. Також ВККС перевірила, чи стежив правозастосовувач за змінами в законодавстві. Переконавшись, що за час вимушеної бездіяльності він не забув положень кодексів, знає про всі внесені до них корективи, комісія рекомендувала його на «пожиттєве» обрання до Рівненського міськсуду Рівненської області.

«ЗіБ» звернувся до Вищої ради юстиції по роз'яснення: чому після закінчення 5-річного строку, на який його було призначено суддею, Олександр Тимощук не був звільнений з посади та наступні 5 років не мав повноважень здійснювати правосуддя. На адресу нашого видання надійшов лист, підписаний в.о. голови ВРЮ Лідією Ізовітовою.

У відповіді на наш запит, зокрема, зазначається, що 6 травня 2006 р. тодішній очільник Верховного Суду Василь Маляренко, а 8 серпня 2007 р. нинішній Голова ВС Василь Онопенко звернулися з поданнями про звільнення О.Тимощука у зв'язку із закінченням строку, на який його було призначено.

«Матеріали щодо звільнення судді надійшли до ВРЮ. Однак питання не розглядалося, оскільки надійшла заява О.Тимощука з проханням відкласти розгляд питання та звернення Голови Верховної Ради Олександра Мороза, народного депутата Миколи Карнауха, які наполягали на повторному розгляді питання обрання О.Тимощука у ВР. Повторно 15.03.2007 О.Тимощук не був обраний безстроково», — йдеться у повідомленні конституційного органу.

Питання про звільнення законника було винесено на засідання секції ВРЮ 10 травня 2007 р., але розгляд відклали. Підставою для такого рішення стали звернення групи нардепів, які зазначили, посилаючись на слова О.Тимощука, що його повторне необрання на посаду було зумовлене недостовірною інформацією стосовно нього, яку на засіданні парламенту озвучив народний обранець Павло Сулковський. З аналогічним проханням звернувся й сам суддя.

Тоді ВРЮ направила документи щодо О.Тимощука до Комітету ВР з питань правосуддя для вивчення питання щодо можливості обрання його безстроково. Втім, парламентський підрозділ наполягав на своєму. «Комітет позбавлений права втретє виносити на розгляд ВР кандидатуру О.Тимощука», — йшлося в листі за підписом Сергія Ківалова.

8 липня 2008 р. ВРЮ знову повернулася до «справи Тимощука», але розгляд матеріалів укотре відклали. Це сталося тому, що 17.06.2008 до ВРЮ надійшли звернення О.Тимощука та нардепів від різних політичних сил. Зазначалося, що внаслідок інформації, недостовірність якої була підтверджена перевіркою, проведеною Генпрокуратурою, голосування з питання про обрання О.Тимощука суддею безстроково 15.03.2007 не відбулося, а тому він має право на повторний розгляд ВР його кандидатури.

«ВРЮ листами від 21.07.2008, 11.02.2009, 22.06.2009, 14.07.2009 та 4.12.2009 зверталася до комітетників з проханням поінформувати про наслідки вирішення питання про повторний розгляд парламентом кандидатури О.Тимощука. Повідомлення про прийняте комітетом рішення з зазначеного питання до ВРЮ не надходило», — повідомляє конституційний орган.

20 квітня 2010 р. до ВРЮ надійшло звернення Ради суддів Рівненської області з проханням вирішити питання про звільнення названої особи з посади судді Рівненського міськсуду Рівненської області у зв'язку із закінченням 5-річного строку повноважень та необранням його безстроково.

«12 травня 2010 р. до ВРЮ звернувся О.Тимощук, а наступного дня — група народних депутатів. Автори звернень зазначили, що суддя має право на повторний розгляд його кандидатури для обрання безстроково. 20 лютого 2009 р. у ВР був зареєстрований проект постанови, яким пропонувалося повернутися до голосування про обрання названого судді. З огляду на зазначене висловлено прохання відкласти вирішення питання про звільнення О.Тимощука до розгляду комітетом і парламентом згаданого проекту постанови», — наголошується в листі ВРЮ.

Тому 17 травня 2010 р. ВРЮ знову відклала розгляд «справи Тимощука» і звернулася до комітету з проханням «прискорити процес». Після набрання чинності законом «Про судоустрій і статус суддів» Рада направила матеріали стосовно ряду суддів, у тому числі й стосовно О.Тимощука, до ВККС для вирішення питання про обрання їх суддями безстроково.

«Вважаємо, що порядок обрання суддів на посади безстроково, передбачений законом «Про судоустрій і статус суддів», відповідно до якого комітет не уповноважений надавати рекомендації суддям та вносити питання щодо їх обрання безстроково на розгляд парламенту, дозволить уникнути в подальшому подібних ситуацій», — робиться висновок у листі.

ДОБІР

П'ять «вакантних» спроб

МАРИНА ЗАКАБЛУК

19 липня рішеннями Вищої кваліфікаційної комісії суддів затверджено графік та умови проведення конкурсу для охочих уперше одягти мантію. Нагадаємо, що у вересні пройдуть «змагання» на зайняття посад суддів у чотирьох областях: Донецькій, Луганській, Харківській та Вінницькій.

Всі необхідні документи претенденти мають подати до ВККС у період з 1 до 26 серпня. Крім того, постійно діючий орган дозволив кандидатам подавати кілька заяв про участь у конкурсі на заміщення наявних вакансій у місцевих храмах Феміди. Однак претендувати на мантію можна не більше ніж у 5 судах (у межах конкурсу, оголошеного одним рішенням комісії).

Якщо потенційний законник захоче скористатися таким правом, то він зобов'язаний додатково подати до ВККС заяву, в якій чітко визначити пріоритет і черговість судів, призначеним на посаду в яких він бажає бути рекомендованим.

«Якщо за результатами конкурсного добору такий кандидат одержує рекомендацію для призначення на посаду до одного суду в порядку визначеного ним пріоритету та черговості, його заяви про участь у конкурсі на заміщення вакантних посад суддів у інших судах, наступних за чергою, вважаються відкликаними й не враховуються комісією при проведенні конкурсу на заміщення вакантних посад суддів у інших судах», — зазначається в умовах проведення «змагань» за мантії.

Отже, 6, 7, 13 та 14 вересня Донецька область першою після набрання чинності законом «Про судоустрій і статус суддів», який «переформатував» вітчизняну Феміду, отримає суддівське підкріплення. А вакансій у цьому регіоні 89 (зокрема, у Господарському суді Донецької області — 10, Артемівському міськрайсуді Донецької області — 7, Донецькому окружному адмінсуді — 4).

ГРАФІК
проведення конкурсу на заміщення вакантних посад суддів на вересень 2011 року

Дата проведення конкурсу	Область	Найменування місцевого суду	Кількість вакантних посад суддів
6 вересня 2011 року	Донецька	Авдіївський міський суд	2
		Амвросіївський районний суд	1
		Артемівський міськрайонний суд	7
		Великоновосілківський районний суд	1
		Волноваський районний суд	1
		Володарський районний суд	1
		Вугледарський міський суд	1
		Добропільський міськрайонний суд	2
		Докучаєвський міський суд	1
		Єнакіївський міський суд	2
		Жданівський міський суд	1
		Костянтинівський міськрайонний суд	2
		Краснолиманський міський суд	2
7 вересня 2011 року	Донецька	Мар'їнський районний суд	1
		Новоазовський районний суд	1
		Селидівський міський суд	2
		Слов'янський міськрайонний суд	2
		Сніжнянський міський суд	3
		Старобешівський районний суд	1
		Торезький міський суд	2
		Харцизький міський суд	3
		Ясинуватський міськрайонний суд	4
		Калінінський районний суд м. Горлівки	2
		Центрально-Міський районний суд м. Горлівки	2
13 вересня 2011 року	Донецька	Ворошиловський районний суд м. Донецька	1
		Калінінський районний суд м. Донецька	1
		Київський районний суд м. Донецька	2
		Кіровський районний суд м. Донецька	4
		Петровський районний суд м. Донецька	3
		Пролетарський районний суд м. Донецька	2
		Жовтневий районний суд м. Маріуполя	1
		Іллічівський районний суд м. Маріуполя	1
		Орджонікідзевський районний суд м. Маріуполя	4
		Гірницький районний суд м. Макіївки	3
		Кіровський районний суд м. Макіївки	2
		Совєтський районний суд м. Макіївки	1
		Центрально-Міський районний суд м. Макіївки	1
14 вересня 2011 року	Донецька	Господарський суд Донецької області	10
		Донецький окружний адміністративний суд	4
20 вересня 2011 року	Луганська	Антрацитівський міськрайонний суд	3
		Брянківський міський суд	1
		Кіровський міський суд	4
		Краснодонський міськрайонний суд	3
		Лисичанський міський суд	1
		Марківський районний суд	1
		Первомайський міський суд	1
		Перевальський районний суд	3
		Попаснянський районний суд	1
		Ровеньківський міський суд	2
		Рубіжанський міський суд	1
21 вересня 2011 року	Луганська	Свердловський міський суд	3
		Станично-Луганський районний суд	1
		Стахановський міський суд	2
		Артемівський районний суд м. Луганська	2
		Ленінський районний суд м. Луганська	3
		Господарський суд Луганської області	3
27 вересня 2011 року	Вінницька	Господарський суд Вінницької області	4
		Вінницький окружний адміністративний суд	8
		Бершадський районний суд	1
		Вінницький районний суд	1
		Крижопільський районний суд	1
		Ладижинський міський суд	1
		Молигів-Подільський міськрайонний суд	3
		Мурованокуриловецький районний суд	1
		Теплицький районний суд	1
		Томашпільський районний суд	1
		Тростянецький районний суд	1
		Хмільницький міськрайонний суд	2
		Шаргородський районний суд	2
		Ямпільський районний суд	1
28 вересня 2011 року	Харківська	Господарський суд Харківської області	7
		Балаклійський районний суд	1
		Богодухівський районний суд	1
		Дворічанський районний суд	1
		Зміївський районний суд	1
		Золочівський районний суд	1
		Коломацький районний суд	2
		Краснокутський районний суд	1
		Люботинський міський суд	1
		Нововодолазький районний суд	1
		Печенізький районний суд	1
		Харківський районний суд	1
		Чугуївський міський суд	1
		Дзержинський районний суд м. Харкова	1
		Червонозаводський районний суд м. Харкова	3

НОВА ПРАКТИКА

ВРЮ взялася за кваліфіспит

АНІ ГАЛУК

Перш ніж оголосити літній тайм-аут, Вища рада юстиції започаткувала нову практику щодо розгляду скарг кандидатів у судді, не згодних з результатами кваліфіспиту.

За словами Л.Ізовітової, до ВРЮ надійшло вже 8 скарг на результати кваліфікаційного іспиту.

Всі охочі випробувати сили в ролі претендента на мантію вже використали свій шанс. Кампанія добору кандидатів на посади суддів поступово наближається до фінішу. Ті, хто успішно подолав прохідний бар'єр, уже зайняли рейтингові сходинки. Тепер вони чекатимуть конкурсу на зайняття вакантних місць в обителях Феміди, який, за прогнозами членів ВККС, розпочнеться у вересні. Правда, не виключено, що після перерахунку балів у ВРЮ рейтинговий список може змінитись.

Як з'ясувалося, не всі претенденти згодні зі своїми оцінками. Як повідомляв «ЗіБ», після анонімного тестування до ВККС звернулося 43 особи з проханням дати можливість ознайомитися з результатами, після кваліфіспиту — 5. При цьому результати тестування, на відміну від результатів кваліфіспиту, не підлягають оскарженню. Натомість ті, хто має сумніви щодо об'єктивного оцінювання їх рівня готовності під час іспиту в Одесі, можуть звернутися до Вищої ради юстиції. Що, власне, один з кандидатів і зробив.

Під час останнього засідання ВРЮ в цьому сезоні (12 липня) її представники повідомили про наявність скарги на рішення ВККС щодо встановлення результатів кваліфіспиту. Тому, перш ніж розійтися на канікули, Рада вирішила витребувати матеріали, котрі були предметом розгляду комісії при прийнятті оскаржуваних рішень. А також для вивчення проблем, пов'язаних із порядком проведення добору кандидатів на посади суддів, була створена робоча група, до складу якої ввійшли 3 члени ВРЮ: Лідія Ізовітова, Олександр Удовиченко та Володимир Шаповал.

За словами голови ВРЮ Володимира Колесниченка, саме робоча група повинна визначитися, що чекає на осіб, чиї скарги Рада задовольнить. Очевидно, це тільки перша ластівка, однією скаргою не обійдеться. Тож восени в представників ВРЮ буде ще більше роботи.

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

Помилки, яких не пробачають.

«Суддю потрібно гнати, коли стає зрозуміло, що йому не можна продовжувати здійснювати правосуддя»

НАТАЛІЯ ШИНЯЄВА,
Право.ру

Конституційний суд РФ дав відповідь на питання про те, чи можна звільняти суддів за допущені ними під час судочинства помилки. У постанові зазначається, що таке покарання можливе, але тільки за помилки, котрі призводять до «спотворення фундаментальних принципів судочинства і грубого порушення прав учасників процесу».

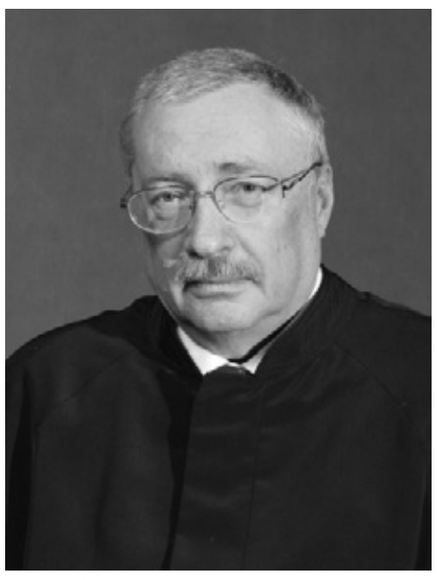

М.Клеандров уважає, що за ординарну помилку карати суддю не можна.

Покарання за вирок

Справа, в якій КС РФ обнародував своє рішення, була зумовлена скаргою колишньої судді Преображенського районного суду м.Москви Анжеліки Матюшенко, котру покарали за незаконне судове рішення. Розглядаючи як суддя апеляційної інстанції кримінальну справу, вона залишила в силі вирок невинній людині. Мосміськсуд це рішення скасував, а його голова направила до Кваліфікаційної комісії суддів подання про притягнення А.Матюшенко до дисциплінарної відповідальності і дострокове припинення її повноважень. У результаті жінка, котра пропрацювала в суді 8 років, позбулася посади. Вона намагалася оскаржити це рішення кваліфкомісії у Верховному суді РФ, але безрезультатно.

Тоді звернулася до КС РФ зі скаргою на норми законів «Про статус суддів у Російській Федерації» та «Про органи суддівського співтовариства в Російській Федерації», які, на її думку, дозволяють притягати суддю до відповідальності за висловлену в процесі здійснення правосуддя думку й ухвалене судове рішення.

При розгляді Конституційним судом її скарги заявниця не приховувала сліз і змогла тільки сказати, що винесла те рішення, яке вважала потрібним.

Валентин Пирожков, котрий опонував їй і виступав від імені ВС РФ, жорстко і лаконічно пояснив, за що звільнили А.Матюшенко— за те, що «проштампувала рішення мирового суду, не врахувала особи підсудної, котрій 60 років, те, що злочин невеликої тяжкості, [жінка] раніше до кримінальної відповідальності не притягувалася, була інвалідом II групи, ветераном праці, мала низку тяжких захворювань, ніяких обтяжливих обставин».

Як видно, сльози екс-судді не подіяли на її колег із КС РФ: у своїй постанові вони нагадали всім, що «специфіка судової діяльності і статус судді вимагають від представників суддівського корпусу високого рівня професіоналізму». І хоча, мовиться в рішенні, гарантії суддівського імунітету не дозволяють притягати суддю до відповідальності за ухвалене рішення, ці гарантії не абсолютні — вони перестають діяти у разі скоєння служителем Феміди такого вчинку в процесі здійснення правосуддя, який не відповідає статусу судді. Незалежність судді, зазначається в постанові, «не передбачає безконтрольності й безвідповідальності».

«Жахливі порушення»

У рішенні КС РФ роз'яснюється, за які помилки можна звільняти суддів, а за які ні. Є «ненавмисні судові помилки ординарного характеру, [котрі] не можна розцінювати як прояв несумлінного ставлення судді до своїх професійних обов'язків». За них суддів карати не можна.

Однак є й «інший тип судових помилок», що призводять до «спотворення фундаментальних принципів судочинства і грубого порушення прав учасників процесу». До таких помилок якраз і належить винесення неправосудного рішення, що «може свідчити про нездатність судді виконувати свої професійні обов'язки». Коментуючи Право.ру позицію КС РФ, суддя-доповідач у справі Михайло Клеандров назвав ці помилки «жахливими порушеннями» і пояснив, що тільки за них можна звільнити суддю.

За словами М.Клеандрова, проаналізувати, чи вчинив суддя порушення при винесенні рішення, це найскладніше. «Коли суддя напився, побився — все тут зрозуміло. А ось коли він нічого поганого не зробив, а саме в процесі винесення судового рішення допустив грубе порушення або систематично порушував закон, наприклад, доспускав тяганину, то визначити [чи було порушення грубим] складно. Якщо була ординарна судова помилка, суддя виніс рішення на підставі закону, а вища судова інстанція сказала, що він неправильно оцінив докази і застосував норму права, то це нормальний процес. У нас скасовується близько 1 млн судових актів у рік — невже за кожне скасування суддю потрібно виганяти? За нормальну судову помилку не можна карати. Суть нашого рішення така: суддю потрібно гнати, коли стає зрозумілим, що йому не можна продовжувати здійснювати правосуддя», — резюмував М.Клеандров.

У постанові КС РФ нагадує, що при покаранні судді має дотримуватись установлений законом порядок: оцінку законності судового акта здійснює вища судова інстанція, а оцінку поведінки судді — кваліфколегія суддів. «Дострокове припинення повноважень судді може мати місце лише у виняткових випадках», — ідеться в документі КС.

Таким чином, КС РФ не помітив суперечності оскаржуваних норм законів та російської конституції, але, наскільки це можливо, розтлумачив і конкретизував їх, у висновку ще раз нагадавши законодавцю, що було б непогано уточнити склад дисциплінарних проступків і підстави притягнення суддів до дисциплінарної відповідальності.

На проблему відсутності належного правового регулювання дисциплінарної відповідальності суддів звернув увагу й М.Клеандров: «Найголовніша проблема — це те, що в нас немає єдиного документа про дисциплінарну відповідальність, який був, наприклад, в РРФСР, — докладне положення. Та й сам інститут дисциплінарної відповідальності суддів у нас з'явився тільки у 2001 році. Мабуть, наші депутати були романтиками і не думали, що судді вчинятимуть проступки. Поняття дисциплінарного проступку судді обов'язково має уточнюватися, надто вже воно нині розпливчате».

РІЧНИЦЯ

Перша реформа.

30 липня 2010 року набув чинності закон «Про судоустрій і статус суддів»

Судова реформа стала першою в переліку перетворень, яку в стислі строки вдалося реалізувати новообраному Президенту Віктору Януковичу. 24 березня 2010 року була створена робоча група з питань судової реформи, і вже на засіданні 31 травня вона відзвітувала про виконану роботу. Цього дня глава держави схвалив підготовлений законопроект «Про судоустрій і статус суддів» та вніс його до парламенту як невідкладний…

На відміну від свого наступника, екс-голова ВС Василь МАЛЯРЕНКО не побачив крамоли в запропонованій структурі судової системи.

Проведення судової реформи глава держави доручив Андрію ПОРТНОВУ, якого призначив на посаду заступника глави Адміністрації Президента — керівника головного управління з питань судової реформи та судоустрою.

Коментуючи проект закону, Віктор ЯНУКОВИЧ наголосив: «Ми пішли шляхом посилення судового самоврядування та значного зменшення централізації і впливу адміністративного ресурсу, який є в судовій владі, на суддів».

Міністр юстиції Олександр ЛАВРИНОВИЧ (ліворуч) як керівник робочої групи завжди мав можливість порадитися щодо конституційності нового судоустрою з тодішнім Головою КС Андрієм СТРИЖАКОМ.

Найбільшу кількість поправок до проекту внесли нардепи Валерій ПИСАРЕНКО (ліворуч) та Володимир ПИЛИПЕНКО, і майже всі їхні пропозиції були підтримані в сесійній залі під час ухвалення закону.

Більшість членів Комітету ВР з питань правосуддя радо підтримали новий закон, попри обмеження своїх повноважень у процедурі безстрокового обрання суддів.

Голова Верховного Суду Василь ОНОПЕНКО (ліворуч) був не в захваті від пропозицій обмежити касаційні повноваження ВС і до останнього оспорював концепцію нового судоустрою.

Натомість у вищих спеціалізованих судах (на фото праворуч — голова ВАС Олександр ПАСЕНЮК) та в керівника Вищої ради юстиції Володимира КОЛЕСНИЧЕНКА (ліворуч) новий закон заперечень не викликав.

Ще під час роботи в парламентському комітеті Андрій ПОРТНОВ обстоював максимальну незалежність судів від найвищого судового органу.

РОЗДРІБ

«ЗіБ» — у продажу!

Запитуйте наш тижневик у кіосках «Союздруку»

Отже, якщо ви не встигаєте за своїми колегами першим ознайомитися зі свіжим номером «ЗіБ» або пропустили важливий матеріал у попередніх числах видання — звертайтеся до найближчого кіоску «Союздруку». Згідно з графіком наша газета має надходити в продаж уже в суботу.

Кіоски, де реалізується «Закон і Бізнес»:

Кіоск	Адреса
3	майдан Незалежності.
8	майдан Незалежності.
19	вул. Б. Хмельницького, 44.
21	вул. Хрещатик, 5.
24	вул. М. Заньковецької, 2.
25	вул. Червоноармійська, 49.
26	вул. Червоноармійська, 48.
29	ст. метро «Хрещатик».
60	вул. Інститутська, 10—12.
74	вул. Хрещатик, 10.
142	вул. Червоноармійська, 57.
145	вул. Червоноармійська, 73.
156	вул. Червоноармійська, 74/5.
404	вул. Велика Житомирська, 6.
405	вул. Володимирська, 18.
406	вул. Володимирська, 24.

РЕКЛАМА

ПІДСУМКИ

Результати першого півріччя

Вищий господарський суд підбив підсумки своєї роботи й обговорив шляхи подальшого її вдосконалення. Щоб зменшити кількість помилок, законникам рекомендували більш детально вивчати постанови, а головам судів — проводити відповідні наради.

ФОТО: МАКСИМ ТРЕБУХОВ

Керманич ВГС Віктор ТАТЬКОВ порівняв навантаження в різних судах.

Заступник голови ВГС Віктор МОСКАЛЕНКО (зліва) вказав на переваги підготовлених ним постанов.

Про роботу першої судової палати ВГС доповів її голова Олександр КОТ.

Голова РСГС Олександр УДОВИЧЕНКО запросив очільників усіх судів на конференцію восени.

Проблема оплати послуг за технічне забезпечення автоматичного розподілу справ викликала жваве обговорення.

Як судді виконують поставлені раніше завдання, розповів секретар пленуму ВГС Геннадій КРАВЧУК.

КАДРИ

Передвідпусткові «перепустки»

Перш ніж улаштувати собі літній відпочинок, Вища кваліфікаційна комісія суддів провела останнє в цьому сезоні засідання. Постійно діючий орган, зокрема, роздавав законникам безстрокові та перевідні «перепустки».

Член комісії Дмитро СОКУРЕНКО зачитував характеристики суддів.

Микола КІПЧАРСЬКИЙ отримав перевідну «перепустку» до Пустомитівського райсуду Львівської області.

Микола ЯЩЕНКО працюватиме в Апеляційному суді м.Києва.

Останнє засідання ВККС відбулося в оновленій залі.

ЕКОНОМІКА

Кіпр закривається

У Верховній Раді пропонують денонсувати угоду з Кіпром, яка дозволяє нашим підприємцям переказувати гроші до цієї острівної держави й уникати оподаткування.

Законопроект «Про денонсацію Угоди між Урядом Союзу Радянських Соціалістичних Республік і Урядом Республіки Кіпр про уникнення подвійного оподаткування доходів та майна» (№9010) вніс народний депутат Андрій Павловський.

У пояснювальній записці він зазначив, що мета змін — скасування податкових пільг, передбачених цією угодою. Згідно з положеннями цієї угоди від оподаткування звільняються будь-які доходи, що виникають на території України або Кіпру, які перераховуються з однієї країни в іншу, за винятком деяких випадків оподаткування фізичних осіб та доходів постійних представництв.

Нардеп пояснив, що документом створено сприятливі можливості для резидентів України цілком легально без будь-якого оподаткування виводити за кордон значні суми коштів.

СОЦГАРАНТІЇ

Прискорена «мінімалка»

Прем'єр-міністр Микола Азаров 27 липня, під час засідання Кабінету Міністрів, заявив про необхідність «конвертувати позитивний економічний рейтинг» в підвищення рівня життя громадян і підняти мінімальну зарплату.

Водночас він додав, що це завдання складне, але можливості для його виконання є. М.Азаров нагадав, що в 2011 р. Кабмін уже двічі збільшував мінімальну зарплату й тричі підвищував розмір посадового окладу працівника I тарифного розряду за Єдиною тарифною сіткою. Останнє підвищення, яке було зроблене з 1 липня, пройшло на 3 місяці раніше запланованого строку.

Прем'єр також доручив Мінфіну розрахувати підвищення зарплат у бюджетній сфері не з 1 жовтня, як планувалось, а з 1 вересня. Це допоможе ліквідувати диспропорції в оплаті праці різних категорій працівників, уважають в Кабміні.

ВІЗИ

Буенос-Айрес чекає!

Кабінет Міністрів затвердив угоду з Аргентиною про скасування віз для громадян з туристичними та некомерційними цілями поїздок.

Про це повідомив перший заступник міністра закордонних справ України Руслан Демченко. За його словами, відповідна постанова була затверджена на засіданні Уряду 27 липня.

«Ця угода передбачає введення безвізового режиму між Україною та Аргентиною на термін до 90 днів для громадян, які перебувають з метою туризму та некомерційними цілями», — повідомив журналістам представник зовнішньополітичного відомства.

Крім цього, за словами Р.Демченка, Уряд затвердив аналогічну угоду з Боснією і Герцеговиною з терміном перебування громадян до 60 днів. Дія даної угоди поширюється на всі категорії громадян.

ВЛАСНІСТЬ

Муромець розбрату.

Оповідь про те, як за помахом чиновницького пера щезли 200 га столичної землі

Закінчення, початок на стор.1

«Концентрований вираз економіки»

Як відомо, отримати покладений кожному жителеві столиці шматочок землі практично неможливо: її просто немає в наявності. Києву підсобив один з районів області. Чи не жарт, чиновники знайшли понад 200 га землі і навіть допомогли громадянам, котрі її потребували, реалізувати свої законні права!

Правда, при цьому не були враховані особливості режиму земель водного фонду (тут передання в приватну власність не допускається), а також той факт, що земля протягом 5 років уже використовувалася сільгосппідприємством на правах оренди, якими його наділила Київська міська рада. Та й нові власники київської землі виявилися чомусь жителями різних областей України, які раптом вирішили зайнятися особистим селянським господарством ближче до Чорнобиля.

Тоді ця історія наробила багато галасу: народні депутати виступали з трибуни Верховної Ради, посилали запити в усілякі інстанції з вимогами розібратися, усунути і покарати. Навіть погрожували створити парламентську тимчасову слідчу комісію...

Прокуратура Київської області за цим фактом порушила кримінальну справу. У розпал скандалу було звільнено керівника Державного комітету із земельних ресурсів Олега Кулинича. Але все це велика політика. Поставимо, мабуть, на цьому крапку і звернемося до юридичного боку проблеми.

А прокурор проти!

Весною 2010 року підприємство-орендар звернулося до Київського окружного адміністративного суду з адміністративним позовом про зобов'язання утриматися від здійснення певних дій, а також про визнання такими, що втратили силу, розпоряджень Броварської районної держадміністрації Київської області, згідно з якими орендовані підприємством в м.Києві земельні ділянки були передані у власність фізичним особам.

Восени суд виніс постанову, якою вимоги підприємства були повністю задоволені. Й оскільки ніхто, зокрема винуватець цих подій, рішення не оскаржив, очевидно, питання мало бути закрите.

Проте на початку 2011 року заступник прокурора Київської області звернувся в інтересах Броварської РДА до Київського апеляційного адміністративного суду з апеляційною скаргою на ухвалу Київського окружного адміністративного суду в цій справі.

У червні апеляційна інстанція залишила без змін рішення нижчого суду в частині визнання недійсними розпоряджень Броварської районної державної адміністрації, задовольнивши тільки другорядні вимоги. Це не влаштувало зампрокурора, котрий вирішив оскаржити судове рішення в касаційному порядку.

Упевненість прокуратури в правомірності передання земельних ділянок з державної форми власності в приватну грунтується на тому, що, оскільки межі Києва були встановлені багато років тому, а після цього Верховна Рада нові межі столиці не затверджувала, до уваги повинні братися ті межі, які на сьогодні вже не відповідають дійсності. Саме тому, вирішили в прокуратурі, земля була надана Київською міською радою в оренду сільгосппідприємству незаконно. Отже, вона цілком може бути передана в приватну власність фізичним особам.

Довідка ЗоБ

Муромець (на фото) — великий піщаний острів, який утворився колись у результаті численних намивань дніпровської та деснянської течій. Назву острова пов'язують із легендою про те, що саме тут розбивали свої шатра билинні богатирі — Добриня Микитич, Олекса Попович та Ілля Муромець, перш ніж з'явитися перед ясні очі князя Володимира. На заході острів Муромець обмежений Дніпром, на півночі — Десною, на сході — Десенкою (Чорторием), а на півдні — Московським мостом. Здавна на острові селилися рибаки. У 1972 році на ньому заклали парк Дружби народів, який є частиною Дніпровського парку, що простягся вздовж усього Києва. На острові створена заповідна охоронна зона.

Розмиті межі

Мабуть, таку позицію не можна назвати сильною. До того ж вона ще і суперечить інтересам держави.

Так, згідно з ч.2 ст.2 закону «Про столицю України — місто-герой Київ» межі останнього встановлюються Верховною Радою за поданням Київської міської ради, узгодженим з відповідними радами, з урахуванням історичних, соціально-економічних та інших особливостей території відповідно до чинного законодавства.

Відзначимо при цьому, що Верховна Рада не встановлювала меж Києва, зокрема меж Деснянського району столиці.

Так, за дорученням Президента Київська міськрада забезпечила розробку впродовж 1995—1999 років проекту встановлення меж, погоджувала їх із більшістю сільських, селищних і міських рад Київської області, території яких прилягають до столиці. Проте не було досягнуто домовленостей з деяких питань з місцевими радами Обухівського, Києво-Святошинського, Бориспільського, Броварського і Вишгородського районів Київської області.

Оскільки межі Києва не були встановлені, при перевірці, що проводилась у 2007 році Управлінням з контролю за використанням і охороною земель в Києві і Київській області, встановити адміністративне підпорядкування земель Муромця не вдалося. Проте, як видно з матеріалів справи, облік спірних земель вівся головним управлінням земельних ресурсів виконавчого органу Київської міської ради (Київської міської державної адміністрації), ці землі значилися за Деснянським районом столиці. Ця державна статистична звітність щорічно подавалася головним управлінням земельних ресурсів Держкомзему. Водночас Броварський район Київської області ці ділянки ніколи до своєї звітності не включав.

Крім того, межі с.Погреби були встановлені рішенням Київської обласної ради ще у 2003 році й відтоді не мінялися. Згідно зі згаданим рішенням урочище Муромець у межі с.Погреби не включалося (хоча спочатку позиція Броварської районної держадміністрації грунтувалася саме на тому, що урочище Муромець уходить у межі Погребської сільської ради).

Таким чином, відповідно до меж, прийнятих для обліку ділянок у складі державного земельного кадастру, земля урочища Муромець на момент ухвалення спірних розпоряджень ураховувалася як належна до території м.Києва, а не території Броварського району Київської області.

Згідно з п.3 розд.III закону «Про розмежування земель державної і комунальної власності» у випадку, якщо межі території відповідної сільської, селищної, міської ради не встановлені відповідно до законодавства України, розмежування земель державної і комунальної власності проводиться відповідно до меж, прийнятих для обліку земель у складі державного земельного кадастру.

Враховуючи той факт, що межа Києва і Броварського району не встановлена відповідно до чинного законодавства, необхідно застосовувати аналогію закону — п.3 розд.III закону «Про розмежування земель державної і комунальної власності».

Згідно з п.12 розд.X Земельного кодексу до розмежування земель державної та комунальної власності повноваження щодо розпорядження землями в межах населених пунктів здійснюють відповідні сільські, селищні, міські ради, а за межами населених пунктів — відповідні органи виконавчої влади.

На підставі вищевикладеного можна зробити висновок про те, що Броварська районна державна адміністрація Київської області, приймаючи згадані розпорядження, перевищила свої повноваження.

Договір дорожчий за гроші

Також варто відзначити, що договори оренди не були визнані судом недійсними. Більш того, відсутні навіть будь-які обставини, котрі можуть свідчити, що умови цих договорів не відповідають чинному законодавству.

Так, відповідно до стст.204, 397 Цивільного кодексу операція є правомірною, якщо її недійсність прямо не встановлена законом або якщо вона не визнана судом недійсною. Фактичне володіння майном уважається правомірним, якщо інше не випливає із закону або не встановлене рішенням суду.

Виходячи з цього, можна стверджувати, що підприємство-орендар є правомірним користувачем і власником земельних ділянок на острові Муромець, на межі Деснянського району м.Києва і Погребської сільської ради Броварського району Київської області. Підстава — правомірні договори оренди земельних ділянок.

Відповідно до ч.6 ст.118 ЗК громадяни, зацікавлені в безкоштовному отриманні у власність ділянки із земель державної або комунальної власності в рамках норм безкоштовної приватизації, подають клопотання до відповідної районної, Київської чи Севастопольської міської державної адміністрації або сільської, селищної, міської ради за місцезнаходженням земельної ділянки. У клопотанні вказуються цільове призначення земельної ділянки та її орієнтовні розміри. До клопотання додаються графічні матеріали, на яких указано бажане місце розташування земельної ділянки, а також узгодження з боку землекористувача в разі вилучення земельної ділянки, що перебуває в користуванні інших осіб. Проте сільгосппідприємство, як землекористувач земельних ділянок на острові Муромець, своєї згоди не давало.

Крім того, згідно з ст.9 закону «Про оренду землі» орендар, який відповідно до закону може мати у власності орендовану земельну ділянку, володіє переважним правом на придбання її у власність у разі продажу цієї ділянки за умови, що він платить ціну, за якою та продається, а в разі продажу на аукціоні — якщо його пропозиція рівна пропозиції, найбільшій із запропонованих учасниками аукціону. Тобто підприємство-орендар земельних ділянок ще й мало переважне право на отримання цих ділянок у власність.

Усі ці норми, а отже, й законні інтереси юрособи також були порушені Броварською районною держадміністрацією при ухваленні розпоряджень про передання земель у власність фізичним особам.

Залишається сподіватися, що касаційна інстанція більш зважено, ніж прокуратура, підійде до питання захисту державної власності та нарешті поставить у ньому крапку.

РЕГУЛЮВАННЯ

Дорогу автобусам!

Кабмін пропонує підвищити штрафи для водіїв, які не надають переваги автобусам та маршруткам, коли ті від'їжджають від зупинок.

Відповідні новації містяться в урядовому законопроекті «Про внесення змін до статті 122 Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо посилення відповідальності водіїв транспортних засобів за порушення правил руху і зупинки на смузі для маршрутних транспортних засобів» (№9028).

На сьогодні штраф за ненадання переваги маршрутним транспортним засобам сягає 424—510 грн. Якщо проект буде прийнято, порушникам відповідних ПДР доведеться віддати 510—680 грн.

Крім цього, урядовці пропонують установити такий штраф для водіїв, які паркують свої автомобілі на спеціальній смузі для громадського транспорту. У свою чергу експерти відзначають, що таких смуг у нашій країні практично немає, а тому і порушити це правило буде вкрай складно.

ПРОБЛЕМА

Рейдерству — стоп!

Дедалі частіше жертвами атак стають підприємства аграрного сектору

ГАЛИНА ДОСТАТНЯ

Українські юристи б'ють на сполох: рейдери знову виходять на стежку війни. За інформацією спеціалістів, останнім часом збільшилася кількість рейдерських атак, передусім на підприємства аграрного сектору. Проблему намагаються вирішити: у ВР вже підготовлений до другого читання проект «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо протидії протиправному поглинанню і захопленню підприємств».

Рейдерські атаки повертаються, і все частіше їх об'єктами стають підприємства аграрної галузі, запевняють експерти ринку. За їхніми словами, чим актуальнішою стає проблема продовольчої кризи в світі, тим привабливішим в Україні стає аграрний бізнес. Проте саме аграрна галузь є найменш захищеною в нашій країні, а тому даний сектор дуже цікавий для нечистих на руку ділків. І немає жодного підприємства, яке б не було потенційно привабливим об'єктом для них. Цікавлять таких осіб, як правило, земельні права, майно, споруди, акції та отримані аграріями урожаї, відзначають юристи. За їхніми словами, об'єктами рейдерських атак стають як успішні підприємства, так і занепалі, котрі потребують допомоги держави й інвесторів.

За інформацією фахівців, за 2 останні роки жертвами зухвалих посягань на корпоративні права стали підприємства так званих аграрних областей України, зокрема Чернігівської, Хмельницької, Полтавської, Черкаської та Вінницької.

На думку експертів, сучасний стан законодавства, яке регулює відносини в аграрному секторі економіки, залишає бажати кращого. Застарілі норми, неузгодженість, а деколи й повна відсутність правових норм, котрі регулюють конкретні правовідносини, не тільки не дають можливості для нормальної роботи підприємств, а й провокують рейдерів на протиправне захоплення рентабельних виробництв.

Проте нині спостерігаються позитивні тенденції, які дають надію на швидке реформування аграрної галузі, вважають самі аграрії. Зокрема, фахівці позитивно відзначають ініціативи Президента, пов'язані з реформуванням аграрного сектору економіки, «дії, спрямовані на ухвалення життєво необхідних для ринку земель законів, які створять фундамент для ефективної діяльності аграрних підприємств».

До речі, проблемою рейдерства занепокоїлись і у Верховній Раді. Після «канікул» депутати мають розглянути в другому читанні законопроект «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо протидії протиправному поглинанню і захопленню підприємств». Якщо документ приймуть, багато законів поповняться антирейдерськими статтями.

УНІФІКАЦІЯ

Краще поле для ЗЕД.

Вибирати право, що регулює зовнішньоекономічний контракт, слід обережно

ОЛЕНА ДРОБОТ,
кандидат юридичних наук, доктор філософії

Як свідчить світова практика, близько 70% зовнішньоекономічних операцій укладають сторони, що займають різне економічне становище: наприклад, коли одна зі сторін є більшим підприємством і, таким чином, вважається ніби сильнішою. Як правило, сильніша сторона намагається диктувати свої умови, включаючи і регулююче право контракту, і арбітражне застереження. Що стосується решти контракту, то тут права сторін приблизно рівні. Спробуємо розібратись, яке право повинне регулювати зовнішньоекономічний контракт і яке арбітражне застереження найбільш прийнятне для українських підприємців.

Перевага — на боці сильного

Що таке регулююче право? Це сукупність конкретних норм, за допомогою яких тлумачитимуть контракт, на основі яких регулюватимуть права й обов'язки сторін у процесі виконання і припинення дії контракту, а також у разі виникнення спору між останніми.

Яке регулююче право сторони зазвичай указують у зовнішньоекономічному контракті? Існує тільки три варіанти:

1) сторони як регулююче право обирають національні норми права однієї зі сторін контракту;

2) як регулююче право обирають норми права іншої держави, резидентами якої сторони контракту не є;

3) сторони не вказують регулююче право або ж прямо вказують у контракті, що договір не підпорядкований нормам будь-якого законодавства і регулюється тільки тими положеннями, які закріплені в самому контракті.

Розглянемо детальніше кожен з варіантів.

У першому випадку чітко виражений дисбаланс сторін. Сторона, національне право котрої вибране як регулююче право контракту, відразу опиняється в привілейованому становищі. Вона знає своє національне право і розуміє, як правильно, грамотно виконувати договір, щоб не виникло відповідальності внаслідок неправильного або неповного виконання умов контракту, також вона розуміє всі можливі наслідки неналежного виконання. У такому разі вказана сторона зазвичай користується послугами штатних юристів, і, природно, витрати на отримання юридичних консультацій у процесі виконання договору в неї, як правило, менші, ніж в іншої сторони.

Інша сторона не знає досконально права й не обізнана в повному обсязі з торговими звичаями, у зв'язку із чим частіше допускає помилки, які можуть призвести до настання юридичної відповідальності. До того ж витрати на юристів і адвокатів іншої сторони на території опонента у разі виникнення спору завжди будуть більші.

Penalty за помилку

Найпоширенішою помилкою сторін є вказівка як регулюючого права третьої держави. У такій ситуації жодна зі сторін контракту не знає досконально законодавства іншої держави і, як показує практика, в момент підписання такого договору не до кінця усвідомлює свої права й обов'язки, передбачені в договорі, а в окремих випадках і предмет договору.

Вказана ситуація зумовлена тим, що згідно із законодавством третьої сторони тип договору, який уклали сторони, може передбачати інші права й обов'язки, ніж ті, які припускали сторони при укладенні договору. З такою ж проблемою сторони можуть стикнутись і при тлумаченні контракту.

Наприклад, англійське матеріальне право — прецедентне право. Це передусім означає, що воно постійно розвивається і змінюється. Єдиних кодифікованих правових баз із відкритим доступом немає. Запитаймо себе: чи знаємо ми англійське право настільки, щоб передбачити всі можливі наслідки? Відповідь очевидна.

Розглянемо ситуацію, коли в контракті, в якому як регулююче виступає англійське право, сторони вказують, що в разі невиконання зобов'язання одна сторона виплачує іншій певний штраф і пеню (на англ. penalty — покарання, стягнення, штраф). Англійське право не передбачає каральних санкцій, тому зі сторони, що допустила прострочення, надалі навіть теоретично неможливо отримати будь-які суми ні як пеню, ні як штраф.

Контракт над усе

Іноді трапляються договори, в яких сторони не вказують регулюючого права або ж прямо зазначають про непідпорядкованість нормам якого-небудь законодавства і регулювання відносин тільки положеннями, закріпленими в контракті. Незастосування будь-якого законодавства можливе тільки до виникнення спору. У разі ж його виникнення такий контракт усе одно буде підпорядкований якомусь законодавству, швидше за все, національному законодавству сторони, на території якої відбувається більша частина виконання контракту.

> Сторона, національне право якої вибране як регулююче право контракту, відразу опиняється в привілейованому становищі.

Хто підпорядковуватиме такий контракт якому-небудь законодавству? Спочатку проведуть аналіз юристи постраждалої сторони, вироблять позицію та, що вельми ймовірно, зможуть переконати арбітраж або суд у необхідності застосування саме цього права (тому що в момент підготовки позову юристи розглянуть різні варіанти підпорядкування договору якому-небудь законодавству).

Також відомі випадки, коли в контракті вказують системи права, яких не існує, наприклад:

- європейське право (є право конкретних країн ЄС);
- американське право (є право конкретного штату);
- британське право (є право Англії, Шотландії, Ірландії).

Указуючи такі псевдосистеми, сторони прирікають свій контракт на статус угоди, в якій відсутнє регулююче право, з наслідками, описаними вище.

Універсальні правила гри

Найбільш прийнятним виходом, що дозволяє зберегти паритет сторін, є застосування як регулюючих норм так званого м'якого права. Одним з яскравих прикладів такого права є Принципи міжнародних комерційних договорів, опубліковані Міжнародним інститутом уніфікації приватного права в 1994 р. (принципи УНІДРУА). УНІДРУА — це інститут, який отримав назву від французького unidrior — уніфіковане право.

Провівши величезну роботу, проаналізувавши норми національного права і звичаїв ділового та торгового оборотів країн англо-американського і романо-германського права, країн, що розвиваються (до яких належать і країни СНД), в міжнародному інституті створили звід уніфікованих норм права, які регулюють порядок укладання, виконання, припинення, зміни контракту і, відповідно, обсяги відповідальності. Унікальність цього документа визначається тим, що його правила можна застосовувати для звичайної торгової діяльності країн різних систем права. Це звід саме уніфікованих норм і правил.

Ідея розробки принципів звелася, по суті, до того, щоб вивчити торгові звичаї країн різних систем права. Необхідно відзначити, що не національні норми права формують торгові звичаї, а, навпаки, торгові звичаї формують національне торгове право. У результаті вивчення саме торгових звичаїв країн різних систем права з'явилися Принципи міжнародних комерційних договорів, які мали кілька редакцій: перша — 1994 року, друга — 2004-го й остання на сьогодні — 2010 року.

Є також своя специфіка — редакція не змінюється, а лише доповнюється новими нормами. Це свідчить про те, що, яку б редакцію не застосовували сторони в момент укладення договору, вона не змінить свого статусу.

Значущість принципів як джерела міжнародного приватного права дуже велика. У липні 2007 року вони були схвалені Комісією ООН з прав міжнародної торгівлі (ЮНСІТРАЛ).

Отже, найбільш доцільним є визначення принципів УНІДРУА як матеріального права, що регулює ЗЕД-контракт. Сторони також можуть визначати частину норм УНІДРУА, наприклад розділи, пов'язані зі зміною сторони в договорі або з визначенням обсягу відповідальності.

При цьому слід ураховувати, що якщо в принципах УНІДРУА будуть відсутні норми, здатні врегулювати виниклий між сторонами спір, то при винесенні рішення арбітражний трибунал використовуватиме інші норми. Такі норми можуть бути взяті як з міжнародних джерел права (конвенції, директиви і т.д.), так і з національного законодавства однієї зі сторін спору.

Підбиваючи підсумки, відзначимо, що, займаючись підготовкою зовнішньоекономічних контрактів, юристові слід приділяти особливу увагу вибору норм права, які регулюють такий контракт. Не слід як регулюючі норми обирати право країни, з яким ви не знайомі, а також іти в договорі від визначення регулюючого контракт права. Зокрема, можна порекомендувати визначати як регулююче контракт право принципи УНІДРУА.

РЕКЛАМА

АДВОКАТУРА

Керуючий партнер юридичної фірми «Сольський, Процик та Партнери» Андрій ПРОЦИК:

«Суд не може і не повинен дозволяти учасникам процесу виявляти неповагу до нього

Андрій ПРОЦИК *народився 25 лютого 1978 р. у м.Бурштин Івано-Франківської області. У 1995 р. вступив до Прикарпатського університету ім. В.Стефаника (м.Івано-Франківськ) на юридичний факультет. У 2000 р. отримав вищу освіту за спеціальністю «Правознавство» та здобув кваліфікацію юриста. З 2000 до 2004 р. навчався в аспірантурі цього ж університету. Під час навчання в аспірантурі завершив написання кандидатської дисертації та склав усі необхідні кандидатські мінімальні іспити. Здобув другу вищу освіту — економічну. На сьогодні — співвласник і партнер юридичної фірми «Сольський, Процик та Партнери».*

› *Закінчення, початок на стор.1*

— На думку фахівців, в Україні готується справжня революція в галузі кримінального судочинства, в результаті якої наша правова система повинна стати більш збалансованою. Яке нововведення полегшить життя учасникам судового процесу? Чи є якісь упущення, на які ви звернули увагу?

— Найважливіше те, що проект КПК передбачає посилення ролі суду в кримінальному процесі, зокрема в розслідуванні кримінальних справ та фіксуванні доказів. Також необхідно відмітити позитивні зміни, передбачені проектом КПК, у частині досудового слідства. Так, від моменту, коли особі пред'явлено обвинувачення, слідство переходить на відкриту судову стадію. Натомість поки що досудове слідство відбувається в закритій формі і те, що є в матеріалах кримінальної справи, залишається для обвинувачуваного таємницею до закінчення слідства. Це, на мою думку, а також, я впевнений, і на думку багатьох юристів, ставить у нерівні умови обвинувачення і захист. Тобто проект КПК передбачає, що кримінальне судочинство буде основане на принципі змагальності сторін і рівності можливостей стосовно збирання й подання до суду різних документів та доказів. Це сприятиме реалізації права особи на захист.

Щодо недоліків. З одного боку, проект КПК звужує коло тих, хто має право проводити досудове розслідування (як відомо, сьогодні слідчою функцією наділені також органи прокуратури). Разом з тим відповідно до проекту КПК на прокурора фактично покладаються функції керування слідством від його початку і до винесення судом вироку. При цьому прокурор матиме право давати слідчому чи органу досудового слідства вказівки щодо здійснення слідчих дій, брати участь в їх проведенні, ініціювати питання щодо відсторонення слідчого від проведення досудового розслідування. На мою думку, наділення прокуратури такими значними повноваженнями є передчасним та невиправданим. Адже прокуратура й сьогодні наділена досить широкими, я б навіть сказав, необмеженими повноваженнями.

Проект нового КПК певним чином обмежує повноваження прокуратури, і це, безперечно, є рухом у правильному напрямку. Проте негативним у даній ситуації є те, що пропоновані новели набудуть чинності лише через 5 років після набрання чинності кодексом. На мій погляд, обмеження повноважень органів прокуратури мало б відбутись разом з прийняттям КПК в цілому — тобто через 6 місяців з моменту його публікації. Наше суспільство прогресує, рухається доволі швидкими темпами, і 5 років — це той термін, протягом якого, можливо, знову назріє необхідність якихось змін, і знову потрібно буде проводити реформування. Можливо, саме тих норм, які тепер уважаються передовими.

— До речі, про посилення ролі суду. Нова редакція КПК передбачає введення інституту слідчих суддів. Чи буде ефективною така новація?

— Думаю, передання такої функції судам позитивно позначиться на судовому процесі. Як я вже казав, на сьогодні прокурори і так наділені великими повноваженнями, якими вони іноді намагаються зловживати. У мене як у фахівця в галузі права більше поваги і довіри до суду, тому що саме цей орган уособлює незалежність, незаангажованість. Завдяки цьому ми, дякувати Богу, відходимо від норм, які були закріплені ще в радянському кодексі.

«У Юлії Володимирівни було досить часу для реформ»

— Однією з головних новел закону «Про адвокатуру» може стати обмеження доступу до судового процесу для юристів, які не мають адвокатського посвідчення. Чи згодні ви із законодавцями, які вважають, що це покращить якість захисту?

— Безумовно, обмеження доступу до процесу для неадвокатів — це позитивне зрушення. Це, на мою думку, забезпечить високий професійний рівень надання правової допомоги. Глибоко переконаний, що до участі в кримінальному процесі повинні допускатись як захисники виключно адвокати. Це — передова норма, яку вітають і адвокати, і спеціалісти в галузі права. Спеціалізація повинна бути вузькою. Якщо спеціаліст у галузі цивільного чи господарського права, очевидно, варто на цьому зупинитись і кваліфіковано надавати послуги своїм клієнтам у цій сфері. А в галузі кримінального судочинства надавати послуги повинен лише адвокат.

На жаль, маю засвідчити той факт, що в останні роки рівень знань адвокатів (в основному молодих спеціалістів) значно знизився. А адвокатська етика, яку колись знав і поважав кожен захисник, узагалі перетворюється на атавізм. На мою думку, сьогодні більш нагальною є потреба в підвищенні рівня професійної підготовки адвокатів, аніж у докорінному перегляді наданих їм повноважень. Водночас не можу не погодитися з тим, що без необхідних повноважень та можливостей людина, покликана надавати юридичну допомогу, не матиме змоги належним чином організувати та здійснити захист прав і законних інтересів свого клієнта.

— Як ви ставитесь до суду присяжних, якого так наполегливо вимагали Ю.Тимошенко та Юрій Луценко?

— Інститут присяжних ефективно працює в багатьох країнах. Що стосується цього питання в контексті названих резонансних процесів, то, дійсно, в Конституції цей інститут закріплено, але дотепер на законодавчому рівні не визначено механізму його функціонування.

Думаю, на процесах Ю.Тимошенко та Ю.Луценка відбувається свідоме маніпулювання думкою громадськості. Коли підсудні вимагають, щоб їхні справи розглядав суд присяжних, то трошки лукавлять. Вони чудово розуміють, що для цього треба внести відповідні зміни до КПК. Якби ця норма вже діяла, то питання можна було б розглядати, вирішувати, чи достатньо в справах критеріїв, щоб залучати присяжних.

Замість того щоб займатися демагогією, треба було свого часу проводити реформи і приймати відповідні зміни. І в Юлії Володимирівни, на мій погляд, було досить часу для таких зрушень.

До речі, в США присяжні не приймають якихось процесуальних рішень і не перебирають на себе повноважень суду. Це — той орган, який повинен, розібравшись у всіх нюансах справи, прийняти рішення: винна чи не винна певна особа, після чого в процес уступає суд. Інститут присяжних за рахунок того, що він складається з людей різних соціальних категорій, забезпечує певний баланс. Думаю, в нас цей інститут також може прижитись…

— Як ставитеся до ідеї декриміналізувати економічні злочини?

— На мою думку, на сучасному етапі розвитку нашого суспільства ще рано ставити питання про декриміналізацію економічних злочинів. Тому що, як показує практика, їх у нас — переважна більшість. Думаю, наше суспільство до цього ще не готове. Ми ще не достатньо побороли корупцію, хабарництво, щоб декриміналізувати ці злочини.

«Якби мої юристи поводилися в суді, як Сергій Власенко, вони навряд чи залишилися б працювати у фірмі»

— Не можу не спитати про оцінку вами як спеціалістом тактики ведення справи адвокатами Ю.Тимошенко.

— На мій погляд, від самого початку реалізовувалася тактика затягування процесу. Можна поділити ведення справи на дві частини. Перша — коли її вів Сергій Власенко, і друга — коли в процес вступили Микола Сірий та Олександр Плахотнюк. Думаю, що на позицію С.Власенка — напевно, тому, що він виступав і як захисник, і як нардеп, — наклалося те, що він сприймає Юлію Володимирівну передусім як свого боса. Здається, він повівся на ту лінію захисту, яку виробила вона, і фактично перетворився на шоумена. На мій погляд, це був непрофесійний підхід до ведення справи, особливо тоді, коли він виявляв неповагу до суду, підпавши під вплив харизматичності свого боса. Хоча насправді це Ю.Тимошенко мала прислуховуватися до його думки, оскільки він мав кваліфіковано захищати її права.

Зрозуміло, що Юлія Володимирівна намагається вести захисників по своєму сценарію, побудованому на емоціях і політиці. Та, на мій погляд, саме адвокати повинні спрямовувати її позицію та висловлювання в контексті розробленої ними стратегії захисту, адже саме вони є фахівцями в цій сфері. Превалювати над емоціями мають грунтовна, виважена думка, концепція, чіткий розрахунок. І навіть сильна особистість клієнта не повинна брати верх у виборі тактики ведення захисту. Адже адвокат — як лікар. Коли ви приходите до лікаря, то не сперечаєтеся з ним, ви вислуховуєте поради, і, щоб одужати, чітко дотримуєтеся їх. Те саме стосується і відносин з адвокатом. Якщо пацієнт вноситиме корективи в план лікування, нічого доброго із цього не вийде.

— У чому конкретно змінилася тактика ведення справи?

— До цього моменту за рахунок участі народних депутатів від судового процесу складалося враження, що це швидше чергове шоу на телебаченні. Якби мої юристи поводилися в суді, як С.Власенко, я би вжив до них радикальних заходів і навряд чи вони залишилися б працювати у фірмі.

«У моїй практиці не було ситуацій, коли демонструвалась би така відверта неповага до суду»

— Представники опозиції звинувачують суддю Родіона Киреєва в надмірному формалізмі. Кажуть, можна було і не звертати уваги на те, що Ю.Тимошенко відмовляється вставати, і продовжувати вести процес…

— Я так не вважаю. До суду необхідно ставитися з повагою, адже такою поведінкою особа не тільки виявляє свою особисту культуру, а й фактично визнає необхідність дотримання тих законів і правил поведінки, що існують у державі. Чинний КПК чітко передбачає, що звертатися до суду слід стоячи. Натомість, як ми могли спостерігати на прикладі судового процесу над пані Тимошенко, і з її боку, і з боку колишнього її захисника С.Власенка очевидною є привселюдна демонстрація явної неповаги до суду. При цьому мене як юриста глибоко обурило таке зухвале та некоректне ставлення до суду.

Суд не може і не повинен дозволяти учасникам процесу виявляти неповагу до нього. З огляду на наведене головуючий у процесі повів себе в повній мірі адекватно ситуації, що склалась, і стосовно підсудної, і стосовно її захисника. Більше того, Р.Киреєв, на мою думку, цілком професійно відреагував на, м'яко кажучи, неналежну та непрофесійну поведінку адвоката С.Власенка, звернувшись до Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури щодо можливого позбавлення того адвокатського свідоцтва.

— Проте здається, вперше в історії незалежної України адвоката видалили із судового процесу до кінця розгляду справи, отже це прецедент. Чи не був цей захід занадто суворим?

— У моїй практиці не було ситуацій, коли демонструвалась би така відверта неповага до суду. Тому такі непопулярні заходи суд ніколи й не застосовував. У процесах, в яких брали участь я та мої адвокати, всі намагалися поводитися коректно. Я вважаю, що суд повівся адекватно. Р.Киреєв, хоч і молодий суддя, але, переконаний, у нього є досвід, і він професійно скористався тими повноваженнями, якими його наділяє КПК.

— Адвокати Ю.Тимошенко скаржаться, що суд обмежує їх у праві на ознайомлення з матеріалами справи…

— Вони продовжують тактику захисту, закладену від самого початку підсудною. Це вже як ланцюгова реакція, і вони певною мірою виявилися заручниками цієї ситуації. Звичайно, тактика постійної зміни захисників позитивно на процес ознайомлення з матеріалами справи впливати не буде. Кожний новий адвокат змушений читати всі томи з початку. Разом з тим це дає можливість зловживання для захисту, оскільки, постійно змінюючи захисників і потребуючи, відповідно, нового часу для ознайомлення з тими ж самими матеріалами справи, можна безпідставно затягнути процес. Тим більше що в КПК взагалі чітко не визначена тривалість ознайомлення з матеріалами справи.

— Чи правомірно, на вашу думку, вчиняє головуючий, особисто розглядаючи заяви Ю.Тимошенко про його відвід?

— Інститут відводу судді є гарантією об'єктивності розгляду кримінальної справи. Він спрямований на усунення особистої прямої чи опосередкованої зацікавленості судді у вирішенні справи, а також має гарантувати відсутність інших обставин, що викликають сумнів у об'єктивності людини в мантії. Згідно з ч.2 ст.57 КПК заява про відвід вирішується в нарадчій кімнаті ухвалою суду, що розглядає справу. Заява про відвід кільком суддям або всьому складу суду вирішується простою більшістю голосів.

Отже, оскільки кримінальну справу стосовно Ю.Тимошенко суддя Р.Киреєв розглядає одноособово, питання про його відвід як судді він повинен вирішувати також одноособово і самостійно. Незважаючи на резонансність цієї справи, вирішення питання про відвід судді Р.Киреєва не може бути покладено ні на голову суду, ні на будь-яку іншу особу. У демократичному суспільстві панує закон, і він поширюється на всіх без винятку, зокрема й на Ю.Тимошенко.

«Народні обранці показують негативний приклад того, як не слід поводитися в залі судового засідання»

— Прибічники Ю.Тимошенко звинувачували суд у порушенні принципу гласності судового процесу. На вашу думку, чи дотримується цей принцип під час провадження у так званій газовій справі?

— Принцип гласності є одним з конституційно закріплених принципів українського судочинства в цілому. Він, за своєю природою, є універсальним і кореспондується з усіма процесуальними законами України.

На мій погляд, суд, хоч як йому важко, намагається дотримуватися цього принципу, незважаючи на всі інсинуації з боку як Ю.Тимошенко, так і її прибічників. Про це свідчить той факт, що суд дозволив засобам масової інформації вести фото- та відеозйомку процесу на стадії попереднього розгляду справи.

Що стосується закидів у неправомірності видалення із залу суду представників телебачення і фотокореспондентів, то такі заходи суд змушений здійснити з огляду на прямі процесуальні обмеження: згідно з ст.303 КПК свідки повинні допитуватися по одному за відсутності інших, ще не допитаних свідків. До того ж, наскільки мені відомо, представники друкованих ЗМІ можуть вільно спостерігати за ходом процесу.

— З огляду на тему поваги до третьої гілки влади та культури поведінки в залі суду цікаво дізнатися вашу думку: чи є правомірною поведінка окремих депутатів, які, з одного боку, порушують порядок у судовому засіданні, а з другого — користуються депутатською недоторканністю?

— Як носії державної влади народні депутати у своїй діяльності повинні:

- дотримуватися загальновизнаних норм моралі;
- завжди зберігати власну гідність, поважати честь і гідність інших народних депутатів, службових та посадових осіб і громадян;
- утримуватися від дій, заяв та вчинків, що компрометують їх.

За законом, неприпустимим є використання народним депутатом свого депутатського мандата всупереч загальновизнаним нормам моралі, законним інтересам суспільства і держави.

Частиною 2 ст.271 КПК передбачено, що учасники судового розгляду, а також інші особи, присутні в залі судового засідання, зобов'язані беззаперечно виконувати розпорядження головуючого, додержуватися встановленого порядку та утримуватися від будь-яких дій, що свідчать про явну зневагу до суду або встановлених у суді правил. Отже, кожна особа, яка вважає себе законослухняною (а народний депутат зобов'язаний бути таким), не дозволить собі виявляти в залі судового засідання зневажливу поведінку до головуючого. Демонструючи протилежне, народні обранці показують негативний приклад того, як не слід поводитися в залі судового засідання, прикриваючись при цьому депутатськими мандатами.

Депутатська недоторканність у жодному разі не наділяє народного обранця правом зневажливо ставитися до суду.

— На завершення розмови повернімося до довгоочікуваних реформ. Звичайно, заплановані нововведення: посилення ролі суду, змагальність сторін — на перший погляд, гарні. Але більшість суддів, прокурорів, адвокатів формувалися за часів тоталітаризму і звикли до старих принципів роботи. Скільки часу, на вашу думку, займе перебудова психології, з якими проблемами доведеться стикнутися?

— Безумовно, реформи назріли. На жаль, попередня влада не робила якихось потуг у плані реформування. Нова влада намагається щось зрушити з місця. Звичайно, це буде непросто. Але практика прийняття нового Цивільного кодексу, за яким ми вже працюємо не один рік, свідчить: той, хто хоче навчитися працювати по-новому, буде вивчати ці норми і перелаштовуватись.

Наостанок зазначу, що в мене, звичайно, теж багато зауважень до процесів, у тому числі і юридичних, які відбуваються в Україні. І про це треба говорити. Проте не можна не бачити очевидного. Останнім часом ведеться постійна активна робота щодо реформування судової влади. Не можна не побачити, що ми нарешті почали обговорювати як прийняті закони, так і їх проекти, чого не було досить тривалий час, оскільки, за великим рахунком, усе суспільство (і юристи також) обговорювало тільки корупційні скандали.

Я розумію емоції учасників судових процесів, зокрема у «справі Тимошенко». І мені як юристу подобається публічність цього процесу. Відзначу увагу до процесуальних і матеріальних норм з боку головуючого судді Р.Киреєва. Я не підтримую ні позицію обвинувачення, ні доводи сторони захисту. Разом з тим як з юридичної точки зору, так і з точки зору професійної солідарності скажу: на місці головуючого я був би ще радикальнішим і категоричнішим, не терпів би демагогії та провокацій у судовому засіданні. Для цього є вулиця, телеканали, телешоу.

Абстрагуючись від судових процесів, зазначу, що намагання систематизувати судочинство, дисциплінувати представників судів усіх ланок, запровадити відповідальність за винесення неправосудних рішень, протягом останнього року можуть відмітити всі юристи. Зрозумілі спроби реформувати кримінальний процес, видно, що зміни дійсно можуть стати реальністю. Все це в будь-якому разі заслуговує позитивної оцінки.

СОЦІАЛЬНІ ГАРАНТІЇ

Дохід у законодавчому генезисі.

При перерахунку враховується та величина середньої зарплати, яка використовувалася під час призначення пенсії

Вищий адміністративний суд України
ЛИСТ

19 липня 2011 року **м.Київ** **№1049/11/13-11**

Головам апеляційних адміністративних судів

На виконання пункту 2 постанови Пленуму Вищого адміністративного суду від 20 червня 2011 року №4 та для забезпечення однакового застосування адміністративними судами статей 40, 42 Закону «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» від 9 липня 2003 року №1058-IV Вищий адміністративний суд вважає за необхідне звернути увагу на таке.

Частиною другою статті 40 Закону №1058-IV встановлено порядок визначення заробітної плати (доходу) для обчислення пенсії. Перерахунок пенсій у зв'язку зі збільшенням, зокрема, страхового стажу встановлено частиною четвертою статті 42 зазначеного Закону.

Зазначені норми впродовж 2006—2008 року зазнавали змін (порівняльні таблиці частини другої статті 40 та частини четвертої статті 42 Закону №1058 у редакціях, чинних упродовж 2007—2008 років додаються), внаслідок чого у судів виникають складнощі під час їх застосування.

Так, частиною другою статті 40 Закону №1058-IV встановлено формулу заробітної плати (доходу) для обчислення пенсії.

У редакції Закону від 9 липня 2003 року №1058-IV, яка набрала чинності 1 січня 2004 року, зазначена формула була такою:

Зп = Зс × (Ск : К), де:

Зп — заробітна плата (дохід) застрахованої особи для обчислення пенсії, у гривнях;

Зс — середня заробітна плата працівників, зайнятих у галузях економіки України, за календарний рік, що передує року звернення за призначенням пенсії;

Ск — сума коефіцієнтів заробітної плати (доходу) за кожний місяць ($Кз_1 + Кз_2 + Кз_3 + ... + Кз_n$);

К — кількість місяців страхового стажу, за які розраховано коефіцієнти заробітної плати (доходу) застрахованої особи (абзаци другий — шостий частини другої статті 40 Закону №1058-IV).

Частиною четвертою статті 42 зазначеного Закону у редакції Закону від 9 липня 2003 року №1058-IV визначено, що у разі, якщо застрахована особа після призначення пенсії продовжувала працювати, провадиться перерахунок пенсії з урахуванням страхового стажу після призначення пенсії.

Кожний наступний перерахунок пенсії провадиться не раніш як через два роки після попереднього перерахунку з урахуванням страхового стажу після призначення пенсії.

Перерахунок пенсії здійснюється із заробітної плати (доходу), з якої була обчислена пенсія, або за періоди страхового стажу, зазначені в частині першій статті 40 цього Закону.

Аналіз частини четвертої статті 42 Закону №1058-IV свідчить, що при перерахунку пенсії застосовується заробітна плата (дохід) пенсіонера, яку він отримував до призначення пенсії, або яку він отримував за період роботи, який є періодом страхового стажу.

З огляду на викладене під час перерахунку пенсії у формулі **Зп = Зс × (Ск : К)** змінюються лише показники **Ск** та **К**. Зокрема, у величину **Ск** додаються коефіцієнти заробітної плати (доходу) за кожен місяць страхового стажу, який став підставою для перерахунку пенсії. Що ж стосується показника **К**, то він збільшується кількістю додаткових місяців страхового стажу. Решта показників залишається без змін.

Отже, аналіз частини четвертої статті 42 Закону №1058-IV показує, що зазначена норма не встановлює обмеження можливості працюючого пенсіонера скористатись правом на перерахунок пенсії в будь-який час після її призначення. Однак містить застереження, що наступний перерахунок пенсії може бути проведений не раніш як через два роки після здійснення попереднього. При цьому під час перерахунку пенсії величина середньої заробітної плати (доходу) враховується та, яка використовувалася під час призначення пенсії, тобто це — середня заробітна плата працівників, зайнятих у галузях економіки України, за календарний рік, що передує року звернення за призначенням пенсії (абзац четвертий частини другої статті 40 Закону №1058-IV).

Згідно із Законом України від 19 грудня 2006 року №489-V «Про Державний бюджет України на 2007 рік» дію частини четвертої статті 42 зупинено на 2007 рік.

Підпунктом «б» підпункту 9 пункту 35 розділу II Закону України від 28 грудня 2007 року №107-V «Про Державний бюджет України на 2008 рік та про внесення змін до деяких законодавчих актів України», який набрав чинності з 1 січня 2008 року, абзац четвертий частини другої статті 40 Закону №1058-IV було викладено в новій редакції: «**Зс** (середня заробітна плата (дохід) в середньому на одну застраховану особу в цілому по Україні, з якої сплачено страхові внески та яка відповідно до цього Закону враховується для обчислення пенсії, за календарний рік, що передує року звернення за призначенням пенсії. Порядок визначення показників зазначеної заробітної плати затверджується Пенсійним фондом України за погодженням з центральними органами виконавчої влади у галузях статистики, економіки, праці та соціальної політики і фінансів».

Цим же Законом (підпункт «б» підпункту 10 пункту 35 розділу II) частину четверту статті 42 викладено в такій редакції: «У разі якщо застрахована особа після призначення пенсії продовжувала працювати, провадиться перерахунок пенсії з урахуванням не менше ніж 24 місяців страхового стажу після призначення (попереднього перерахунку) пенсії незалежно від перерв у роботі. Перерахунок пенсії здійснюється із заробітної плати (доходу), з якої була обчислена пенсія. За бажанням пенсіонера перерахунок пенсії провадиться із заробітної плати за періоди страхового стажу, зазначені в частині першій статті 40 цього Закону, із застосуванням показника середньої заробітної плати працівників в середньому на одну застраховану особу в цілому по Україні, з якої сплачено страхові внески та яка відповідно до цього Закону враховується для обчислення пенсії, за календарний рік, що передує року перерахунку пенсії. При цьому з періоду, за який враховується заробітна плата (дохід) для перерахунку пенсії, період після призначення пенсії не підлягає виключенню згідно із абзацом третім частини першої статті 40 цього Закону. У разі якщо застрахована особа після призначення (перерахунку) пенсії має менше ніж 24 місяці страхового стажу, перерахунок пенсії провадиться не раніше як через два роки після призначення (попереднього перерахунку) з урахуванням страхового стажу після призначення (попереднього перерахунку) з урахуванням заробітної плати, з якої призначено (попередньо перераховано) пенсію».

Таким чином, з 1 січня 2008 року змінено показник середньої заробітної плати (доходу) — однієї із складових формули заробітної плати (доходу) для обчислення пенсії та встановлено, що цим показником має бути середня заробітна плата (дохід) в середньому на одну застраховану особу в цілому по Україні, з якої сплачено страхові внески.

Також змінено порядок перерахунку пенсії особам, які після призначення пенсії продовжували працювати.

Аналізуючи частину четверту статті 42 Закону №1058-IV у редакції Закону від 28 грудня 2007 року №107-V «Про Державний бюджет України на 2008 рік та про внесення змін до деяких законодавчих актів України», можна виділити три категорії застрахованих осіб, які продовжували працювати після призначення пенсій і мають право на її перерахунок.

До першої категорії таких осіб відносяться особи, які після призначення або перерахунку пенсії продовжували працювати та набули не менш як 24 місяці страхового стажу незалежно від перерв у роботі. Ці пенсіонери мали право на перерахунок пенсії:

— тільки з урахуванням додатково набутого страхового стажу із заробітної плати (доходу), з якої була обчислена пенсія.

— з урахуванням додатково набутого страхового стажу та заробітної плати, яку вони отримували після призначення чи попереднього перерахунку пенсії. Такий перерахунок мав проводитися в разі, якщо в заяві про перерахунок пенсії зазначено, що особа бажає здійснити перерахунок за стажем та за заробітною платою. В такому разі заробітна плата мала б обраховуватися за правилами частини першої статті 40 Закону №1058-IV, а саме — за будь-які 60 календарних місяців страхового стажу підряд до 1 липня 2000 року, незалежно від перерв, та за весь період страхового стажу починаючи з 1 липня 2000 року.

До другої категорії відносяться особи, які пропрацювали та набули менше 24 місяців страхового стажу. За таких обставин заява про перерахунок пенсії повинна була подаватися не раніше як через два роки після призначення (попереднього перерахунку) з урахуванням страхового стажу після призначення (попереднього перерахунку) та заробітної плати, з якої призначено (попередньо перераховано) пенсію. Тобто в такому разі перерахунок проводиться виключно за стажем.

До третьої категорії відносяться особи, які при виході на пенсію не мали трудового (страхового) стажу. Якщо особа, вийшовши на пенсію, маючи неповний стаж, допрацювала необхідну кількість років, то вона мала право подати відомості про свій додатковий стаж у будь-який момент. У такому разі перерахунок мав проводитися не за заробітною платою, а лише за стажем роботи.

Рішенням Конституційного Суду України від 22 травня 2008 року №10-рп/2008, зокрема, положення підпункту «б» підпункту 9, підпункту «б» підпункту 10 пункту 35 розділу II Закону України «Про Державний бюджет України на 2008 рік та про внесення змін до деяких законодавчих актів України» визнано такими, що не відповідають Конституції України (є неконституційними).

Таким чином, з 22 травня 2008 року відновили дію положення частини другої статті 40 та частини четвертої статті 42 Закону №1058-IV у первинній його редакції, які й підлягають застосуванню.

28 травня 2008 року Кабінетом Міністрів прийнято постанову №530 «Деякі питання соціального захисту окремих категорій громадян», яким встановлено порядок перерахунку пенсій особам, які після її призначення продовжували працювати, відмінний від того порядку, який визначений частиною четвертою статті 42 Закону №1058-IV у редакції Закону від 9 липня 2003 року.

Отже, виходячи із загальних засад пріоритетності законів над іншими підзаконними нормативними актами, під час розгляду та вирішення справ зазначеної категорії застосуванню підлягає Закон №1058-IV, а саме — нормативні положення статті 42 цього Закону, що діяли в редакції до скасування змін, внесених Законом України від 28 грудня 2007 року №107-VI «Про Державний бюджет України на 2008 рік та про внесення змін до деяких законодавчих актів України», та були і залишаються чинними на момент проведення перерахунку пенсії. Як зазначалося вище, зі змісту цих положень випливає, що під час перерахунку пенсії враховується та величина середньої заробітної плати (доходу), яка використовувалася під час призначення пенсії.

Закон не обмежує можливості працюючого пенсіонера скористатись правом на перерахунок пенсії в будь-який час після її призначення.

В.о. голови суду
Д.ЛІПСЬКИЙ

Закон України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» від 9.07.2003 №1058-IV
Абзаци перший — сьомий частини другої статті 40 «Порядок визначення заробітної плати (доходу) для обчислення пенсії»

у редакції закону від 9.07.2003 №1058-IV, набрала чинності 1.01.2004	у редакції закону від 28.12.2007 №107-VI «Про Державний бюджет України на 2008 рік та про внесення змін до деяких законодавчих актів України», набрала чинності 1.01.2008	зміни визнано такими, що не відповідають Конституції з 22.05.2008
Заробітна плата (дохід) для обчислення пенсії визначається за формулою: **Зп = Зс х (Ск : К)**, де: **Зп** — заробітна плата (дохід) застрахованої особи для обчислення пенсії, у гривнях; **Зс** — середня заробітна плата працівників, зайнятих у галузях економіки України, за календарний рік, що передує року звернення за призначенням пенсії; **Ск** — сума коефіцієнтів заробітної плати (доходу) за кожний місяць ($Кз_1 + Кз_2 + Кз_3 + ... + Кз_n$); **К** — кількість місяців страхового стажу, за які розраховано коефіцієнти заробітної плати (доходу) застрахованої особи. У разі відсутності на момент призначення пенсії даних про середню заробітну плату працівників, зайнятих у галузях економіки України, за попередній рік для визначення заробітної плати (доходу) враховується наявна середня заробітна плата працівників, зайнятих у галузях економіки України, за місяці попереднього року з наступним перерахунком заробітної плати (доходу) для обчислення пенсії після отримання даних про середню заробітну плату працівників, зайнятих у галузях економіки України, за календарний рік, що передує року звернення за призначенням пенсії.	Заробітна плата (дохід) для обчислення пенсії визначається за формулою: **Зп = Зс х (Ск : К)**, де: **Зп** — заробітна плата (дохід) застрахованої особи для обчислення пенсії, у гривнях; **Зс** — середня заробітна плата (дохід) у середньому на одну застраховану особу в цілому по Україні, з якої сплачено страхові внески та яка відповідно до цього закону враховується для обчислення пенсії, за календарний рік, що передує року звернення за призначенням пенсії. Порядок визначення показників зазначеної заробітної плати затверджується Пенсійним фондом за погодженням з центральними органами виконавчої влади в галузях статистики, економіки, праці та соціальної політики і фінансів; **Ск** — сума коефіцієнтів заробітної плати (доходу) за кожний місяць ($Кз_1 + Кз_2 + Кз_3 + ... + Кз_n$); **К** — кількість місяців страхового стажу, за які розраховано коефіцієнти заробітної плати (доходу) застрахованої особи. У разі відсутності на момент призначення пенсії даних про заробітну плату (дохід) у середньому на одну застраховану особу в цілому по Україні, з якої сплачено страхові внески та яка відповідно до цього закону враховується для обчислення пенсії, за попередній рік для визначення заробітної плати (доходу) враховується наявна заробітна плата (дохід) в середньому на одну застраховану особу в цілому по Україні, з якої сплачено страхові внески та яка відповідно до цього закону враховується для обчислення пенсії, за місяці попереднього року з наступним перерахунком заробітної плати (доходу) для обчислення пенсії після отримання даних про заробітну плату (дохід) у середньому на одну застраховану особу в цілому по Україні, з якої сплачено страхові внески та яка відповідно до цього закону враховується для обчислення пенсії, за календарний рік, що передує року звернення за призначенням пенсії.	Зміни, внесені підпунктом «б» підпункту 9 пункту 35 розділу II Закону України від 28.12.2007 №107-VI, визнано такими, що не відповідають Конституції України (є неконституційними), згідно з Рішенням Конституційного Суду України від 22.05.2008 №10-рп/2008.

Частина четверта статті 42 «Індексація та перерахунок пенсій у зв'язку зі збільшенням середньої заробітної плати працівників, зайнятих у галузях економіки України, прожиткового мінімуму та страхового стажу»

у редакції закону від 9.07.2003 №1058-IV, набрала чинності 1.01.2004	зупинено на 2007 рік згідно із законом від 19.12.2006 №489-V «Про Державний бюджет України на 2007 рік»	зміни визнано такими, що не відповідають Конституції з 22.05.2008
Частина 3 (з 12.01.2005 — ч.4) ст.42: У разі якщо застрахована особа після призначення пенсії продовжувала працювати, провадиться перерахунок пенсії з урахуванням страхового стажу після призначення пенсії. Кожний наступний перерахунок пенсії провадиться не раніш як через два роки після попереднього перерахунку з урахуванням страхового стажу після призначення пенсії. Перерахунок пенсії здійснюється із заробітної плати (доходу), з якої була обчислена пенсія, або за періоди страхового стажу, зазначені в ч.1 ст.40 цього закону.	У разі якщо застрахована особа після призначення пенсії продовжувала працювати, провадиться перерахунок пенсії з урахуванням не менше ніж 24 місяців страхового стажу після призначення (попереднього перерахунку) пенсії незалежно від перерв у роботі. Перерахунок пенсії здійснюється із заробітної плати (доходу), з якої була обчислена пенсія. За бажанням пенсіонера перерахунок пенсії провадиться із заробітної плати за періоди страхового стажу, зазначені в ч.1 ст.40 цього закону, із застосуванням показника середньої заробітної плати працівників у середньому на одну застраховану особу в цілому по Україні, з якої сплачено страхові внески та яка відповідно до цього закону враховується для обчислення пенсії, за календарний рік, що передує року перерахунку пенсії. При цьому з періоду, за який враховується заробітна плата (дохід) для перерахунку пенсії, період після призначення пенсії не підлягає виключенню згідно із абз.3 ч.1 ст.40 цього закону. У разі якщо застрахована особа після призначення (перерахунку) пенсії має менш ніж 24 місяці страхового стажу, перерахунок пенсії провадиться не раніше як через два роки після призначення (попереднього перерахунку) з урахуванням страхового стажу після призначення (попереднього перерахунку) з урахуванням заробітної плати, з якої призначено (попередньо перераховано) пенсію. Якщо пенсіонер, продовжуючи працювати, набув стажу, достатнього для призначення пенсії відповідно до ч.1 ст.28 цього закону, то за заявою пенсіонера провадиться відповідний перерахунок пенсії, незалежно від того, скільки часу минуло після призначення пенсії при неповному стажі, з урахуванням заробітної плати, з якої призначено (попередньо перераховано) пенсію. Обчислення страхового стажу, який дає право на перерахунок пенсії відповідно до цієї частини, здійснюється не раніше дня, наступного за днем, по який обчислено страховий стаж при призначенні (попередньому перерахунку) пенсії.	Зміни, внесені пп.«б» пп.9 п.35 розд.II закону від 28.12.2007 №107-VI, визнано такими, що не відповідають Конституції, згідно з рішенням Конституційного Суду від 22.05.2008 №10-рп/2008.

МІСЦЕ ПРОЖИВАННЯ

Праця квартиру щадить.

Збереження права на користування житлом залежить від характеру та цілей виїзду, а не причин та обставин

Верховний Суд України
Іменем України
Ухвала

15 грудня 2010 року **м.Київ**

Колегія суддів Судової палати в цивільних справах Верховного Суду України у складі:
головуючого — **Гуменюка В.І.,**
суддів: **Балюка М.І., Жайворонок Т.Є., Луспеника Д.Д., Лященко Н.П.,**

розглянувши в судовому засіданні справу за позовом *Особи 6* до *Особи 7* про визнання особи такою, що втратила право користування жилим приміщенням, і за зустрічним позовом *Особи 7* до *Особи 6*, *Особи 8*, *Особи 9*, виконавчого комітету Долинської міської ради про скасування свідоцтва про право власності на житло, усунення перешкод у користуванні житлом, виселення та вселення, за касаційною скаргою *Особи 7* на рішення Долинського районного суду Івано-Франківської області від 8.05.2009 та ухвалу Апеляційного суду Івано-Франківської області від 4.08.2009,

ВСТАНОВИЛА:

У січні 2007 року *Особа 6* звернувся до суду із зазначеним позовом, посилаючись на те, що він є наймачем неприватизованої квартири за *Адресою 1*. За вказаною адресою постійно зареєстровані він, його дружина, *Особа 7*, та їхній син, *Особа 8*, *Інформація 1*. У жовтні 2005 року *Особа 7* виїхала з квартири в невідомому напрямку, місце її проживання невідоме. Оскільки *Особа 7* не проживає у квартирі без поважних причин більш ніж 6 місяців, позивач просив на підставі стст.71, 72 Житлового кодексу визнати її такою, що втратила право користування квартирою.

Заочним рішенням Долинського районного суду Івано-Франківської області від 27.02.2007 позов задоволено: визнано *Особу 7* такою, що втратила право користування вказаною квартирою.

22.05.2007 виконавчим комітетом Долинської міської ради Івано-Франківської області згідно з рішенням цього виконавчого комітету від 22.05.2007 №196 *Особі 6* та члену його сім'ї, *Особі 8*, видано свідоцтво про право власності на спірну квартиру в порядку приватизації.

Ухвалою Долинського районного суду Івано-Франківської області від 14.11.2008 заяву *Особи 7* про скасування заочного рішення задоволено, заочне рішення Долинського районного суду Івано-Франківської області від 27.02.2007 скасовано.

У листопаді 2008 року *Особа 7* звернулася до суду із зустрічним позовом, посилаючись на те, що тимчасово перебувала на роботі за кордоном. Після ухвалення рішення Долинського районного суду Івано-Франківської області від 27.02.2007 про визнання її такою, що втратила право користування квартирою, *Особа 6* приватизував спірну квартиру та отримав свідоцтво про право власності на себе й сина, *Особу 8*. До квартири самовільно вселилася та мешкає в ній *Особа 9*. Просила скасувати рішення виконавчого комітету Долинської міської ради Івано-Франківської області від 22.05.2007 №196 про приватизацію квартири; скасувати свідоцтво про право власності на квартиру, видане на ім'я *Особи 6* та *Особи 8*; виселити без надання іншого жилого приміщення *Особу 9* з квартири; вселити її до спірної квартири; зобов'язати *Особу 6* не чинити їй перешкод у користуванні цією квартирою.

Рішенням Долинського районного суду Івано-Франківської області від 8.05.2009, залишеним без змін ухвалою Апеляційного суду Івано-Франківської області від 4.08.2009, позов *Особи 6* задоволено: визнано *Особу 7* такою, що втратила право користування квартирою за *Адресою 1*; у задоволенні позову *Особі 7* відмовлено. Стягнуто з *Особи 7* на користь *Особи 6* 1080 грн. витрат на правову допомогу. Знято арешт із майна, яке перебуває у квартирі за *Адресою 1*, та заборону на відчуження цієї квартири.

Особа 7 звернулася з касаційною скаргою до Верховного Суду, в якій просить скасувати рішення Долинського районного суду Івано-Франківської області від 8.05.2009 та ухвалу Апеляційного суду Івано-Франківської області від 4.08.2009, посилаючись на неправильне застосування судами норм матеріального права й порушення норм процесуального права, та ухвалити нове рішення, яким у задоволенні позову *Особі 6* відмовити, а її позов задовольнити.

Відповідно до п.2 розд.XIII «Перехідні положення» закону від 7.07.2010 №2453-VI «Про судоустрій і статус суддів» касаційні скарги (подання) на рішення загальних судів у кримінальних і цивільних справах, подані до Верховного Суду до 15.10.2010 і призначені (прийняті) ним до касаційного розгляду, розглядаються Верховним Судом у порядку, який діяв до набрання чинності цим законом.

У зв'язку із цим справа підлягає розгляду за правилами ЦПК від 18.03.2004 в редакції, котра була чинною до змін, унесених згідно із законом від 7.07.2010 №2453-VI «Про судоустрій і статус суддів».

Касаційна скарга підлягає частковому задоволенню.

Задовольняючи позов *Особи 6* й відмовляючи в задоволенні позову *Особі 7*, суд першої інстанції, з висновком якого погодився й апеляційний суд, виходив із того, що *Особа 7* втратила право користування спірною квартирою, оскільки вибула на інше постійне місце проживання та була відсутня у квартирі понад 6 місяців без поважних причин.

З такими висновками судів погодитись не можна з таких підстав.

За положеннями чч.1, 2, п.3 ч.3, ч.5 ст.71, ст.72 ЖК при тимчасовій відсутності наймача або членів його сім'ї за ними зберігається жиле приміщення протягом 6 місяців. Якщо наймач або члени його сім'ї були відсутні з поважних причин понад 6 місяців, цей строк за заявою відсутнього може бути продовжено наймодавцем, а в разі спору — судом. Жиле приміщення зберігається за тимчасово відсутнім наймачем або членами його сім'ї понад 6 місяців у випадку тимчасового виїзду з постійного місця проживання за умовами і характером роботи або у зв'язку з навчанням (учні, студенти, стажисти, аспіранти тощо), у тому числі за кордоном, протягом усього часу виконання цієї роботи або навчання. У випадках, передбачених пп.1—7 цієї статті, право користування жилим приміщенням зберігається за відсутнім протягом 6 місяців з дня закінчення строку, зазначеного у відповідному пункті. Визнання особи такою, що втратила право користування жилим приміщенням унаслідок відсутності цієї особи понад встановлені строки, провадиться в судовому порядку.

У п.10 постанови Пленуму Верховного Суду від 12.04.85 №2 «Про деякі питання, що виникли в практиці застосування судами Житлового кодексу України» роз'яснено, що у справах про визнання наймача або члена його сім'ї таким, що втратив право користування жилим приміщенням на підставі ст.71 ЖК, необхідно з'ясовувати причини відсутності відповідача понад установлені строки. В разі їх поважності суд може продовжити пропущений строк.

Судом установлено, що рішенням виконавчого комітету Долинської міської ради від 10 жовтня №101 надано дозвіл на обмін однокімнатної квартири за *Адресою 2 Особі 6* зі складом сім'ї: *Особа 6*, *Особа 7*, *Особа 8* — на двокімнатну квартиру за *Адресою 1*. Станом на 26.12.2006 вказана квартира не була приватизована, у ній проживали та були зареєстровані *Особа 6*, *Особа 7*, *Особа 8*. З жовтня 2005 до листопада 2008 року *Особа 7* у цій квартирі не проживала у зв'язку з виїздом за кордон, що підтверджується штампами митних постів про перетин кордону України. 22.05.2007, тобто після ухвалення заочного рішення Долинського районного суду Івано-Франківської області від 27.02.2007 про визнання *Особи 7* такою, що втратила право користування вказаною квартирою, виконавчий комітет Долинської міської ради Івано-Франківської області видав *Особі 6* та члену його сім'ї, *Особі 8*, свідоцтво про право власності на спірну квартиру в порядку приватизації. Згідно з листом *Особи 10* від 20.04.2009, надісланого ним із м.Відня до районного суду, *Особа 7* працювала в його магазині в м.Відні (Австрія) продавцем з 20.10.2005 до 25.10.2008.

Відповідно до ст.60 ЦПК доказуванню підлягають обставини, які мають значення для ухвалення рішення у справі і щодо яких у сторін та інших осіб, котрі беруть участь у справі, виникає спір.

Визнаючи, що *Особа 7* не проживала в спірній квартирі понад 6 місяців без поважних причин, суд першої інстанції послався на те, що відсутні офіційні документи, якими підтверджується її працевлаштування за кордоном, а довідка, видана *Особою 10*, належним чином не легалізована.

Проте згідно з ст.1 Конвенції, що скасовує вимогу легалізації іноземних офіційних документів 1961 року (Гаазька конвенція), до якої приєднались Австрія та Україна, п.1.4 Інструкції про порядок консульської легалізації офіційних документів в Україні і за кордоном, затвердженої наказом Міністерства закордонних справ України від 4.06.2002 №113, документи, що мають характер листування (тобто не є офіційними документами в розумінні цієї конвенції), легалізації не підлягають.

Таким чином, посилання суду першої інстанції на відсутність легалізації листа *Особи 10* про роботу *Особи 7* за кордоном не грунтується на вимогах закону. Зазначений лист суд мав оцінити в сукупності з іншими доказами, наданими *Особою 7* на підтвердження поважності причин її відсутності за постійним місцем проживання понад установлені законом строки.

Встановивши факт працевлаштування *Особи 7* за кордоном, суд апеляційної інстанції виходив із недоведеності умов і характеру робіт, які вимагали її тимчасового виїзду з постійного місця проживання за кордон.

Такий висновок апеляційного суду суперечить положенням ст.71 ЖК, оскільки вказана норма містить вимогу щодо характеру та цілей виїзду, а не причин та обставин.

Ураховуючи те, що неправильне застосування судами норм матеріального права й порушення норм процесуального права призвело до неправильного вирішення спору, судові рішення підлягають скасуванню з переданням справи на новий розгляд до суду першої інстанції.

Керуючись стст.335, 336, 338 ЦПК, колегія суддів Судової палати в цивільних справах Верховного Суду

УХВАЛИЛА:

Касаційну скаргу *Особи 7* задовольнити частково.

Рішення Долинського районного суду Івано-Франківської області від 8.05.2009 та ухвалу Апеляційного суду Івано-Франківської області від 4.08.2009 скасувати, справу передати на новий розгляд до суду першої інстанції.

Ухвала оскарженню не підлягає.

КРЕДИТНІ ВІДНОСИНИ

Штраф з пенею — це занадто.

За одне й те саме порушення зобов'язання не може передбачатися подвійна відповідальність одного виду

Верховний Суд України
Іменем України
Ухвала

15 грудня 2010 року **м.Київ**

Колегія суддів Судової палати в цивільних справах Верховного Суду України у складі:
головуючого — **Гуменюка В.І.,**
суддів: **Балюка М.І., Жайворонок Т.Є., Луспеника Д.Д., Лященко Н.П.,**

розглянувши в судовому засіданні справу за позовом Акціонерного банку «Банк регіонального розвитку» до *Особи 3* про стягнення заборгованості за кредитним договором, пені й штрафу та за зустрічним позовом *Особи 3* до АБ «Банк регіонального розвитку» про зменшення розміру пені та штрафу, за касаційною скаргою *Особи 3* на рішення Приморського районного суду м.Маріуполя Донецької області від 7.10.2009 та ухвалу Апеляційного суду Донецької області від 21.01.2010,

ВСТАНОВИЛА:

У липні 2009 року АБ «Банк регіонального розвитку» звернувся до суду з указаним позовом, посилаючись на те, що 23.08.2007 за кредитним договором надав позичальникові, *Особі 3*, кредит у розмірі 2 млн грн. зі сплатою 15,5% річних на строк до 22.08.2022 та із щомісячною сплатою процентів за користування кредитом. З листопада 2008 року відповідачка перестала сплачувати проценти за користування кредитом, у зв'язку із чим, за умовами договору, повинна достроково повернути кредит, проценти за користування ним, а також штрафні санкції, якими передбачена пеня в розмірі 1% від несвоєчасно сплаченої суми за кожний день прострочення та штраф у розмірі 10% від суми кредиту.

З урахуванням викладеного та уточнивши позовні вимоги, позивач просив стягнути з *Особи 3* заборгованість за кредитом у розмірі 1999843 грн. 84 коп., заборгованість за процентами — 518658 грн. 78 коп., штраф у розмірі 200 тис. грн. і пеню в розмірі 948493 грн. 68 коп. (усього 3666996 грн. 30 коп.), а також судові витрати.

У серпні 2009 року *Особа 3* пред'явила зустрічний позов, в якому з урахуванням уточнених вимог просила на підставі ст.551 ЦК зменшити розмір пені до 38733 грн. 47 коп. і розрахунку подвійної облікової ставки Національного банку та штраф у розмірі 1%, що становить 20 тис. грн., посилаючись на те, що невиплата нею процентів за кредитним договором виникла через кризу світової фінансової системи, у зв'язку із чим значно зменшились її доходи, а також вона сама виховує та утримує неповнолітнього сина. Крім того, згідно з ст.3 закону «Про відповідальність за несвоєчасне виконання грошових зобов'язань» розмір пені не може перевищувати подвійної облікової ставки НБУ, що діяла в період, за який сплачується пеня.

Рішенням Приморського районного суду м.Маріуполя Донецької області від 7.10.2009, залишеним без змін ухвалою Апеляційного суду Донецької області від 21.01.2010, позов АБ «Банк регіонального розвитку» повністю задоволено: стягнуто на користь банку з *Особи 3* заборгованість за кредитом і процентами, пеню та штраф у розмірі 3666996 грн. 30 коп., розподілено судові витрати; у задоволенні зустрічного позову *Особі 3* відмовлено.

У касаційній скарзі *Особа 3* просить скасувати ухвалені судові рішення, посилаючись на неправильне застосування судами норм матеріального права й порушення норм процесуального права, та направити справу на новий розгляд до суду першої інстанції.

Касаційна скарга підлягає задоволенню з таких підстав.

Згідно із ч.2 ст.324 ЦПК підставами касаційного оскарження є неправильне застосування судом норм матеріального права чи порушення норм процесуального права.

Ураховуючи положення п.2 розд.XIII «Перехідні положення» закону від 7.07.2010 №2453-VI «Про судоустрій і статус суддів», справа розглядається за правилами ЦПК від 18.03.2004 в редакції, чинній до введення в дію закону від 7.07.2010.

Задовольняючи позовні вимоги банку та відмовляючи в задоволенні зустрічного позову, суд першої інстанції, з висновком якого погодився й суд апеляційної інстанції, виходив із того, що *Особа 3* порушила умови кредитного договору, у зв'язку із чим наступають відповідні правові наслідки, зокрема й сплата пені та штрафу, котрі передбачені договором, на що вона погодилася під час його підписання; доказів для зменшення розміру неустойки відповідачка не надала, а відсутність грошей не є підставою для задоволення таких вимог.

Проте повністю погодитись із такими висновками судів не можна, оскільки суди дійшли їх із порушенням норм матеріального та процесуального права.

Згідно з ст.213 ЦПК рішення суду повинно бути законним і обгрунтованим.

Відповідно до ст.214 ЦПК під час ухвалення рішення суд вирішує такі питання: 1) чи мали місце обставини, якими обгрунтовувалися вимоги і заперечення, та якими доказами вони підтверджуються; 2) чи є інші фактичні дані (пропущення строку позовної давності тощо), які мають значення для вирішення справи, та докази на їх підтвердження; 3) які правовідносини сторін випливають із встановлених обставин; 4) яка правова норма підлягає застосуванню до цих правовідносин.

Зазначеним вимогам судові рішення не відповідають.

Судами встановлено та підтверджується матеріалами справи, що 23.08.2007 за кредитним договором АБ «Банк регіонального розвитку» дав *Особі 3* кредит у розмірі 2 млн грн. зі сплатою 15,5% річних на строк до 22.08.2022 та із щомісячною сплатою процентів за користування кредитом.

Згідно з ст.526 ЦК зобов'язання має виконуватися належним чином відповідно до умов договору та вимог цього Кодексу, інших актів цивільного законодавства.

У зв'язку з невиконанням умов кредитного договору з листопада 2008 року позичальник, *Особа 3*, допустила заборгованість за кредитом і сплатою процентів.

Відповідно до ч.1 ст.546 та ст.549 ЦК виконання зобов'язання забезпечується, зокрема, неустойкою, яка визначається як пеня та штраф і є грошовою сумою чи іншим майном, які боржник повинен передати кредиторові у разі порушення зобов'язання. Сплата неустойки є правовим наслідком у разі порушення зобов'язання (п.3 ч.1 ст.611 ЦК).

Пунктами 4.3, 4.4 кредитного договору передбачена відповідальність за порушення зобов'язання, а саме: пеня в розмірі 1% від несвоєчасно сплаченої суми за кожний день прострочення та штраф у розмірі 10% від суми кредиту. Тобто за одне й те саме порушення зобов'язання передбачена подвійна відповідальність одного виду. При цьому в ст.61 Конституції зазначено, що ніхто не може бути двічі притягнений до юридичної відповідальності одного виду за одне й те саме правопорушення.

Проте суди не звернули уваги на ці положення закону та не обговорили можливість одночасного застосування подвійної відповідальності одного виду за одне й те саме правопорушення.

Посилання позивача на положення ч.2 ст.551 ЦК про те, що розмір неустойки може бути збільшений за погодженням сторін, стосується лише законної неустойки, тобто неустойки, установленої законом. Проте відповідно до договору сторонами була встановлена договірна неустойка.

Крім того, ст.3 закону «Про відповідальність за несвоєчасне виконання грошових зобов'язань» установлено граничний розмір пені: розмір пені не може перевищувати подвійної облікової ставки Національного банку, що діяла в період, за який сплачується пеня. Проте суди, на порушення вимог ст.214 ЦПК, відповідні доводи відповідачки взагалі залишили без уваги та обговорили можливість застосування цього закону до визначеного сторонами розміру неустойки.

Також, на порушення вимог стст.212—214 ЦПК суди належним чином не дали оцінки всім доводам *Особи 3* про наявність підстав для зменшення розміру неустойки, що передбачено ст.551 ЦК.

Так, суди послалися на те, що відповідачка не надала доказів своїх вимог, не звернувши уваги на те, що вона, зокрема, посилалася на настання кризи світової фінансової системи, що згідно із ч.2 ст.61 ЦПК є загальновідомим фактом, що не потребує доказування. Крім того, при вирішенні питання про зменшення неустойки суди повинні об'єктивно оцінити конкретну ситуацію: чи є цей випадок винятковим виходячи з інтересів обох сторін, які заслуговують на увагу; майновий стан сторін; ступінь виконання зобов'язання; причини неналежного виконання зобов'язання та форму вини боржника; співрозмірність розміру неустойки наслідкам порушення; добровільне усунення винною стороною порушення та його наслідків тощо.

Таким чином, вирішуючи спір, суд першої інстанції, на порушення вимог стст.212—214 ЦПК, не встановив фактичних обставин, що мають значення для правильного вирішення справи, а за таких обставин ухвалені судові рішення не відповідають вимогам ст.213 ЦПК стосовно законності й обгрунтованості, що в силу ст.338 ЦПК є підставою для скасування ухвалених судових рішень із передання справи на новий розгляд до суду першої інстанції.

Керуючись стст.336, 338 ЦПК, колегія суддів Судової палати в цивільних справах Верховного Суду

УХВАЛИЛА:

Касаційну скаргу *Особи 3* задовольнити.

Рішення Приморського районного суду м.Маріуполя Донецької області від 7.10.2009 та ухвалу Апеляційного суду Донецької області від 21.01.2010 скасувати, справу передати на новий розгляд до суду першої інстанції.

Ухвала оскарженню не підлягає.

СЕРБІЯ

Останній підозрюваний.

Лідер невизнаної сербської держави відповість за скоєні ним злочини перед МТКЮ

Правоохоронні органи Сербії заарештували колишнього військового лідера хорватських сербів Горана Хаджича, який протягом 7 років переховувався від міжнародного правосуддя, повідомляє Euronews. Офіційний Белград сподівається, що спіймання та видача Г.Хаджича Міжнародному трибуналу щодо колишньої Югославії сприятимуть швидкому вступу Сербії до ЄС.

Видачею міжнародному трибуналу Г.Хаджича Сербія сподівається відчинити собі двері в ЄС.

7-річне поневіряння

Хорватський політик сербського походження Г.Хаджич був керівником Республіки Сербська Країна — невизнаної держави, котра існувала на території Хорватії в 1992—1995 рр. Під час війни в Хорватії в 1991—1995 рр. він командував загонами хорватських сербів.

МТКЮ обвинувачує його в злочинах проти людяності. Йому також інкримінують співучасть в організованому злочинному співтоваристві, переслідуванні за політичними, расовими та релігійними мотивами, у вбивствах, тортурах.

Серед злочинів Г.Хаджича — масове вбивство в лікарні Вуковара, де загинуло понад 250 хорватів і представників несербського населення. Також його обвинувачують у депортації 20 тис. жителів цього міста.

Після спіймання екс-лідера боснійських сербів Ратка Младича, заарештованого 26 травня, Г.Хаджич залишався єдиним зі значних воєнних злочинців, яких розшукує Гаазький трибунал у зв'язку зі скоєним під час збройних конфліктів на Балканах.

Нагадаємо, що офіційні обвинувачення за 14 епізодами воєнних злочинів і злочинів проти людяності було висунуто проти Г.Хаджича 4 червня 2004 р. Через місяць ордер на його арешт підписав головний прокурор Гаазького трибуналу. Сербським властям було наказано затримати Г.Хаджича протягом 3 діб, але йому вдалося втекти і переховуватися від правосуддя 7 років. Востаннє Г.Хаджича бачили в сербському м.Новий Сад у 2004 р., де він жив у будинку, котрий належить його сім'ї. Проте тоді злочинцеві вдалося уникнути арешту.

За інформацію, яка може допомогти спіймати лідера невизнаної держави, в США була призначена нагород в $5 млн. Ще $1,4 млн за інформацію про його місцезнаходження обіцяла влада Сербії.

Шлях до ЄС — без перешкод

Факт арешту Г.Хаджича офіційно підтвердив президент Сербії Борис Тадич. На прес-конференції в Белграді він, зокрема, уточнив, що Г.Хаджича затримали у воєводстві Фрушка Гора, за 100 км від столиці. Його арешт президент порівняв з упійманням терориста №1: «Справа з Усамою бен Ладеном і робота над цим питанням були важкими — на це знадобилося майже 10 років, аж до останнього дня, який приніс результати. Тут така ж ситуація. Ми багато і систематично працювали і врешті-решт завершили цю справу».

22 липня Сербія вислала передбачуваного воєнного злочинця до Гааги, де він постане перед МТКЮ. Напередодні міністр юстиції Сербії Снежана Малович підписала ордер на екстрадицію Г.Хаджича.

Багатьом ім'я Г.Хаджича ні про що не говорить. Важливої ролі він не відіграє. Набагато важливішим є число 161. Саме стільком підозрюваним було висунуто обвинувачення МТКЮ. Більш ніж 15 років по тому всіх цих людей арештовано, Г.Хаджич став 161-им.

Сербський уряд упродовж 10 років практично нічого не робив. Потім — за відносно короткий період — заарештували Радована Караджича і Р.Младича, на яких покладають найбільшу відповідальність за злочини в роки війни. Не минуло й двох місяців після затримання Р.Младича, як заарештували Г.Хаджича. Чому? Не за власним бажанням, а тому, що вабить вступ до ЄС.

Так, у спільній заяві голова Єврокомісії Жозе-Мануель Баррозу, президент Європейської ради Герман ван Ромпей і верховний представник у закордонних справах і з питань політики безпеки ЄС Кетрін Ештон вітали арешт Г.Хаджича. Вони сказали те, що в Белграді, без сумніву, хотіли почути: арешт є «важливим кроком Сербії на шляху здійснення її європейських перспектив». Іншими словами, піймання останнього підозрюваного, як і передбачалося, стане вагомим аргументом сербської влади на переговорах про вступ країни до ЄС.

ФІНДОПОМОГА

«Солідарний» податок

Федеральний фінансовий суд Німеччини визнав такою, що не суперечить основному закону, так звану надбавку на солідарність — відрахування в розмірі 5,5% від прибуткового податку, які йдуть на фінансування проектів з відновлення земель колишньої НДР, повідомляє Reuters.

Суд відхилив два позови, подані адвокатом з баварського Тюсинга і головою малого підприємства з Кельна, які стверджували, що введений в 1991 р. «солідарний» податок суперечить конституції, оскільки східні землі в змозі самі себе фінансувати. Зокрема, позивачі намагалися оскаржити стягування «золі» у 2005 і 2007 рр.

У рішенні суду говориться, що навіть після багатьох років «надбавка на солідарність» усе ще покриває фінансові потреби держави, що виникли в результаті об'єднання Німеччини. При цьому, проте, Феміда підкреслила, що «золі» не повинен залишатися надовго інструментом податкового перерозподілу.

«Надбавка на солідарність» уперше була введена в 1991 р. і становила тоді 7,5% від прибуткового податку. У 1995-му, після 2-річної перерви, податок став стягуватися знову, а в 1998 р. його ставка була знижена до 5,5%. Щорічно федеральний бюджет отримує, таким чином, близько €12 млрд.

У 2010-му, коли святкується 20-річний ювілей об'єднання Німеччини, 71% німців висловилися за відміну «надбавки на солідарність». 23% опитаних підтримали її подальше стягування. У колишній НДР прихильників збереження податку більше, ніж на заході, але й там вони чисельно поступаються тим, хто вимагає його скасування.

РОСІЯ

Захист без кутка

Тільки в одному із 7 російських судів є приміщення для адвоката — такі висновки Федеральної палати адвокатів за результатами моніторингу забезпеченості адвокатів приміщеннями, проведеного в судах загальної юрисдикції 59 суб'єктів РФ у всіх федеральних округах.

Як установлено ФПА, у 2299 судах для адвокатів виділено лише 305 приміщень, зокрема 7 приміщень, які використовують спільно з прокурорськими працівниками. Станом на 1 червня 2011 р. мінімальні умови адвокатам, котрі прибули в суд для підготовки до судового процесу, забезпечені тільки в 13,3% будівель федеральних судів і місць «дислокації» мирових суддів.

У більшості судів адвокатові не тільки ніде зняти верхній одяг, а й відсутні елементарні умови для ознайомлення з матеріалами справ, роботи з документами. «Ознайомлення адвокатів з процесуальними матеріалами і документами відбувається в кабінетах помічників або секретарів судів, часто зі справою «на колінах», — підкреслює ФПА. Як правило, відсутні умови для ознайомлення з архівними документами при виконанні адвокатами доручень у порядку нагляду.

За період після 2008 року 96 адвокатських утворень та їх філій, що займали приміщення в судах, виселені. За цей же період адвокатам для підготовки до процесів виділено тільки 58 приміщень.

Президент ФПА Євген Семеняко за результатами моніторингу надіслав офіційний лист гендиректору судового департаменту при Верховному суді РФ Олександру Гусєву з проханням урахувати пропозиції ФПА при розробці цільової програми «Розвиток судової системи Росії».

Мова йде про створення прийнятних умов адвокатам, які прибули до суду для виконання своїх професійних обов'язків при підготовці до судових процесів. Також, на думку російських адвокатів, необхідне коригування зводу правил щодо проектування і будівництва СП31-104-2000 «Будівлі судів загальної юрисдикції», який у чинній редакції не передбачає приміщень для розміщення й підготовки адвокатів до судового процесу.

До речі, 23 травня 2011 р. Рада суддів РФ прийняла постанову, в котрій серед заходів розвитку судової системи передбачене забезпечення судів будівлями, що відповідають необхідним умовам для здійснення правосуддя.

До речі, в українських судах умови роботи адвокатів навряд чи набагато кращі, ніж у їхніх російських колег. Проте вони не скаржаться — мабуть, менш вимогливі...

ЛАТВІЯ

Розпустити за корупцію

Згідно з попередніми результатами, на референдумі, який відбувся в Латвії, понад 94% громадян країни проголосували за розпуск парламенту. За підсумками підрахунку всіх бюлетенів, 94,3% виборців висловилися за те, щоб достроково розпустити Сейм.

Голова ЦВК Арніс Цимдарс відзначив, що явка була «хорошою». Втім, як відзначає Бі-Бі-Сі, згідно із законом результати референдуму визнають дійсними незалежно від того, скільки людей прийшло.

Розпуск Сейму означає, що у вересні в країні пройдуть дострокові парламентські вибори.

Референдум про розпуск Сейму ініціював чинний на той момент президент країни Валдіс Затлерс. Причиною його конфлікту з парламентарями стало небажання останніх дати хід розслідуванню обвинувачень у корупції відносно ряду депутатів і бізнесменів.

Тиждень по тому на виборах президента — в Латвії главу держави обирає парламент — В.Затлерс програв впливовому бізнесменові Андрісу Берзіньшу.

Прем'єр-міністр країни Валдіс Домбровскіс заявив, що голосував за розпуск Сейму, оскільки «нові вибори дадуть можливість силам, що підтримують верховенство закону, виграти більшість».

СИРІЯ

Різноманітність заради єдності

Уряд Сирії затвердив законопроект, який дозволяє створення в країні нових політичних партій. Це відбулося на його засіданні в ніч на 25 липня.

Як повідомляє національне інформагентство SANA, згідно з документом партії повинні займатися «збереженням територіальної єдності батьківщини і сприяти національній єдності суспільства». У проекті зазначається, що організації мають функціонувати на демократичній основі.

Членами нових партій зможуть стати сирійські громадяни, котрим виповнилося 25 років, які проживали в країні понад 10 років, не мають судимості і не входять до інших партій, сирійських або іноземних. Мінімальна кількість членів будь-якої нової партії — 1000 осіб, які мають представляти хоч би половину провінцій Сирії.

Також наголошується, що нові партії не можуть об'єднувати людей за племінною, професійною та релігійною ознакою. У країні як і раніше забороняється відкривати відділення іноземних партій.

У своєму зверненні до преси після засідання уряду міністр інформації Аднан Махмуд пояснив, що законопроект «пожвавить політичну активність» у країні. Він додав, що проект виправляли і доповнювали з урахуванням зауважень населення, які приймали через спеціальний сайт. Тепер новий закон має ухвалити Народна рада.

Офіційно Сирія не є державою з однопартійною системою, проте конституція 1973 року закріплює керівну роль Партії арабського соціалістичного відродження («Баас») у політичному житті країни. «Баас» очолює правлячу коаліцію під назвою «Національний прогресивний фронт», куди входять ще 10 партій.

З початком антиурядових виступів наприкінці березня президент Башар Асад змушений був пообіцяти провести радикальні політичні реформи. У квітні він відмінив надзвичайний стан, котрий діяв у країні з 1963 року, а в травні й червні оголосив дві амністії — спочатку для політв'язнів, а потім і загальну. Однак протистояння прихильників і противників режиму триває.

Щоб не повторити долю глав сусідніх країн, президент Б.Асад дав вказівку на демократизацію політичного життя Сирії.

НІМЕЧЧИНА

Іменем поліції

Всі берлінські поліцейські з 25 липня почали носити на службі планку зі своїм ім'ям або порядковим номером. Берлін — перша федеральна земля ФРН, яка зробила дане правило обов'язковим. Раніше поліцейські могли вирішувати це на свій розсуд.

За останні роки, як відзначає Berliner Kurier, було видано 10 тис. іменних значків або нашивок на уніформу. Обов'язковим правило носіння ідентифікаційних планок стало завдяки зусиллям сенатора внутрішніх справ Берліна Ергарта Кертінга та колишнього начальника поліції Дітера Глітша.

Минулого року Е.Кертінг і Д.Глітш, зломивши опір поліцейських профспілок, домоглися ухвалення відповідного закону. Проте через численні юридичні зволікання введення нових правил затягнулося майже на рік. Які підрозділи першими зобов'яжуть носити ідентифікаційні значки, не відомо. У будь-якому випадку поліцейські отримають право вибирати між ім'ям і порядковим номером.

Закон і Бізнес

Засновник і видавець: ТОВ «Редакція газети «Закон і Бізнес»

Головний редактор: Роман БОБОВ

Газета виходить з 15 червня 1991 року

Свідоцтво КВ № 3805 від 20.05.99

Р/р № 2600400002637 в АКБ «Правекс-Банк» м.Києва, МФО 321983, код ЄДРПОУ 30374826

Багатоканальний телефон: (044) 537-34-33

Адреса: 01021, м.Київ, Кловський узвіз, 9/2
E-mail: inzib@optima.com.ua

©При передруку матеріалів посилання на газету «Закон і Бізнес» обов'язкове

Редакція може публікувати матеріали в дискусійному порядку, не поділяючи поглядів автора

Редакція залишає за собою право на редагування та скорочення тексту

Рукописи не рецензуються і не повертаються

Листування з читачами — тільки на сторінках газети

Оголошення і реклама друкуються мовою оригіналу. Відповідальність за зміст реклами несе рекламодавець

Матеріали з позначкою (К) друкуються на комерційній основі

Виходить 52 рази на рік по суботах українською та російською мовами

Набір, верстка і фотоформи газети — комп'ютерний центр тижневика «Закон і Бізнес»

Номер віддрукований у ТОВ «Мега-Поліграф», 04073, м.Київ, вул. Марка Вовчка, 12/14

Номер підписано до друку 28.07.2011

Зам. № 20965
Загальний наклад 16060

МОРАЛЬ

Сам себе покарав

Депутат Сейму Литви Альгіс Кашета рішенням суду покараний за порушення Правил дорожнього руху. Суд оштрафував його на 1300 літів (близько 4300 грн.) і позбавив прав водія на 2 місяці.

Вчинок А.Кашети тепер ставитимуть за приклад усім іншим литовським чиновникам.

У червні, як повідомляє Delfi.lt, парламентаря спіймали на перевищенні швидкості. Автомобіль, яким керував А.Кашета, поліція зупинила на трасі Вільнюс — Варена. Депутат їхав зі швидкістю 170 км/год. при дозволених 90 км/год.

Він визнав свою провину і заявив, що «готовий нести політичну відповідальність» і подав у відставку з посади віце-спікера, яку обіймав у парламенті. Парламентар також погодився з тим, аби з нього зняли депутатську недоторканність, котра захищала його від адміністративної відповідальності за порушення правил дорожнього руху. Наприкінці червня це було зроблено.

Спікер Сейму Ірена Дегутене позитивно оцінила поведінку А.Кашети у зв'язку з цим інцидентом. На її думку, залишивши посаду віце-спікера, він учинив як «політик високої культури і моралі».

Знайти подібний приклад в історії українського парламентаризму, на жаль, неможливо.

ПРАВА МЕНШИН

Давай одружимося!

Нью-Йорк заробить на легалізації одностатевих шлюбів $300 млн

ОЛЕНА АВЕР'ЯНОВА,
Lenta.ru

Останнім часом американському гей-співтовариству по-справжньому щастить. Спочатку, в другій половині червня, Сенат штату Нью-Йорк прийняв законопроект, що дозволяє парам нетрадиційної сексуальної орієнтації одружуватись. А через місяць, коли нью-йоркський закон набув чинності, справи пішли вгору й у військових, які є геями: відтепер їм дозволено служити в армії і не приховувати при цьому своєї орієнтації.

«Не питай, не кажи»

Те, що в житті представників американського ЛГБТ-співтовариства (цей термін використовують для загального позначення сексуальних меншин) настають зміни, стало зрозуміло вже тоді, коли Барак Обама тільки балотувався в президенти США. Так, у його передвиборній програмі, зокрема, йшлося про намір прийняти закон, котрий гарантуватиме право на службу в збройних силах без будь-яких обмежень за ознаками сексуальної орієнтації.

Після того як Б.Обама обійняв посаду, скасування правила «не питай, не кажи» (діяло в американській армії з 1993 р., згідно з ним військовослужбовці були зобов'язані приховувати свою орієнтацію, якщо ж товариші по службі дізнавалися про нетрадиційні нахили товариша, його позбавляли місця в строю) почали обговорювати в Сенаті. Спочатку законодавці поставилися до проекту президента прохолодно: у вересні 2010 р. Сенат відмовився визнати за геями право на безперешкодну службу в армії.

Представники секс-меншин та їхні однодумці не змогли приховати розчарування і вже почали подумувати про те, що тепер їм ніколи не дочекатися визнання за геями права на службу без будь-яких «не питай, не кажи». Проте незабаром після цього до справи долучився Пентагон, котрий заявив, що відтепер не перешкоджатиме вступу в ряди армії людей нетрадиційної сексуальної орієнтації.

А 23 липня 2011 р. Б.Обама оголосив, що нижня і верхня палати Конгресу США погодили проект про відміну жорсткого правила і незабаром всі, хто служить в армії, отримають право офіційно і без будь-яких наслідків оголосити себе представником секс-меншин. Почати розсекречуватися військовослужбовці, котрі є геями і лесбіянками, зможуть уже 20 вересня 2011 р.

Фінансовий підтекст

Проте й це ще не все. Услід за звісткою про відміну правила «не питай, не кажи» гарні новини для представників гей-руху прийшли зі штату Нью-Йорк. Там нарешті вступив у силу закон, котрий дозволяє одностатевим парам брати офіційні шлюби.

24 липня всі нью-йоркські геї та лесбіянки, які хотіли зареєструвати свої стосунки, влаштували справжнє паломництво у відповідні установи. Багато хто подав заявки на одруження опівночі, ледве дочекавшись настання знаменного дня. Ажіотаж був таким, що мер Нью-Йорка Майкл Блумберг вирішив розіграти право одружитися 24 липня, в перший день початку дії закону, в лотерею. Але в результаті він розпорядився, аби всі 823 пари, що брали участь у розіграші права зіграти весілля в такий важливий для гей-товариства день, змогли побратися 24 липня.

Одними з перших у Нью-Йорку одружилися 77-річна Філліс Сігел і 85-річна Конні Копелов, які прожили разом 23 роки. Серед чоловіків-нью-йоркців, що виявилися першими одруженими серед представників секс-меншин, — 29-річний Маркос Чалджуб і 30-річний Фредді Замбрано.

Вдячні представники секс-меншин можуть стати надійним електоратом мера Нью-Йорка М.Блумберга.

24 липня, навіть при тому, що багато реєстраційних відомств працювали в посиленому режимі, всі охочі побратися не встигли. Всього в цей день було зареєстровано 659 одностатевих шлюбів. У решти нью-йоркських геїв та лесбіянок тепер попереду ціла вічність, аби встигнути одружитися.

Якщо, звичайно, влада не передумає під тиском тисяч противників легалізації одностатевих шлюбів, котрі вийшли на демонстрації проти прийняття закону. Найбільш численні акції протесту пройшли в Манхеттені, а також в Олбані, Буффало і Рочестері. Там головною рушійною силою мітингів протесту були активісти християнських організацій, які принесли з собою плакати з написами на зразок: «Це найсумніший день в історії Нью-Йорка» або «Шлюб = чоловік + жінка».

Особливу незадоволеність тих, хто виступив проти одностатевих шлюбів, спричинила та обставина, що штат не провів референдуму з приводу ухвалення нового закону. Вони впевнені, що якби процедура відбулася, то більшість ньюйорківців проголосували б проти таких шлюбів. Тут варто відзначити, що згідно з опитуванням населення більша частина жителів штату якраз підтримує рішення влади.

Проте демонстранти заявили про намір добитися того, аби взяті 24 липня (і згодом) одностатеві шлюби були визнані нелегальними. Але активістам, які пишуть гнівні листи в Сенат Нью-Йорка і засуджують одностатеві стосунки, варто пригадати, що нині США перебувають на межі фінансового краху, який торкнеться всього населення країни незалежно від сексуальної орієнтації. Сенатори ж уважають, що легалізація одностатевих шлюбів здатна збільшити доходи штату Нью-Йорк на $300 млн найближчими роками. Можливо, в масштабах країни сума і невелика, але в ситуації, що склалася, зайві гроші Америці не завадять.

ПОСМІХНИСЬ!

Доросла прикмета

Дорослішання — це коли в стоматолога починаєш боятися не болю, а рахунку.

Правило точки

Чим довше дивишся в одну точку, тим очевидніше, що їх дві.

Корупційна прикмета

Якщо держустанова не уражена корупцією, значить, вона нікому не потрібна!

Наслідок прогресу

Тепер у магазині, дивлячись на склад продукту, не зрозумієш, в якому ти відділі: продуктовому чи побутової хімії.

Стимул для сприяння

Прагнення чиновників допомагати людям може зупинити лише відсутність можливості що-небудь вкрасти в процесі.

АФОРИЗМ

З поганими законами і гарними чиновниками цілком можна правити країною. Але якщо чиновники погані, не допоможуть і найкращі закони.

Отто фон БІСМАРК

МІГРАНТИ

Переконання тестом не перевіриш

Новий уряд Баден-Вюртембергу, представлений «зеленими» і соціал-демократами, відмінив так званий тест на переконання для мігрантів, котрі хочуть отримати німецьке громадянство.

Як повідомляє Stuttgarter Zeitung, таке правило ввів у 2006 році попередній Кабінет міністрів у складі консерваторів (ХДС) і лібералів (ВДП).

Опитування щодо переконання було свого роду доповненням до тесту на громадянство, його головним завданням було виявити ставлення мігрантів, переважно мусульман, до німецьких цінностей. Цю перевірку проходили особи, в лояльності і законослухняності котрих були певні сумніви. Таким чином власті Баден-Вюртембергу намагалися виявити потенційних екстремістів. Тест спочатку піддався різкій критиці, як такий, що дискримінує мусульман. У результаті деякі з провокаційних питань були замінені.

Заявивши про скасування тесту, уповноважена уряду Баден-Вюртембергу з питань інтеграції Бількай Еней — член СДПН і сама виходець з емігрантського середовища — відзначила, що опитування виявилося даремним: за п'ять років жодному з тих, хто проходив тест на переконання, не було відмовлено в громадянстві. За словами Б.Еней, вона звернулась у Відомство з питань охорони конституції (спецслужба, котра займається наглядом за екстремістами), де їй підтвердили, що тест на практиці ніяк не сприяє запобіганню екстремізму.

ТОРГІВЛЯ

Чоловікам стоп!

У Саудівській Аравії з крамниць, де торгують жіночою білизною, косметикою і тому подібними товарами, протягом року повинні звільнити всіх продавців-чоловіків. Їх місця займуть жінки.

Таке вирішив міністр праці королівства Адель Факіх. Для міністерства консервативної Саудівської Аравії це рішення не було легким: деякі імами забороняють жінкам працювати у сфері торгівлі, тому що продавщиці контактують із чоловіками, а це заборонено ісламом, повідомляє WebIslam.

Міністр праці не має наміру порушувати закони країни. На прес-конференції він оголосив, що буде запроваджено низку правил, які стосуються «технічної» сторони роботи жінок у торговій сфері. Згідно із цими вимогами власник магазину повинен повністю «прибрати продавщицю з поля зору покупців» і заборонити чоловікам заходити в такий магазин. Крім того, співробітниці повинні ходити на роботі в абайї — традиційних арабських жіночих платтях із прозорими рукавами.

До нового розпорядження А.Факіха громадськість поставилася по-різному. Дехто зі схваленням відгукнувся про рішення, якого довго чекав. А ось окремі власники магазинів поставилися вороже до нових правил. Вони вважають, що не так просто буде знайти жінок, готових працювати продавцями. Крім того, багатьох із них, імовірно, доведеться додатково навчати. Ситуацію ускладнює ще й те, що брати на роботу іммігранток забороняється.

СТРАХУВАННЯ

Собачий збиток

В Єкатеринбурзі кіт і пес стали винуватцями страхового випадку, який трапився з клієнтом однієї з місцевих компаній. Тварини пошкодили застрахований автомобіль місцевого жителя, і той звернувся в компанію з проханням розібратись у ситуації.

Як повідомляє видання «Личные деньги», коли співробітники страхової фірми приїхали на виклик, аби оглянути пошкоджений автомобіль Audi, вони побачили наскрізні отвори на бампері й подряпини на передньому лівому крилі. «Крім того, при подальшому огляді автомобіля були виявлені пошкодження на фарі, капоті і правому передньому крилі», — додали в страховій компанії.

За характером пошкоджень було висунуто припущення про те, що винуватцем появи подряпин і отворів став великий пес, який покусав деталі автомашини. На користь цієї версії свідчило й те, що під капотом Audi при огляді був знайдений переляканий кіт, який, очевидно, сховався в машині від собаки.

«Відійшовши від невеликого шоку, ми попросили тварину вийти з автомобіля, що кіт із задоволенням зробив, мабуть, зрозумівши, що небезпеки більше немає», — цитує видання представника компанії.

Ознайомившись із матеріалами справи, відділ з питань урегулювання збитків страховика визнав випадок із псом і котом страховим. Найближчим часом клієнт компанії, чий автомобіль став притулком для кота, який злякався собаки, отримає виплати.

У фірмі відзначили, що вперше стикнулись із таким незвичайним страховим випадком.

СИСТЕМА

Судоустрій стоїть на трьох «китах».

Конституція передбачає не тільки принципи територіальності і спеціалізації, а й інстанційності

Конституційний Суд України
Іменем України

Рішення

у справі за конституційними поданнями 54 народних депутатів України та Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень Закону України «Про судоустрій і статус суддів», Кримінально-процесуального кодексу України, Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України * (щодо принципу інстанційності в системі судів загальної юрисдикції)

м.Київ *12 липня 2011 року* *№9-рп/2011* **Справа №1-12/2011**

Конституційний Суд України у складі суддів: **ГОЛОВІНА** Анатолія Сергійовича — головуючого, **БАУЛІНА** Юрія Васильовича, **БРИНЦЕВА** Василя Дмитровича — доповідача, **ВДОВІЧЕНКА** Сергія Леонідовича, **ВИНОКУРОВА** Сергія Маркіяновича, **ГУЛЬТАЯ** Михайла Мирославовича, **КАМПА** Володимира Михайловича, **ЛИЛАКА** Дмитра Дмитровича, **МАРКУШ** Марії Андріївни, **СЕРГЕЙЧУКА** Олега Анатолійовича, **СТЕЦЮКА** Петра Богдановича, **СТРИЖАКА** Андрія Андрійовича, **ШАПТАЛИ** Наталі Костянтинівни, **ШИШКІНА** Віктора Івановича, —

розглянув на пленарному засіданні справу за конституційними поданнями 54 народних депутатів України та Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 7 липня 2010 року №2453-VI (далі — Закон), Кримінально-процесуального кодексу України, Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України.

Заслухавши суддю-доповідача Шапталу Н.К. та дослідивши матеріали справи, Конституційний Суд України

УСТАНОВИВ:

1. Суб'єкти права на конституційне подання — 54 народних депутати України та Верховний Суд України — звернулися до Конституційного Суду України з клопотанням визнати такими, що не відповідають Конституції України (є неконституційними), положення:

— частини першої статті 17, частини другої статті 19 Закону щодо побудови системи судів загальної юрисдикції та визначення місцезнаходження, територіальної юрисдикції і статусу суду за принципами територіальності, спеціалізації та інстанційності;

— частини другої статті 31, абзаців другого, десятого пункту 1, пункту 2 розділу XII «Прикінцеві положення», пункту 1, абзаців другого, п'ятого пункту 2, абзацу другого пункту 3, абзацу четвертого пункту 4, абзацу шостого пункту 6, абзацу другого підпункту 1 пункту 14 розділу XIII «Перехідні положення» Закону, пунктів 1, 5 статті 32, частини четвертої статті 38, пункту 3 частини другої статті 156, частини четвертої статті 165^{3}, частини першої статті 385, статей 400^{16}, 400^{17}, 400^{18}, частини першої статті 400^{19} Кримінально-процесуального кодексу України, частини першої статті 323, частини першої статті 358, статей 359, 360 Цивільного процесуального кодексу України щодо утворення та функціонування Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ як одного з вищих спеціалізованих судів;

— частини другої статті 38, частини другої статті 45, абзацу десятого пункту 1 розділу XII «Прикінцеві положення», пункту 1, абзаців другого, п'ятого пункту 2, абзацу шостого пункту 6, абзацу другого підпункту 1 пункту 14 розділу XIII «Перехідні положення» Закону, частини першої статті 385, статей 400^{11}—400^{25} Кримінально-процесуального кодексу України, статей 111^{14}—111^{28} Господарського процесуального кодексу України, частини першої статті 323, статей 353—360^{7} Цивільного процесуального кодексу України, статей 235—244^{2} Кодексу адміністративного судочинства України щодо статусу Верховного Суду України як найвищого судового органу в системі судів загальної юрисдикції та його права на здійснення правосуддя;

— статті 17, пункту 4 частини першої статті 32, пункту 6 частини другої статті 36, статей 38, 45 Закону щодо здійснення Верховним Судом України повноважень із забезпечення уніфікації судової практики судів нижчих інстанцій;

— частини першої статті 34, частини першої статті 41 Закону щодо розмежування повноважень голів Верховного Суду України та Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ.

На думку суб'єктів права на конституційне подання, наведені положення не відповідають статті 6, частині другій статті 8, частині другій статті 19, частині третій статті 22, частинам першій, другій статті 55, частинам першій, другій, третій статті 125 Основного Закону України.

2. Свої позиції стосовно предмета конституційних подань висловили Президент України, Голова Верховної Ради України, Комітет Верховної Ради України з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності, Міністерство юстиції України, Верховний Суд України, Вищий господарський суд України, Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ, Вищий адміністративний суд України, науковці Київського національного університету імені Тараса Шевченка та Національного університету «Одеська юридична академія».

3. Конституційний Суд України, вирішуючи порушені в конституційних поданнях питання, виходить з такого.

3.1. Україна є демократичною, соціальною, правовою державою (стаття 1 Конституції України). В Україні визнається і діє принцип верховенства права; Конституція України має найвищу юридичну силу; закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй (частини перша, друга статті 8 Основного Закону України).

Державна влада в Україні здійснюється на засадах її поділу на законодавчу, виконавчу та судову (частина перша статті 6 Конституції України).

Єдиним органом законодавчої влади в Україні є Верховна Рада України, до повноважень якої належить прийняття законів (стаття 75, пункт 3 частини першої статті 85 Основного Закону України).

Відповідно до пункту 14 частини першої статті 92 Конституції України судоустрій, судочинство, статус суддів визначаються виключно законами України.

У статті 125 Конституції України встановлено систему судів загальної юрисдикції в Україні та названо всі її ланки: Верховний Суд України, вищі спеціалізовані суди, апеляційні та місцеві суди, а в пункті 8 частини третьої статті 129 визначено основні засади судочинства, у тому числі й забезпечення апеляційного та касаційного оскарження рішення суду, крім випадків, встановлених законом.

Наведені норми є базовими стосовно конституційного контролю положень Закону та процесуальних кодексів України, щодо конституційності яких порушено питання.

3.2. Згідно з частиною першою статті 17, частиною другою статті 19 Закону система судів загальної юрисдикції будується за принципами територіальності, спеціалізації та інстанційності, за цими ж принципами визначаються місцезнаходження, територіальна юрисдикція та статус суду.

Як стверджують автори клопотань, встановлена Законом система судоустрою не відповідає визначеним Конституцією України організаційно-правовим засадам її побудови, оскільки в Основному Законі України не передбачено принципу інстанційності.

Конституційний Суд України враховує частину першу статті 125 Конституції України, згідно з якою система судів загальної юрисдикції в Україні будується за принципами територіальності і спеціалізації.

Принцип територіальності забезпечує територіальне розмежування компетенції судів загальної юрисдикції і зумовлений потребою доступності правосуддя на всій території України.

Принцип спеціалізації полягає у створенні відповідних спеціалізованих судів для здійснення цивільного, кримінального, адміністративного, господарського судочинства.

За правовою позицією Конституційного Суду України, викладеною в Рішенні від 11 грудня 2003 року №20-рп/2003 (справа про Касаційний суд України), побудова системи судів загальної юрисдикції узгоджується зі стадіями судочинства, відповідними формами провадження (зокрема, в апеляційній і касаційній інстанціях) (абзац четвертий підпункту 4.2 пункту 4 мотивувальної частини).

З огляду на зазначене Конституційний Суд України наголошує, що під принципом інстанційності слід розуміти таку організацію судової системи, яка забезпечує право на перегляд рішення суду нижчої інстанції судом вищої.

Аналіз положень частин другої, третьої, четвертої статті 125, пункту 8 частини третьої, частини четвертої статті 129 Конституції України дає можливість Конституційному Суду України зробити висновок, що в ній передбачено не тільки принципи територіальності і спеціалізації, але й принцип інстанційності щодо побудови системи судів загальної юрисдикції.

Таким чином, Конституційний Суд України вважає, що Верховна Рада України, закріпивши в Законі цей принцип, діяла на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

Отже, положення частини першої статті 17, частини другої статті 19 Закону не суперечать приписам частини другої статті 8, частини першої статті 125 Основного Закону України.

3.3. Суб'єкти права на конституційне подання звернулися з клопотанням визнати положення:

— частини другої статті 31 Закону, пунктів 1, 5 статті 32, частини четвертої статті 38, пункту 3 частини другої статті 156, частини четвертої статті 165^{3}, частини першої статті 385, статей 400^{16}, 400^{17}, 400^{18}, частини першої статті 400^{19} Кримінально-процесуального кодексу України, частини першої статті 323, частини першої статті 358, статей 359, 360 Цивільного процесуального кодексу України щодо утворення та функціонування Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ як одного з вищих спеціалізованих судів такими, що не відповідають частині другій статті 8, частині третій статті 125 Основного Закону України;

— частини другої статті 38, частини другої статті 45 Закону, частини першої статті 385, статей 400^{11}—400^{25} Кримінально-процесуального кодексу України, статей 111^{14}—111^{28} Господарського процесуального кодексу України, частини першої статті 323, статей 353—360^{7} Цивільного процесуального кодексу України, статей 235—244^{2} Кодексу адміністративного судочинства України щодо статусу Верховного Суду України як найвищого органу в системі судів загальної юрисдикції та його права на здійснення правосуддя такими, що суперечать частині другій статті 6, частині другій статті 8, частині другій статті 19, частині третій статті 22, частинам першій, другій статті 55, частині другій статті 125 Конституції України;

— абзаців другого, десятого пункту 1 (щодо набрання чинності Законом, крім положень його статей 32, 36, підпунктів 3.1, 3.6 пункту 3 розділу XII «Прикінцеві положення»), пункту 2 (щодо втрати чинності законами України «Про статус суддів» від 15 грудня 1992 року №2862-XII, «Про судоустрій України» від 7 лютого 2002 року №3018-III, «Про порядок обрання на посаду та звільнення з посади професійного судді Верховною Радою України» від 18 березня 2004 року №1625-IV та Постановою Верховної Ради України «Про порядок введення в дію Закону України «Про статус суддів» від 15 грудня 1992 року №2863-XII) розділу XII «Прикінцеві положення» Закону такими, що не відповідають частині другій статті 6, частині другій статті 8, частині другій статті 19, частині третій статті 22, частинам першій, другій статті 55, частині другій статті 125 Основного Закону України;

— пункту 1 (щодо строків утворення та початку діяльності Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ), абзаців другого, п'ятого пункту 2 (щодо розгляду касаційних скарг та подань про перегляд судових рішень, поданих у період утворення та початку діяльності Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, у порядку виключного провадження), абзацу другого пункту 3 (щодо переведення суддів Верховного Суду України), абзацу четвертого пункту 4 (щодо переведення суддів Військової судової колегії Верховного Суду України), абзацу шостого пункту 6 (щодо організації та проведення першої конференції суддів загальних судів) розділу XIII «Перехідні положення» Закону такими, що не відповідають частині другій статті 6, частині другій статті 8, частині другій статті 19, частині третій статті 22, частинам першій, другій статті 55, частині другій статті 125 Конституції України;

— статті 17, пункту 4 частини першої статті 32, пункту 6 частини другої статті 36, статей 38, 45 Закону щодо здійснення Верховним Судом України повноважень із забезпечення уніфікації судової практики судів нижчих інстанцій такими, що суперечать частині другій статті 6, частині другій статті 8, частині третій статті 22, частинам першій, другій статті 55, частині другій статті 125 Основного Закону України;

— частини першої статті 34, частини першої статті 41 Закону щодо розмежування повноважень голів Верховного Суду України та Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ такими, що не відповідають статті 6, частинам першій, другій статті 125 Конституції України.

Згідно із Законом України «Про Конституційний Суд України» конституційне подання має містити правове обгрунтування тверджень щодо неконституційності правового акта або його окремих положень (пункт 4 частини другої статті 39); предметом розгляду в Конституційному Суді України може бути конституційне подання, в якому викладаються аргументи і стверджується про неконституційність законів, інших правових актів (частина перша статті 71).

З аналізу клопотань випливає, що їх автори не навели правового обгрунтування тверджень щодо неконституційності вказаних положень Закону та процесуальних кодексів України, а лише розкрили зміст деяких з них та зазначили перелік статей Конституції України, яким, на їхню думку, не відповідають оспорювані положення.

Згідно з пунктом 1 §51 Регламенту Конституційного Суду України конституційне провадження у справі підлягає припиненню, якщо в процесі пленарного засідання будуть виявлені підстави щодо відмови у відкритті конституційного провадження, передбачені статтею 45 Закону України «Про Конституційний Суд України».

Зважаючи на наведене, Конституційний Суд України дійшов висновку про необхідність припинення конституційного провадження у справі в цій частині відповідно до пункту 2 статті 45 Закону України «Про Конституційний Суд України».

3.4. Як стверджують автори клопотання, положення абзацу другого підпункту 1 пункту 14 розділу XIII «Перехідні положення» Закону щодо забезпечення розміщення Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ не відповідають частині другій статті 6, частині другій статті 8, частині другій статті 19, частині третій статті 22, частинам першій, другій статті 55, частинам другій, третій статті 125 Основного Закону України.

У процесі розгляду цієї справи Конституційний Суд України врахував, що Ухвалою від 29 березня 2011 року №17-уп/2011 він припинив конституційне провадження у справі за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень підпункту 1 пункту 14 розділу XIII «Перехідні положення» Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 7 липня 2010 року №2453-VI згідно з пунктом 3 статті 45 Закону України «Про Конституційний Суд України» — непідвідомчість Конституційному Суду України питань, порушених у конституційному поданні. Вказана ухвала стосується того ж предмета і тих самих підстав, які зазначені в конституційних поданнях 54 народних депутатів України та Верховного Суду України.

За таких обставин конституційне провадження у справі в частині конституційності абзацу другого підпункту 1 пункту 14 розділу XIII «Перехідні положення» Закону підлягає припиненню відповідно до пункту 3 статті 45 Закону України «Про Конституційний Суд України», пункту 1 §51 Регламенту Конституційного Суду України.

Виходячи з викладеного та керуючись статтями 147, 150, 153 Конституції України, статтями 39, 45, 51, 61, 63, 65, 70, 73 Закону України «Про Конституційний Суд України», пунктом 1 §51 Регламенту Конституційного Суду України, Конституційний Суд України

ВИРІШИВ:

1. Визнати такими, що відповідають Конституції України (є конституційними), положення частини першої статті 17, частини другої статті 19 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 7 липня 2010 року №2453-VI щодо побудови системи судів загальної юрисдикції та визначення місцезнаходження, територіальної юрисдикції і статусу суду за принципами територіальності, спеціалізації та інстанційності.

2. Припинити конституційне провадження у справі на підставі пункту 2 статті 45 Закону України «Про Конституційний Суд України» — невідповідність конституційного подання вимогам, передбаченим Конституцією України, цим Законом, щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень:

— частини другої статті 31 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 7 липня 2010 року №2453-VI, пунктів 1, 5 статті 32, частини четвертої статті 38, пункту 3 частини другої статті 156, частини четвертої статті 165^{3}, частини першої статті 385, статей 400^{16}, 400^{17}, 400^{18}, частини першої статті 400^{19} Кримінально-процесуального кодексу України, частини першої статті 323, частини першої статті 358, статей 359, 360 Цивільного процесуального кодексу України щодо утворення та функціонування Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ як одного з вищих спеціалізованих судів;

— частини другої статті 38, частини другої статті 45 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 7 липня 2010 року №2453-VI, частини першої статті 385, статей 400^{11}—400^{25} Кримінально-процесуального кодексу України, статей 111^{14}—111^{28} Господарського процесуального кодексу України, частини першої статті 323, статей 353—360^{7} Цивільного процесуального кодексу України, статей 235—244^{2} Кодексу адміністративного судочинства України щодо статусу Верховного Суду України як найвищого судового органу в системі судів загальної юрисдикції та його права на здійснення правосуддя;

— абзаців другого, десятого пункту 1 (щодо набрання чинності Законом України «Про судоустрій і статус суддів», крім положень його статей 32, 36, підпунктів 3.1, 3.6 пункту 3 розділу XII «Прикінцеві положення»), пункту 2 (щодо втрати чинності законами України «Про статус суддів» від 15 грудня 1992 року №2862-XII, «Про судоустрій України» від 7 лютого 2002 року №3018-III, «Про порядок обрання на посаду та звільнення з посади професійного судді Верховною Радою України» від 18 березня 2004 року №1625-IV та Постановою Верховної Ради України «Про порядок введення в дію Закону України «Про статус суддів» від 15 грудня 1992 року №2863-XII) розділу XII «Прикінцеві положення» Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 7 липня 2010 року №2453-VI;

— пункту 1 (щодо строків утворення та початку діяльності Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ), абзаців другого, п'ятого пункту 2 (щодо розгляду касаційних скарг та подань про перегляд судових рішень, поданих у період утворення та початку діяльності Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, у порядку виключного провадження), абзацу другого пункту 3 (щодо переведення суддів Верховного Суду України), абзацу четвертого пункту 4 (щодо переведення суддів Військової судової колегії Верховного Суду України), абзацу шостого пункту 6 (щодо організації та проведення першої конференції суддів загальних судів) розділу XIII «Перехідні положення» Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 7 липня 2010 року №2453-VI;

— статті 17 (крім частини першої), пункту 4 частини першої статті 32, пункту 6 частини другої статті 36, статей 38, 45 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 7 липня 2010 року №2453-VI щодо здійснення Верховним Судом України повноважень із забезпечення уніфікації судової практики судів нижчих інстанцій;

— частини першої статті 34, частини першої статті 41 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 7 липня 2010 року №2453-VI щодо розмежування повноважень голів Верховного Суду України та Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ.

3. Припинити конституційне провадження у справі на підставі пункту 3 статті 45 Закону України «Про Конституційний Суд України» щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень абзацу другого підпункту 1 пункту 14 розділу XIII «Перехідні положення» Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 7 липня 2010 року №2453-VI щодо забезпечення розміщення Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ.

4. Рішення Конституційного Суду України є обов'язковим до виконання на території України, остаточним і не може бути оскаржене.

Рішення Конституційного Суду України підлягає опублікуванню у «Віснику Конституційного Суду України» та в інших офіційних виданнях.

** Положень статті 17, частини другої статті 19, частини другої статті 31, пункту 4 частини першої статті 32, частини першої статті 34, пункту 6 частини другої статті 36, статті 38, частини першої статті 41, статті 45, абзаців другого, десятого пункту 1, пункту 2 розділу XII «Прикінцеві положення», пункту 1, абзаців другого, п'ятого пункту 2, абзацу другого пункту 3, абзацу четвертого пункту 4, абзацу шостого пункту 6, абзацу другого підпункту 1 пункту 14 розділу XIII «Перехідні положення» Закону України «Про судоустрій і статус суддів», пунктів 1, 5 статті 32, частини четвертої статті 38, пункту 3 частини другої статті 156, частини четвертої статті 165^{3}, частини першої статті 385, глави 321 розділу четвертого Кримінально-процесуального кодексу України, розділу XII-2 Господарського процесуального кодексу України, частини першої статті 323, глави 3 розділу V Цивільного процесуального кодексу України, глави 3 розділу IV Кодексу адміністративного судочинства України.*

ПОВНОВАЖЕННЯ

Віктор ШИШКІН: «Змінами обмежено право осіб на звернення безпосередньо до Верховного Суду»

Конституційний Суд України
Окрема думка

судді Конституційного Суду України ШИШКІНА В. І. стосовно Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційними поданнями 54 народних депутатів України та Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень Закону України «Про судоустрій і статус суддів», Кримінально-процесуального кодексу України, Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України (щодо принципу інстанційності в системі судів загальної юрисдикції)

Конституційний Суд України Рішенням від 12 липня 2011 року №9-рп/2011 (далі — Рішення) на підставі пункту 2 статті 45 Закону України «Про Конституційний Суд України» — невідповідність конституційного подання вимогам, передбаченим Конституцією України, цим Законом, — припинив конституційне провадження у справі щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень підпунктів 3.1, 3.3, 3.6, 3.7 пункту 3 розділу XII «Прикінцеві положення» Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 7 липня 2010 року №2453-VI (далі — Закон), якими внесено зміни до Кримінально-процесуального кодексу України (статті 400^{11}—400^{25}), Господарського процесуального кодексу України (статті 111^{14}—111^{28}), Цивільного процесуального кодексу України (статті 353—3607), Кодексу адміністративного судочинства України (статті 235—244^{2}) щодо повноважень Верховного Суду України як найвищого судового органу в системі судів загальної юрисдикції та його права на здійснення правосуддя (пункт 2 резолютивної частини).

Згідно зі статтею 64 Закону України «Про Конституційний Суд України» щодо наведеного висловлюю таку окрему думку.

Суб'єкти права на конституційне подання, як того вимагає пункт 4 частини другої статті 39 Закону України «Про Конституційний Суд України», навели правове обгрунтування своїх тверджень стосовно можливого аналізу названих норм Закону щодо відповідності їх Конституції України, оскільки за вказаними змінами до процесуальних кодексів вбачається звуження повноважень Верховного Суду України у сфері судочинства: він може переглядати рішення суду (суддів) касаційної інстанції за умови неоднакового застосування одних і тих самих норм лише матеріального права, що має наслідком ухвалення різних за змістом судових рішень у подібних правовідносинах; він не може вирішувати питання про допуск справи до свого провадження, постановляти рішення по суті спору після правового аналізу суперечливих рішень судів касаційної інстанції або передавати справу на новий розгляд безпосередньо в той суд, який першим припустився помилки.

Крім того, обмежено право осіб, які брали участь у судовому провадженні в попередніх інстанціях, на звернення безпосередньо до Верховного Суду України, оскільки рішення про допуск скарги до провадження у цьому суді постановляють судді не Верховного Суду України, а відповідного вищого спеціалізованого суду. Якщо допуск скарги до провадження раніше був правом меншості — три судді зі складу колегії із семи суддів Верховного Суду України (наприклад, частини перша, друга статті 240 Кодексу адміністративного судочинства України в редакції Закону України від 6 липня 2005 року №2747-IV, частини перша, друга статті 356 Цивільного процесуального кодексу України в редакції Закону України від 18 березня 2004 року №1618-IV), — то на підставі вказаних змін став правом більшості суддів зі складу колегії у відповідному вищому спеціалізованому суді (наприклад, частина перша статті 25, частина перша статті 240 Кодексу адміністративного судочинства України, частина перша статті 19, частина перша статті 360 Цивільного процесуального кодексу України).

Зазначені зміни до процесуальних кодексів були внесені законом, який за своєю правовою природою має інше спрямування — статусно-організаційне унормування устрою судової системи в цілому (архітектоніка) та її складових, регламентування статусу носіїв судової влади і порядку формування суддівського корпусу та гарантій його діяльності. Регламентація процедури судового провадження (судового процесу) лежить в іншій правовій площині, ця процедура має бути унормована в інший спосіб й іншими законами.

За таких обставин Конституційний Суд України мав би по суті проаналізувати предмет конституційних подань у частині, в якій припинено конституційне провадження у справі, щодо відповідності вказаних норм процесуальних кодексів положенням Конституції України, які визначають судовий устрій і не допускають звуження змісту та обсягу існуючих прав і свобод людини і громадянина.

ЗАСАДНИЧІ ПРИНЦИПИ

Василь БРИНЦЕВ: «Верховна Рада законом «Про судоустрій і статус суддів» безмежно розширила можливості інституту заключних положень»

Конституційний Суд України
Окрема думка

судді Конституційного Суду України БРИНЦЕВА В.Д. стосовно Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційними поданнями 54 народних депутатів України та Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) окремих положень Закону України «Про судоустрій і статус суддів», Кримінально-процесуального кодексу України, Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України (щодо принципу інстанційності в системі судів загальної юрисдикції)

1. Рішенням Конституційного Суду України від 12 липня 2011 року №9-рп/2011 визнано такими, що відповідають Конституції України (є конституційними), положення частини першої статті 17, частини другої статті 19 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 7 липня 2010 року №2453-VI щодо побудови системи судів загальної юрисдикції та визначення місцезнаходження, територіальної юрисдикції і статусу суду за принципами територіальності, спеціалізації та інстанційності.

Також названим Рішенням Конституційний Суд України припинив конституційне провадження у справі на підставі пунктів 2, 3 статті 45 Закону України «Про Конституційний Суд України» окремих положень Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 7 липня 2010 року №2453-VI, Кримінально-процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Господарського процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України, зокрема, і щодо абзаців другого, десятого пункту 1 (щодо набрання чинності Законом України «Про судоустрій і статус суддів», крім положень його статей 32, 36, підпунктів 3.1, 3.6 пункту 3 розділу XII «Прикінцеві положення»), пункту 2 (щодо втрати чинності законами України «Про статус суддів» від 15 грудня 1992 року №2862-XII, «Про судоустрій України» від 7 лютого 2002 року №3018-III, «Про порядок обрання на посаду та звільнення з посади професійного судді Верховною Радою України» від 18 березня 2004 року №1625-IV та Постановою Верховної Ради України «Про порядок введення в дію Закону України «Про статус суддів» від 15 грудня 1992 року №2863-XII) розділу XII «Прикінцеві положення» Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 7 липня 2010 року №2453-VI.

2. Конституційний Суд України, припиняючи конституційне провадження щодо перевірки на неконституційність положень розділу XII «Прикінцеві положення» Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 7 липня 2010 року №2453-VI, не піддав ці норми системному дослідженню і не визначив, які з них дійсно є заключними положеннями (прикінцевими чи перехідними) цього Закону, а які взагалі не є предметом судоустрійного законодавства і повинні бути ухвалені шляхом внесення змін до законів, які унормовують судочинство.

3. Верховна Рада України Законом України «Про судоустрій і статус суддів» безмежно розширила можливості інституту заключних положень закону. Так, розділом XII «Прикінцеві положення» галузевого судоустрійного закону внесено суттєві зміни до Кримінально-процесуального кодексу України (підпункт 3.1 пункту 3), Кодексу України про адміністративні правопорушення (підпункт 3.2 пункту 3), Господарського процесуального кодексу України (підпункт 3.3 пункту 3), Кримінального кодексу України (підпункт 3.4 пункту 3), Бюджетного кодексу України (підпункт 3.5 пункту 3), Цивільного процесуального кодексу України (підпункт 3.6 пункту 3), Кодексу адміністративного судочинства України (підпункт 3.7 пункту 3), Закону України «Про прокуратуру» (підпункт 3.8 пункту 3), Закону України «Про оплату праці» (підпункт 3.9 пункту 3), Закону України «Про Конституційний Суд України» (підпункт 3.10 пункту 3), Закону України «Про Вищу раду юстиції» (підпункт 3.11 пункту 3), Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» (підпункт 3.12 пункту 3), Закону України «Про виконавче провадження» (підпункт 3.13 пункту 3), Закону України «Про статус народного депутата України» (підпункт 3.14 пункту 3), Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб — підприємців» (підпункт 3.15 пункту 3), Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо недопущення зловживань правом на оскарження» (підпункт 3.16 пункту 3).

Лише сам наведений перелік шістнадцяти законів (не тільки процесуальних кодексів, а й з інших галузей права) свідчить про масштабність «втручання» Законом України «Про судоустрій і статус суддів» в інші галузі права.

4. Безсумнівно, що проведення чергового етапу судової реформи вимагало від законодавця приведення у відповідність більшості законоположень суміжних галузей права, але шляхом внесення до них змін у відповідності з конституційними засадами законодавчого процесу.

Відповідно до частини другої статті 8 Конституції України закони приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй.

Конституція України не містить положень, відповідно до яких певні закони мали б перевагу або значно більшу юридичну силу над іншими законами. Відповідно до статті 91 Основного Закону України Верховна Рада України приймає закони більшістю від її конституційного складу, крім випадків, передбачених Конституцією України. Зокрема, це прийняття законів про внесення змін до Конституції України і законів щодо державних символів, які вважаються прийнятими, якщо за них проголосувало не менш як дві третини від конституційного складу парламенту (частина шоста статті 20, стаття 155). До того ж закони України про внесення змін до Конституції України після набуття чинності втрачають свою дію в якості самостійного акту і застосовуються як конституційні положення за загальними правилами.

Основний Закон України, на відміну від деяких світових моделей конституційних актів, не поділяє закони на органічні та звичайні. Усі закони, окрім законів про внесення змін до Конституції України, за своєю силою є рівними. У зв'язку з цим закріплений у Регламенті Верховної Ради України і застосований при прийнятті Закону України «Про судоустрій і статус суддів» фактичний поділ законів на «головні» і «другорядні», що проявилось у «втручанні» названим Законом в інші галузі права, не відповідає загальним конституційним засадам законотворення.

Окремо слід зазначити, що «Прикінцеві положення» закону за обсягом і предметом регулювання не можуть бути більшими (ширшими) ніж саме «тіло» закону.

Наведене дає підстави для висновку про необгрунтованість розширення можливостей прикінцевих положень будь-яких законів щодо внесення змін до інших законів. Застосування такого механізму позбавляє законодавця можливості більш детального опрацювання необхідних змін до суміжних законів, створює передумови для безсистемності у правовому регулюванні окремих правовідносин, пов'язаних з прийнятим законом лише опосередковано.

Взагалі, на законодавчому рівні визнається в якості безумовної складової закону (законопроекту) розділ «Перехідні положення». Загальні ж норми ще до одного розділу під назвою «Прикінцеві положення» є лише практикою законотворення, у деякій мірі започаткованого при прийнятті Конституції України.

Законом України «Про Регламент Верховної Ради України» закріплено правило, відповідно до якого, якщо для реалізації положень поданого законопроекту необхідні зміни до інших законів, такі зміни мають викладатись у розділі «Перехідні положення» цього законопроекту, або в одночасно внесеному окремому законопроекті (частина восьма статті 90). Про розуміння правильності цього (останнього) механізму свідчить попередня стала практика Верховної Ради України, відповідно до якої, у разі потреби приведення у відповідність до прийнятого закону положень інших законів, вносились окремі законопроекти про внесення відповідних змін. Зокрема, наочним прикладом цього є проведення у 2001 році малої судової реформи, коли окремими законами про внесення змін до процесуального законодавства, законодавства про статус суддів та інш. були узгоджені зміни до судоустрою (див. закони України від 21 червня 2001 року: «Про внесення змін до Кримінально-процесуального кодексу України» №2533-III, «Про внесення змін до Цивільного процесуального кодексу України» №2540-III.

«Фактичний поділ законів на «головні» і «другорядні» не відповідає загальним конституційним засадам законотворення».

До речі, слід зазначити, що у Положенні про порядок роботи з проектами законодавчих актів та матеріалами, що містять законодавчі пропозиції, які подаються на розгляд Верховної Ради України, затвердженому Постановою Президії Верховної Ради України від 30 жовтня 1995 року №668/95-ПВ (дані про втрату чинності якого відсутні), чітко передбачалось, що одночасно з законопроектом, підготовленим до прийняття в цілому головною комісією (комітетом), також подаються зміни і доповнення до чинних актів, які необхідно внести у зв'язку з прийняттям закону (абзац перший підпункту 1 пункту 29).

5. На відсутність вищої юридичної сили законів, зокрема законів України про Державний бюджет, відносно інших законів, Конституційний Суд України звертав увагу Верховної Ради України неодноразово (див. Рішення Конституційного Суду України від 9 липня 2007 року №6-рп/2007 (справа про соціальні гарантії громадян), Рішення Конституційного Суду України від 22 травня 2008 року №10-рп/2008 (справа щодо предмета та змісту закону про Державний бюджет України).

6. У зв'язку з наведеним доводиться констатувати, що під час ухвалення даного Рішення Конституційний Суд України не скористався можливістю поглибити теоретичні засади законодавчого процесу і визнати внесення змін до 16 галузевих законів, у тому числі процесуальних кодексів, Прикінцевими положеннями Закону України «Про судоустрій і статус суддів» такими, що не відповідають Конституції України у зв'язку з порушенням процедури їх прийняття, що сприяло б підвищенню його ефективності і створювало передумови для покращення якості прийнятих законів у державі.

СВІТЛИНА НА ПАМ'ЯТЬ

Замовте своє фото

Якщо ви хочете придбати фотографії, опубліковані в рубриках «Момент істини», «Обличчя правосуддя» або на інших сторінках газети, а також замовити підбір фотографій з редакційного архіву, вам достатньо передзвонити по телефону (044) 537-34-33 (багатоканальний) і передати своє замовлення, вказавши номери «ЗіБ», в яких були опубліковані знімки.

Ціна одного фотознімка (13×18 см):

для фізичних осіб — 44,90 грн.,
для юридичних осіб — 59,90 грн.,
для суддів — 29,90 грн.

Для клієнтів, які купують 3 і більше фотознімків, — знижка 20%.

Кожне 10-е фото в електронному вигляді — 1 грн.

Фотографії висилаються поштою протягом 5 днів після оплати або електронною поштою.

ПЕРЕДПЛАТА

Аби завжди бути поінформованими, залишайтеся з нами!

61018

ПЕРЕДПЛАТНИЙ ІНДЕКС

Оформити передплату на газету «Закон & Бізнес» можна у будь-якому відділенні зв'язку України

УВАГА! ПЕРЕДПЛАТА НАШОГО ВИДАННЯ НА 4 МІСЯЦІВ ТРИВАТИМЕ ДО 8 СЕРПНЯ!

ТІЛЬКИ В «ЗіБ»:
— судова практика Конституційного, Верховного та вищих спеціалізованих судів, роз'яснення, узагальнення, прецедентні рішення;
— звіти про засідання Вищої кваліфікаційної комісії суддів та Вищої ради юстиції;
— інформація про перебіг засідань парламентських комітетів щодо питань судової реформи, обрання суддів безстроково;
— погляди суддів на проблеми судочинства, законодавчі новели тощо;
— новини міжнародного права, рішення Європейського суду з прав людини, зміни в законодавстві країн Старого світу.

МАКСИМУМ ІНФОРМАЦІЇ — МІНІМУМ ЦІНИ

Вартість передплати газети «Закон і Бізнес» через редакцію на 4 місяців 2011 року:
для суддів, працівників органів юстиції, народних депутатів — 156,00 грн.*;
для фізичних осіб — 260,00 грн.*;
для юридичних осіб — 356,00 грн.*.
* Без вартості послуг банку.

При оформленні передплати через редакцію та оплаті через відділення банків для зручності надайте касиру розрахунковий рахунок *ТОВ «Редакція газети «Закон і Бізнес»: 2600400002637.*

НАЙКРАЩІ ЮРИСТИ ЧИТАЮТЬ «ЗІБ»!

Щодо питань, пов'язаних із прийманням передплати, неотриманням чи несвоєчасним отриманням видань, дзвоніть по багатоканальному телефону: (044) 537-34-33.

Закон&Бізнес

МІЖНАРОДНА ДОПОМОГА

«Кримінальне» співробітництво.

При необхідності проведення процесуальних дій на території України та інших держав може створюватися міжнародна слідча група

Верховна Рада України
Закон України

Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з ратифікацією Другого додаткового протоколу до Європейської конвенції про взаємну допомогу у кримінальних справах

Верховна Рада України **постановляє**:

I. Внести зміни до таких законодавчих актів України:

1. У Кримінально-процесуальному кодексі України:

1) статтю 3 доповнити частинами четвертою і п'ятою такого змісту:

«При проведенні на території України слідчих та інших процесуальних дій на підставі запиту (доручення) компетентного органу іноземної держави про міжнародну правову допомогу у кримінальній справі, яка перебуває у його провадженні, застосовуються норми цього Кодексу. Правовий статус свідків, експертів, спеціалістів, перекладачів та учасників процесу в іноземній державі при виконанні слідчих та інших процесуальних дій на підставі запиту (доручення) компетентного органу іноземної держави у кримінальній справі на території України за участю цих осіб не потребує встановлення за правилами цього Кодексу.

На прохання компетентного органу іноземної держави під час виконання на території України запиту (доручення) про міжнародну правову допомогу може застосовуватися іноземне процесуальне законодавство, якщо це передбачено міжнародним договором, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України»;

2) статтю 31 доповнити словами «згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України»;

3) статтю 65 доповнити частиною третьою такого змісту:

«Фактичні дані, одержані на території іноземної держави її компетентними органами при виконанні запиту (доручення) про міжнародну правову допомогу, розслідуванні кримінальної справи, переданої в Україну в порядку перейняття кримінального переслідування, або в ході діяльності міжнародної слідчої групи, використовуються органом дізнання, слідчим і судом як докази, одержані відповідно до вимог цього Кодексу»;

4) частину другу статті 66 доповнити реченням такого змісту: «Докази можуть бути одержані при виконанні запиту (доручення) про міжнародну правову допомогу на території іноземної держави, а також у порядку перейняття кримінального переслідування чи в ході діяльності міжнародної слідчої групи»;

5) статтю 67 після частини першої доповнити новою частиною такого змісту:

«Суд, прокурор, слідчий або особа, яка провадить дізнання, не оцінює порядку збирання та подання доказів компетентним органом іноземної держави при виконанні запиту (доручення) про міжнародну правову допомогу, розслідуванні кримінальної справи, переданої в Україну в порядку перейняття кримінального переслідування, або в ході діяльності міжнародної слідчої групи».

У зв'язку з цим частину другу вважати частиною третьою;

6) статтю 79 доповнити частиною четвертою такого змісту:

«Речові докази, одержані в порядку надання міжнародної правової допомоги на підставі виконання запиту (доручення) компетентного органу іноземної держави, зберігаються при запиті (дорученні), за винятком громіздких предметів, які зберігаються в органі, який виконував запит (доручення). Зазначені речові докази передаються компетентному органу іноземної держави в порядку, встановленому статтею 474 цього Кодексу»;

7) статтю 80 доповнити частиною п'ятою такого змісту:

«Речові докази, одержані в порядку надання міжнародної правової допомоги на запит (доручення) компетентного органу іноземної держави, зберігаються до передачі їх компетентному органу іноземної держави»;

8) доповнити статтями 85^3, 93^2, 97^1, 119^1, 119^2 та 128^2 такого змісту:

«Стаття 85^3. Застосування телефонної конференції та відеоконференції при проведенні слідчої дії

У разі неможливості явки учасників слідчої чи іншої процесуальної дії до органу дізнання, слідчого, прокурора або до суду за місцем провадження у справі, а також необхідності забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві, або з інших обгрунтованих підстав слідча чи процесуальна дія за їх участю може здійснюватися шляхом проведення телефонної конференції або відеоконференції.

Телефонна конференція або відеоконференція проводиться на підставі доручення органу дізнання, слідчого, прокурора або суду.

Відеоконференція може застосовуватися під час допиту свідка, експерта, підозрюваного, обвинуваченого і підсудного, очної ставки, пред'явлення для впізнання, відтворення обстановки і обставин події.

Слідчі дії під час відеоконференції за участю підозрюваного, обвинуваченого і підсудного проводяться лише за їх письмовою згодою, про що зазначається у протоколі слідчої дії.

Слідчі дії під час відеоконференції за участю свідка чи експерта проводяться з урахуванням положень статей 70, 71 та 77 цього Кодексу.

Телефонна конференція може застосовуватися під час проведення допиту свідка чи експерта за їх письмовою згодою.

Під час телефонної конференції або відеоконференції ведеться звуко- або відеозапис.

Про проведення телефонної конференції або відеоконференції орган дізнання, слідчий, прокурор або суд, у провадженні якого перебуває кримінальна справа, та орган, який виконує доручення, складає окремі протоколи, до яких обов'язково додається відповідний звуко- або відеозапис»;

«Стаття 93^2. Відшкодування витрат, пов'язаних з наданням міжнародної правової допомоги на території України

Витрати, пов'язані з наданням міжнародної правової допомоги на території України, провадяться за рахунок коштів, передбачених у державному бюджеті на утримання органів дізнання, досудового слідства, прокуратури, суду та інших установ України, на які покладається виконання запитів (доручень) про надання міжнародної правової допомоги на території України.

За рахунок компетентного органу іноземної держави відшкодовуються витрати, пов'язані з виконанням запиту (доручення) про міжнародну правову допомогу, на:

1) виклик на територію іноземної держави учасників процесу, свідків та експертів, у тому числі у разі тимчасової передачі осіб;

2) проведення експертиз;

3) забезпечення безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві;

4) інші цілі, передбачені міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України»;

«Стаття 97^1. Інформування про злочини

Орган дізнання, слідчий, прокурор, суд або суддя, встановивши під час виконання своїх безпосередніх обов'язків щодо провадження у кримінальних справах дані про ознаки злочину, вчиненого на території іноземної держави, зобов'язаний відповідно до статті 471 цього Кодексу інформувати про такі дані центральний орган України щодо міжнародної правової допомоги для вирішення питання про передачу інформації компетентним органам відповідної держави.

Не допускається передача такої інформації, якщо це може зашкодити провадженню у кримінальній справі на території України або в інших випадках, передбачених міжнародним договором, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України»;

«Стаття 119^1. Міжнародна слідча група

За письмовою угодою Генеральної прокуратури України та компетентних органів іноземних держав для проведення розслідування на території України може бути створена міжнародна слідча група, до складу якої включаються представники органів прокуратури, дізнання та досудового слідства України та компетентного органу однієї або більше заінтересованих іноземних держав.

Міжнародна слідча група може бути створена у разі:

1) розслідування особливо складних справ або необхідності проведення процесуальних дій на території України та інших держав;

2) якщо компетентні органи України та кількох держав провадять розслідування злочину, обставини якого потребують здійснення скоординованих спільних дій;

3) в інших випадках, передбачених міжнародним договором, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України.

Про створення міжнародної слідчої групи для проведення розслідування на території України та про участь прокурора, представників органу дізнання і досудового слідства України у міжнародній слідчій групі, створеній в іноземній державі, Генеральний прокурор України або його заступник виносить постанову на підставі угоди з компетентним органом іноземної держави.

У постанові про створення міжнародної слідчої групи для проведення розслідування на території України визначається мета створення такої групи, зазначаються її склад та керівник, а також може встановлюватися строк, на який така група створюється.

Постанова про створення міжнародної слідчої групи на території України оголошується обвинуваченому.

Стаття 119^2. Порядок діяльності міжнародної слідчої групи

Проведення слідчих та інших процесуальних дій міжнародної слідчою групою здійснюється за правилами надання міжнародної правової допомоги, але не потребує звернення до компетентних органів іноземної держави із запитом (дорученням) про міжнародну правову допомогу.

У складі міжнародної слідчої групи прокурори, представники органу дізнання та досудового слідства України зносяться та обмінюються матеріалами розслідувань з представниками компетентних органів іноземних держав безпосередньо.

Керівником міжнародної слідчої групи на території України є представник органу досудового слідства України. Керівник міжнародної слідчої групи приймає справу до свого провадження, безпосередньо керує діями членів групи, визначає її завдання і виконавців слідчих та інших процесуальних дій»;

«Стаття 128^2. Присутність представника компетентного органу іноземної держави

Під час виконання запиту (доручення) про міжнародну правову допомогу на території України згідно з пунктом 1 частини п'ятої статті 471 цього Кодексу представнику компетентного органу іноземної держави може бути дозволено бути присутнім при проведенні слідчих та інших процесуальних дій.

Представник компетентного органу іноземної держави має право при проведенні слідчих та інших процесуальних дій робити нотатки, ознайомлюватися з протоколом слідчої дії та висловлювати зауваження і доповнення до протоколу, які підлягають обов'язковому занесенню до протоколу; з дозволу дізнавача, слідчого, прокурора ставити запитання свідкам, експертам, спеціалістам, перекладачам та учасникам процесу; застосовувати відповідно до статей 85^1 та 85^2 цього Кодексу технічні засоби. Про присутність представника компетентного органу іноземної держави зазначається у протоколі слідчої дії. Представник компетентного органу іноземної держави, присутній при проведенні слідчих дій, підписує протокол разом з іншими учасниками»;

9) частину першу статті 227 доповнити пунктами 3-2 і 3-3 такого змісту:

«3-2) погоджує доручення органів дізнання та досудового слідства про міжнародну правову допомогу і перейняття кримінального переслідування або з власної ініціативи звертається з такими дорученнями в порядку, встановленому цим Кодексом;

3-3) доручає органам дізнання та досудового слідства виконання запиту (доручення) компетентного органу іноземної держави про міжнародну правову допомогу, перевіряє повноту і законність проведених слідчих та інших процесуальних дій»;

10) частину шосту статті 349 після цифр «468» доповнити цифрами «478»;

11) четверте речення частини першої статті 382 після цифр «468» доповнити цифрами «478»;

12) у розділі дев'ятому:

назву викласти в такій редакції:

«Розділ дев'ятий
МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО У КРИМІНАЛЬНИХ СПРАВАХ»;

доповнити главами 38 і 39 такого змісту:

«Глава 38
Міжнародна правова допомога у кримінальних справах

Стаття 471. Підстави та порядок зносин з компетентними органами іноземних держав

Міжнародна правова допомога у кримінальних справах надається і отримується на підставі міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Надання та отримання міжнародної правової допомоги допускається за відсутності міжнародного договору України з відповідною іноземною державою в разі наявності письмових гарантій взаємності надання аналогічної допомоги у майбутньому.

Центральними органами України щодо міжнародної правової допомоги є, якщо інше не передбачено міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, Генеральна прокуратура України та Міністерство юстиції України. Генеральна прокуратура України звертається із запитами про міжнародну правову допомогу та розглядає запити (доручення) компетентних органів іноземних держав у справах на стадії досудового слідства, а Міністерство юстиції України — у справах на стадії судового слідства.

У разі якщо міжнародним договором, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, передбачено безпосередній порядок зносин під час надання міжнародної правової допомоги, визначеним таким договором органам надаються повноваження, передбачені частиною третьою цієї статті.

Виключно центральним органом України щодо міжнародної правової допомоги приймається рішення за запитом (дорученням) про міжнародну правову допомогу щодо:

1) присутності представника компетентного органу іноземної держави під час надання міжнародної правової допомоги (якщо запит (доручення) про міжнародну правову допомогу, що передбачає присутність представника, надійшов відповідно до частини четвертої цієї статті, його копію невідкладно надсилають до центрального органу для вирішення у цій частині);

2) обміну інформацією та повідомленнями, які можуть бути приводом для порушення кримінальної справи;

3) надання компетентним органам іноземної держави гарантій щодо умов виконання запиту (доручення), передбачених частиною другою цієї статті, та отримання таких гарантій від інших держав;

4) тимчасової передачі особи, яка відбуває покарання на території однієї держави, до іншої держави для дачі показань або участі у процесуальних діях.

Центральний орган України щодо міжнародної правової допомоги може приймати рішення стосовно виконання запиту (доручення) компетентного органу іноземної держави про міжнародну правову допомогу в інших випадках, коли визнає це за необхідне.

Стаття 472. Загальні вимоги щодо надання міжнародної правової допомоги

Міжнародна правова допомога полягає у виконанні слідчих та інших процесуальних дій у кримінальній справі на території однієї держави за запитом (дорученням) компетентного органу іншої держави.

Міжнародна правова допомога на території України надається на підставі запиту (доручення) компетентного органу іноземної держави.

Отримання міжнародної правової допомоги на території іноземної держави здійснюється за запитом центрального органу України щодо міжнародної правової допомоги на підставі запиту (доручення) про міжнародну правову допомогу, складеного органом дізнання, досудового слідства, суддею або судом, у провадженні якого перебуває кримінальна справа, чи прокурором, якщо інше не передбачено міжнародним договором, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України.

Запит (доручення) про міжнародну правову допомогу складається згідно з вимогами цього Кодексу, якщо інше не передбачено відповідним міжнародним договором, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України.

Запит (доручення) про міжнародну правову допомогу має містити назву органу, що звертається з проханням, предмет і причину прохання, у міру можливості відомості про відповідну особу та її громадянство, прізвище і адресу відповідної особи, інформацію про обставини вчиненого злочину, його кваліфікацію, текст відповідної статті Кримінального кодексу України, дані про причетних осіб та їх процесуальний статус, чіткий перелік слідчих та інших процесуальних дій, які підлягають проведенню, з обгрунтуванням зв'язку між необхідною допомогою і предметом розслідування у кримінальній справі, дані про фізичних і юридичних осіб, стосовно яких направляється запит (доручення). Запит (доручення) може містити інші відомості залежно від характеру запитуваних дій, а також додаткові дані та документи, які сприятимуть його виконанню.

Запит (доручення) про міжнародну правову допомогу підписується дізнавачем, слідчим, прокурором або суддею та засвідчується печаткою відповідного органу. Запит (доручення) та додані до нього документи направляються до центрального органу України щодо міжнародної правової допомоги разом з перекладом їх офіційною мовою держави, до якої вони направляються, або іншою мовою, передбаченою міжнародним договором,

СПІВРОБІТНИЦТВО

20 років разом!

У зв'язку з ювілеєм «ЗіБ» кожна друга реклама — 1 гривня

З нагоди 20-ліття, яке наш тижневик відзначив у червні, редакція залишає до кінця року дію спеціальних пільгових умов для рекламного пакета.

До кінця 2011 року рекламодавці, які замовлять у виданні рекламний блок розміром не менш ніж 1/32 сторінки, отримають можливість лише за 1 грн. розмістити цей матеріал також і в наступному числі нашого тижневика.

У разі замовлення рекламної площі не менш ніж 1/4 полоси впродовж 2 тижнів на сайті «ЗіБ» **(www.zib.com.ua)** може бути розміщений банер рекламодавця. Вартість цієї послуги входить у вартість рекламного пакета.

Звертаємо увагу, що відтепер ви можете замовити також повноколірний рекламний блок, який розміщуватиметься на 1, 8, 9 та 16-ій сторінках видання.

Популяризуйтеся! Ви того варті!

Готові оригінал-макети мають відповідати таким умовам:

подаються у форматі «tif», «jpg» електронною поштою в заархівованому вигляді (обсягом до 10 Мб);

банер — 240x140 px;

фотоматеріали — не менш ніж 600 dpi.

Частина шпальти	Розмір блоку, мм (ш х в)	Площа блоку, см²	Ціна, грн.	Полоси 8, 9, 16 (колір), грн.
1	310x510	1580	15001,00	—
1/2	310x255	790	7501,00	15001,00
1/3	310x170	525	5001,00	10001,00
1/4	185x215	395	3751,00	7501,00
1/4	245x160	395	3751,00	7501,00
1/8	120x160	197	1875,00	3750,00
1/8	185x105	197	1875,00	3750,00
1/16	120x80	96	950,00	1900,00
1/32	57x84	48	480,00	960,00
1/32 колір на 1-й стор.	57x84	48	1921,00	—
1/64	57x42	24	240,00	—
Нестандартний блок	—	10	90,00	—

згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України.

Стаття 473. Порядок передачі запиту (доручення) про міжнародну правову допомогу

Орган дізнання або досудового слідства погоджує запит (доручення) про міжнародну правову допомогу з прокурором, який здійснює нагляд за розслідуванням кримінальної справи.

Погоджений прокурором запит (доручення) про міжнародну правову допомогу, підготовлений органом дізнання або слідчим, а також запит (доручення) про міжнародну правову допомогу, підготовлений самим цим прокурором, направляються прокурору вищого рівня з дотриманням вимог, установлених статтею 471 цього Кодексу.

Запит (доручення) суду про міжнародну правову допомогу направляється компетентному органу іноземної держави через Міністерство юстиції України.

Якщо міжнародний договір, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, встановлює інший порядок зносин з іноземною державою, запит (доручення) про міжнародну правову допомогу, підготовлений органом дізнання, досудового слідства, прокурором або судом, направляється у порядку, визначеному таким договором.

Центральний орган України щодо міжнародної правової допомоги або орган, уповноважений здійснювати безпосередні зносини з компетентними органами іноземних держав відповідно до частини четвертої статті 471 цього Кодексу, за результатами вивчення запиту (доручення) про міжнародну правову допомогу, підготовленого органом дізнання, досудового слідства, прокурором, суддею або судом, приймає рішення про:

1) направлення запиту (доручення) до компетентного органу іноземної держави;

2) повернення запиту (доручення) у зв'язку з відсутністю підстав для звернення або у зв'язку з порушенням вимог цього Кодексу чи міжнародного договору про міжнародну правову допомогу, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України.

Запит (доручення) про міжнародну правову допомогу направляється компетентному органу іноземної держави у порядку, передбаченому міжнародним договором, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, а за відсутності договору — дипломатичними каналами.

Запит (доручення) про міжнародну правову допомогу надсилається поштою. У невідкладних випадках доручення може бути передано за допомогою електронних або інших засобів зв'язку з подальшим надсиланням його оригіналу поштою.

Запит (доручення) компетентного органу іноземної держави про міжнародну правову допомогу, направлений за допомогою технічних засобів зв'язку, приймається до виконання на території України негайно. Отримані у зв'язку з виконанням запиту (доручення) документи передаються компетентному органу іноземної держави лише після надходження оригіналу доручення.

Стаття 474. Порядок виконання запиту (доручення) про міжнародну правову допомогу на території України

Центральний орган України щодо міжнародної правової допомоги або орган, уповноважений здійснювати безпосередні зносини відповідно до частини четвертої статті 471 цього Кодексу, за результатами розгляду запиту (доручення) компетентного органу іноземної держави про міжнародну правову допомогу:

1) направляє його для виконання органу дізнання, досудового слідства, в прокуратуру або до суду, вживаючи при цьому на вимогу компетентного органу іноземної держави на підставі міжнародного договору України заходів для забезпечення конфіденційності такого запиту (доручення);

2) приймає рішення щодо можливості виконання запиту (доручення) із застосуванням законодавства іноземної держави;

3) відкладає його виконання, якщо це може завдати шкоди провадженню у кримінальній справі на території Україні, або погоджує з компетентним органом іноземної держави можливість виконання запиту (доручення) на певних умовах;

4) відмовляє у виконанні запиту (доручення) з підстав, передбачених статтею 475 цього Кодексу;

5) приймає рішення щодо можливості виконання запиту (доручення), якщо передбачувані витрати на його виконання явно перевищуватимуть розмір завданої злочином шкоди або будуть неспівмірними з тяжкістю злочину (у разі якщо це не суперечить умовам міжнародного договору України);

6) вчиняє інші дії, передбачені міжнародним договором, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України.

Орган дізнання, слідчий, прокурор або суддя виконує запит (доручення) про міжнародну правову допомогу протягом двох місяців з дати його отримання. Строк виконання може бути продовжено центральним органом України щодо міжнародної правової допомоги або органом, уповноваженим здійснювати безпосередні зносини з компетентними органами іноземної держави відповідно до частини четвертої статті 471 цього Кодексу.

Документи, отримані під час виконання запиту (доручення) про міжнародну правову допомогу, підписуються або засвідчуються дізнавачем, слідчим, прокурором або суддею і скріплюються печаткою відповідного органу. Дізнавач, слідчий передають такі документи прокурору, який здійснює нагляд за додержанням законів органами дізнання і досудового слідства, крім випадків, передбачених частиною четвертою статті 471 цього Кодексу.

Отримані під час виконання запиту (доручення) про міжнародну правову допомогу документи направляються компетентному органу іноземної держави у порядку, встановленому відповідним міжнародним договором, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України.

У разі відсутності міжнародного договору України з відповідною іноземною державою виконання запиту (доручення) про міжнародну правову допомогу здійснюється з дотриманням вимог цієї статті, а отримані документи направляються центральним органом України щодо міжнародної правової допомоги дипломатичними каналами.

При передачі матеріалів компетентному органу іноземної держави центральний орган України щодо міжнародної правової допомоги або орган, уповноважений здійснювати безпосередні зносини з компетентними органами іноземної держави відповідно до частини четвертої статті 471 цього Кодексу, може встановити відповідно до законодавства та міжнародного договору, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, обмеження щодо використання таких матеріалів.

У разі неможливості виконати запит (доручення) про міжнародну правову допомогу, а також у разі відмови у наданні міжнародної правової допомоги з підстав, передбачених статтею 475 цього Кодексу, центральний орган України щодо міжнародної правової допомоги або орган, уповноважений здійснювати безпосередні зносини відповідно до частини четвертої статті 471 цього Кодексу, повертає такий запит (доручення) компетентному органу іноземної держави із зазначенням причин.

Стаття 475. Відмова у наданні міжнародної правової допомоги

Міжнародна правова допомога не надається, якщо:

1) виконання запиту (доручення) є несумісним з основами правопорядку (публічним порядком) в Україні;

2) виконання запиту (доручення) може завдати шкоди суверенітету, національній безпеці України, громадському порядку;

3) виконання запиту (доручення) суперечить зобов'язанням України за міжнародними договорами, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України;

4) наявні інші підстави, передбачені міжнародним договором, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України.

За відсутності міжнародного договору України іноземна держава не гарантує надання міжнародної правової допомоги Україні в майбутньому.

Стаття 476. Особливості проведення окремих слідчих дій при виконанні доручення про міжнародну правову допомогу

У разі якщо при виконанні запиту (доручення) про міжнародну правову допомогу необхідно провести слідчі дії, які відповідно до вимог цього Кодексу можуть бути проведені лише з дозволу (санкції) прокурора чи суду, особа, яка провадить дізнання, або слідчий готує відповідні документи для отримання такого дозволу (санкції).

Під час виконання запиту (доручення) про міжнародну правову допомогу допит провадиться за правилами цього Кодексу із забезпеченням прав та обов'язків допитуваної особи у межах міжнародної правової допомоги, що надається.

Допит підозрюваного чи обвинуваченого провадиться виключно на підставі матеріалів запиту (доручення) компетентного органу іноземної держави про міжнародну правову допомогу з обов'язковим роз'ясненням прав, передбачених законодавством іноземної держави або статтями 43 і 43^1 цього Кодексу.

Реалізація прав підозрюваного чи обвинуваченого, що передбачені законодавством іноземної держави, здійснюється за місцем провадження у кримінальній справі на території цієї держави.

Стаття 477. Вручення документів

За запитом (дорученням) компетентного органу іноземної держави про міжнародну правову допомогу документи та рішення, долучені до такого запиту (доручення), вручаються особі, визначеній у запиті (дорученні), у порядку, встановленому цим Кодексом, з урахуванням особливостей, визначених цією статтею.

Суд для виконання запиту (доручення) компетентного органу іноземної держави про міжнародну правову допомогу викликає особу для вручення документів у порядку, встановленому цим Кодексом. Якщо особа не з'явилася без поважних причин, суд має право застосувати її привід через органи внутрішніх справ у порядку, передбаченому статтею 136 цього Кодексу, або доручити органу внутрішніх справ здійснити вручення документів.

Орган дізнання, досудового слідства, прокурор або суддя складає протокол про вручення особі документів із зазначенням місця та дати їх вручення. Протокол підписується особою, якій вручено документи, з викладом її заяв або зауважень при отриманні документів. У випадках, передбачених міжнародним договором, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, складається також окреме підтвердження, що підписується особою, яка отримала документи, та особою, яка здійснила їх вручення.

У разі відмови особи отримати документи, що підлягають врученню, про це зазначається у протоколі. При цьому документи, що підлягають врученню, вважаються врученими, про що також зазначається у протоколі.

Якщо документи, що підлягають врученню, не містять перекладу українською мовою і складені мовою, яка є незрозумілою особі, зазначеній у запиті (дорученні), така особа має право відмовитися отримати документи. У такому разі документи вважаються такими, вручення яких не відбулося.

Протокол про вручення документів передається разом з іншими документами, долученими до запиту (доручення), компетентному органу іноземної держави у порядку, передбаченому частинами третьою — п'ятою статті 474 цього Кодексу.

Стаття 478. Тимчасова передача

Якщо для дачі показань або участі у слідчих або інших процесуальних діях у справі необхідна присутність особи, яка тримається під вартою або відбуває покарання у виді позбавлення волі на території іноземної держави і не притягується до кримінальної відповідальності у цій справі, орган досудового слідства, прокурор, суддя або суд України, у провадженні якого перебуває кримінальна справа, готує прохання про тимчасову передачу такої особи в Україну.

Прохання про тимчасову передачу оформляється та направляється відповідно до порядку, передбаченого статтями 471—473 цього Кодексу.

У разі задоволення компетентним органом іноземної держави прохання про тимчасову передачу особи така особа має бути повернута після проведення слідчих чи інших процесуальних дій, для яких вона була передана, у погоджений з іноземною державою строк.

Орган досудового слідства, прокурор, суддя або суд України, у провадженні якого перебуває кримінальна справа, готує документи про продовження в разі необхідності строку тимчасової передачі, які направляються центральному органу України щодо міжнародної правової допомоги не пізніш як за двадцять днів до закінчення такого строку.

Рішення компетентного органу іноземної держави про тримання особи під вартою або про призначення їй покарання у виді позбавлення волі є підставою для тримання під вартою в Україні особи, яка тимчасово передана в Україну.

Тимчасова передача до іноземної держави особи, яка відбуває покарання на території України, можлива на прохання компетентного органу іноземної держави з дотриманням умов, передбачених частинами першою і третьою цієї статті.

Тимчасова передача особи здійснюється лише за наявності письмової згоди такої особи.

Стаття 479. Виклик особи, яка перебуває за межами України

Особу, яка перебуває за межами України, для провадження слідчих чи інших процесуальних дій на території України викликають повісткою на підставі запиту (доручення) про міжнародну правову допомогу. Викликаній особі, крім обвинуваченого та підсудного, повідомляється про розмір і порядок відшкодування витрат, пов'язаних з викликом. Запит (доручення) в рамках міжнародної правової допомоги про виклик особи, яка перебуває за межами України, направляється компетентному органу іноземної держави не пізніше шістдесяти діб до дати явки особи або в інший строк, передбачений міжнародним договором, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України.

Викликана особа до перетину державного кордону України (при в'їзді в Україну) не може бути притягнута до кримінальної відповідальності, затримана або взята під варту, до неї не можуть бути застосовані інші запобіжні заходи у зв'язку з вчиненням будь-якого злочину. Стосовно такої особи не може бути приведений до виконання вирок, винесений до перетину державного кордону України у зв'язку з викликом.

Обвинувачений або підсудний може бути притягнутий до кримінальної відповідальності, затриманий або взятий під варту, а також стосовно нього може бути приведений до виконання вирок лише за злочин, зазначений у повістці.

Викликана особа втрачає гарантії, передбачені цією статтею, якщо не залишить територію України, маючи таку можливість, протягом п'ятнадцяти діб або іншого строку, передбаченого міжнародним договором, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, від моменту отримання письмового повідомлення органу дізнання, досудового слідства, прокуратури або суду про відсутність необхідності у проведенні слідчих чи інших процесуальних дій за її участю.

Стаття 480. Оскарження дій органу дізнання, слідчого, прокурора при наданні міжнародної правової допомоги

Дії органу дізнання або слідчого, вчинені під час виконання запиту (доручення) про міжнародну правову допомогу, можуть бути оскаржені прокуророві у порядку, передбаченому цим Кодексом.

Дії прокурора, органу дізнання або слідчого можуть бути оскаржені до суду за місцем їх проведення. Скарга розглядається суддею одноособово не пізніше десяти днів з дня її надходження до суду. Подання скарги не зупиняє виконання дій за запитом (дорученням) про міжнародну правову допомогу.

Не підлягають оскарженню до суду слідчі або інші процесуальні дії, проведені відповідно до частини першої статті 476 цього Кодексу з попереднім отриманням рішення суду.

Суддя витребовує копію запиту (доручення) про міжнародну правову допомогу та копії матеріалів щодо його виконання, знайомиться з ними і повідомляє прокурора та особу, яка подала скаргу, про час розгляду скарги. У разі необхідності суддя заслуховує пояснення особи, яка подала скаргу, думку прокурора, перевіряє додержання вимог міжнародного договору України про надання міжнародної правової допомоги та цього Кодексу при виконанні запиту (доручення). Під час судового засідання з розгляду скарги ведеться протокол судового засідання.

При розгляді скарги на дії органу дізнання, слідчого або прокурора суддя не перевіряє підстави і зміст запиту (доручення) компетентного органу іноземної держави про міжнародну правову допомогу та законність дій органів, передбачених частинами третьою і четвертою статті 471 цього Кодексу, щодо направлення його для виконання.

Розглянувши скаргу, суддя приймає вмотивовану постанову, якою:

1) залишає скаргу без задоволення;

2) задовольняє скаргу та зобов'язує орган дізнання, слідчого, прокурора виконати запит (доручення) про міжнародну правову допомогу відповідно до вимог міжнародного договору, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, та цього Кодексу.

Копія постанови судді надсилається прокуророві та особі, яка подала скаргу.

На постанову судді прокурором, який брав участь у розгляді справи судом першої інстанції, або особою, яка подала скаргу, протягом семи днів з дня винесення постанови може бути подана апеляція. Подання апеляції на постанову судді зупиняє набрання постановою законної сили та її виконання.

Ухвала апеляційного суду оскарженню не підлягає.

Глава 39
Перейняття кримінального переслідування

Стаття 481. Умови перейняття кримінального переслідування

Перейняттям кримінального переслідування є передача компетентним органом однієї держави компетентному органу іншої держави кримінальної справи стосовно особи для здійснення подальшого провадження у такій справі. Кримінальне переслідування може бути перейняте лише до винесення вироку у кримінальній справі.

Перейняття кримінального переслідування здійснюється лише на підставі міжнародного договору, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, та за умови додержання визначених ним умов.

Стаття 482. Прохання про перейняття кримінального переслідування

Прохання про перейняття кримінального переслідування готується органом досудового слідства, суддею або судом, у провадженні якого перебуває кримінальна справа, чи прокурором.

Прохання складається згідно з вимогами цього Кодексу та відповідного міжнародного договору України про міжнародну правову допомогу і містить інформацію про обставини вчиненого злочину, його кваліфікацію, текст відповідної статті Кримінального кодексу України, дані про особу обвинуваченого або підсудного, зокрема про громадянство такої особи.

Прохання про перейняття кримінального переслідування підписується слідчим, прокурором або суддею та засвідчується печаткою відповідного органу. До прохання долучаються матеріали кримінальної справи, засвідчені печаткою відповідного органу, речові докази та документи.

Прохання про перейняття кримінального переслідування перекладається офіційною мовою держави, до якої воно направляється, або іншою мовою, передбаченою відповідним міжнародним договором, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України. Переклад матеріалів кримінальної справи здійснюється лише у випадках, передбачених міжнародним договором, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України.

Засвідчені копії всіх матеріалів кримінальної справи зберігаються в органі, у провадженні якого перебувала справа.

Стаття 483. Порядок передачі прохання про перейняття кримінального переслідування

Прохання про перейняття кримінального переслідування передається у порядку, передбаченому статтею 473 цього Кодексу.

Стаття 484. Наслідки передачі кримінальної справи

Після передачі кримінальної справи компетентному органу іноземної держави проведення слідчих та процесуальних дій на території України у такій справі можливе лише у порядку міжнародної правової допомоги.

Закриття компетентним органом іноземної держави переданої кримінальної справи на стадії досудового слідства не перешкоджає відновленню провадження у справі в Україні та подальшому її розслідуванню у порядку, передбаченому цим Кодексом, якщо міжнародним договором, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України, не встановлено інше.

Стаття 485. Порядок виконання в Україні прохання про перейняття кримінального переслідування

Генеральна прокуратура України або орган, уповноважений здійснювати безпосередні зносини з компетентними органами іноземної держави відповідно до частини четвертої статті 471 цього Кодексу, за результатами розгляду прохання компетентного органу іноземної держави про перейняття кримінального переслідування:

1) передає кримінальну справу для подальшого провадження органу досудового слідства;

2) відмовляє у перейнятті кримінального переслідування за наявності для цього підстав, передбачених міжнародним договором, згода на обов'язковість якого надана Верховною Радою України;

3) відмовляє у перейнятті кримінального переслідування за відсутності відповідного міжнародного договору України. У такому разі за погодженням з компетентним органом іноземної держави проводиться перевірка у порядку, передбаченому статтею 97 цього Кодексу.

У разі перейняття кримінального переслідування орган досудового слідства України зобов'язаний негайно прийняти кримінальну справу до свого провадження та кваліфікувати злочин відповідно до Кримінального кодексу України. Подальше провадження у кримінальній справі здійснюється за правилами цього Кодексу.

Орган, зазначений у частині першій цієї статті, інформує компетентний орган іноземної держави про:

1) результати розгляду прохання про перейняття кримінального переслідування;

2) рішення, прийняте за результатами провадження у кримінальній справі».

2. Абзац другий пункту 4 статті 1 Закону України «Про ратифікацію Європейської конвенції про взаємну допомогу у кримінальних справах, 1959 рік, та Додаткового протоколу 1978 року до Конвенції» викласти в такій редакції:

«органами, на які покладаються повноваження згідно з пунктом 1 статті 15 Конвенції, є Міністерство юстиції України (у справах на стадії судового слідства) і Генеральна прокуратура України (у справах на стадії досудового слідства)».

II. Цей Закон набирає чинності з дня, наступного за днем його опублікування.

Президент України
В.ЯНУКОВИЧ

м.Київ,
16 червня 2011 року
№3529-VI

«Викликана особа при в'їзді в Україну не може бути притягнута до кримінальної відповідальності у зв'язку зі скоєнням будь-якого злочину».